

III. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

ZENEKAR

1996. FEBRUÁR

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT
A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA
KLARINÉTOS MELLÉKLETTEL

Zenekari kultúránk

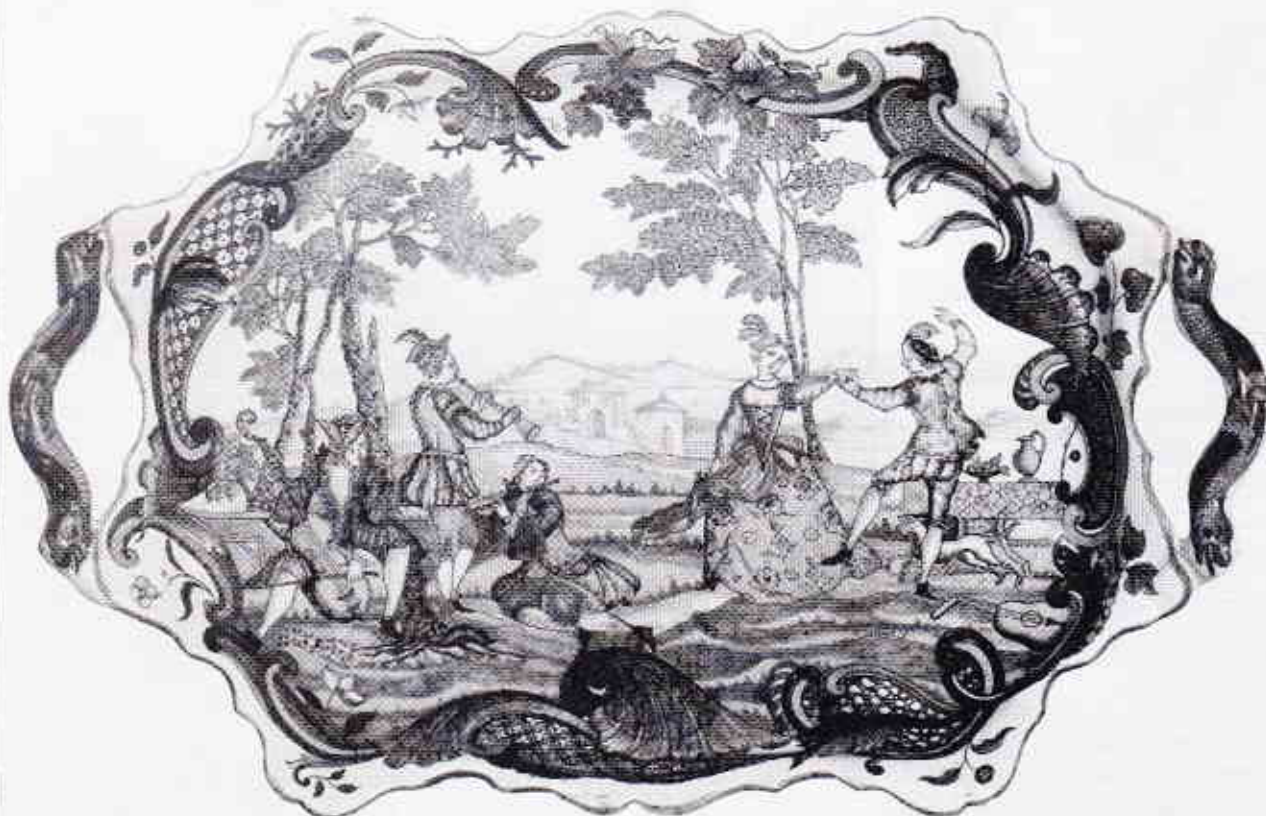
A jó megjelenés társadalmi kötelezettség

A társadalmi szervezetek szerepe Magyarországon

A zenén túl...

Karmester kerestetik – pályázat

Biztosítás-biztonság?

Farsangi jelenet egy X... századi porcelán tálon

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagjai:

BM Duna Szimfonikus Zenekar

1051 Budapest, Zrínyi utca 5.

☎ és Fax: 117-5858

Próba: Budapest X., Kerepesi út 53.

☎ és Fax: 263-0898

Debreceni Filharmonikus Zenekar

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c

☎ (52) 412-395

Dohnányi Szimfonikus Zenekar

1221 Budapest, Anna u. 15/b

☎ és Fax: 227-4021

Próba: 1074 Budapest,

Rottenbiller utca 16-22.

☎ 322-1488 · Fax: 267-8667

Győri Filharmonikus Zenekar

9022 Győr, Liszt Ferenc u. 13.

☎ (96) 312-452

Magyar Állami

Hangversenyzenekar

1051 Budapest, Vörösmarty tér 1.

☎ 118-0162, 117-6222/330

Magyar Állami Operaház

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22.

☎ 131-2550

Magyar Rádió és Televízió

Szimfonikus Zenekara

1088 Budapest, Bródy Sándor utca 5-7.

☎ 153-4522, 153-4239

Magyar Szimfonikus Zenekar

Távközlési Zenei Alapítvány

1094 Budapest, Páva u. 10-12.

☎ 215-5770 · Fax: 215-5462

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum utca 11.

☎ 138-4085

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3025 Miskolc, Fábán u. 6/a

☎ (46) 323-494

Pécsi Szimfonikus Zenekar

7621 Pécs, Kossuth utca 19.

☎ (72) 324-350

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6721 Szeged, Festő u. 6.

☎ (62) 316-927

Szombathelyi

Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Thököly u. 14.

☎ (94) 314-472

Közgyűlésünk elé:

Szövetségünk immár harmadik születésnapjához érkezett.

Megalakulásunk sem volt gondoktól mentes, de nehézségeink azóta csak szaporodnak. Olyan változások közepette kell most ugyanis helyünket megtalálnunk, amelyekben még jogi, társadalomtudományi, pénzügyi szakemberek sem igazodhatnak el istenigazából. Maguk a célok sem mindig teljesen tisztáztak, hát még a hozzájuk vezető utak.

Lehetőségeinket az igazgatás, jogalkotás és a civil tevékenységek közötti kommunikációs hézag is korlátozza; bizony saját bőrünkön kellett megtanulnunk, hogy önmagától nem nyílik meg az út az illetékes fősegek és a jobb sorsra érdemes társadalmi szervezetek konstruktív párbeszéde előtt.

Sajátos világunkat magunknak is jobban kell megismernünk, másokkal pedig megismertetnünk. Bár koncepciónk hosszú távra szól, előre haladni csak lépésről-lépésre tudunk, hatásterületünk fokozatos bővítésével, aktivitásunk hatását, környezetünk reakcióit mindig gondosan figyelembe véve.

Munkálkodásunk fontos médiuma újságunk, ami fórumot teremtett információcserére, vélemények ütköztetésére vagy egyeztetésére, tájékoztatásra, megmutatkozásra, korábban elképzelhetetlen módon. Végre reguláris módon tájékozódhatunk egymás dolgairól, és a megszerzett ismereteket kamatoztathatjuk is.

A negyedik évbe lépve most közgyűlésre készülünk, ahol mérleget kell készítenünk, tanulságokat kell levonnunk, és olyan stratégiai célokat kell meghatározni, amelyekkel új vezetőségünket a következő – könnyűnek éppen nem ígérkező – ciklusra felkészíthetjük.

Tisztelt kollégáim, kedves barátaim! A közgyűlés a tagtestületek (zenekarok) választott képviselőiből (művészeti/zenekari bizottságok) és a zenekarok vezetőiből áll.

Kérlek Benneteket, Szövetségünkkel és újságunkkal kapcsolatos észrevételeiteket, javaslataitokat juttassátok el a delegátusaitok útján a közgyűlésre – amellyel egy időben zajlik a Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének taggyűlése is –, ahol a szervezeti és személyi kérdéseken túl az állami támogatások elosztásáról is kell beszélnünk. Őszintén remélem, hogy a múlthoz hasonlóan teljes lesz a részvétel.

Amikor a közgyűlésre készülünk, gondoljunk arra, hogy szakmai szerveződésünkkel is hozzájárulhatunk a társadalom ún. *finanszírozási struktúrájának* olyan újra-építéséhez, amelyben biztonságosan, packázásoktól védve dolgozhatunk, alkothatunk.

Popa Péter

A Magyar Szimfonikus Zenekarok
Szövetségének elnöke

A közgyűlés színhelye:

Budapest, Városligeti fasor 38.

Időpontja: 1996. február 14. de. 10 óra

Tisztelt Kollégák!

A Szimfonikus Zenekarok Szövetségével együttesen és egy időben – immár hagyományosan – kerül sorra szakszervezetünk tisztségviselőinek és egyben a szimfonikus zenekari tagozat tanácskozására, amelynek keretében számba vesszük jelenünket és megkísérljük megfogalmazni legfontosabb tennivalóinkat.

Az élet – szerencsére vagy gyakran szerencsétlenségünkre – sokkal konkrétabb, mint az általános témakörök, így a tanácskozáson beszélünk a zenekarokat és tagjait általánosan érintő kérdésekről és ezzel egyidejűleg foglalkozunk a zenekarok sokszínűségéből, eltérő helyzetéből adódó érdekek egyeztetésének útjairól és lehetőségeiről.

Ami a jelent illeti, nem hiszem, hogy a sikereket, az eredményeket el kellene hallgatni, de tévedés lenne ezeket túlbecsülni és még kevésbé azt gondolni, hogy a pozitívumokból egyenesen következnenek az újabb és újabb eredmények.

Véleményem, hogy az elért eredményeket az eddigi szívós munkával kell megőrizni és hasonló következetességgel kell ismert gondjaink megoldásának útját keresni.

Ugyanakkor meggyőződése, hogy az elmúlt esztendő konkrét tényei, eredményei feljogosítanak arra bennünket, hogy a jövőben reálisabb esélyét lássuk a munkafeltételek fokozatos javulásának.

Úgy gondolom, hogy ezt megalapozza az a tény, hogy a hivatásos zenekarok helyzete – stabilizálódni látszik. Ehhez jelentős mértékben járult hozzá – többek között – az önkormányzati fenntartású együttesek esetében a költségvetési külön támogatás és általában a közalkalmazotti státusz biztosította biztonságosnak mondható foglalkoztatási pozíció.

A következő egyik legfontosabb lépés – az intézmények helyzetének és finanszírozásának viszonylagos stabilizálásával, a mindent megalapozó biztonságos foglalkoztatás megteremtése után – a bér – illetve jövedelemviszonyok javítása lehet.

Abban nem nehéz egyet érteni, hogy a jelenlegi helyzet elfogadhatatlan, de ahhoz, hogy a bérügyekben valóban érezhető változás következze be, kevésnek tűnik az általános helyzet felvázolása. Érveink nem nélkülözhetik a különböző jogállású, helyzetű és érdekeltségű zenekarok és tagjaik közösen vállalható elveit, szándékait és ezzel az egymás iránti szolidaritást sem.

Mindennek a megalapozása szakszervezetünkre, a szövetségre és a két szervezet együttműködésére vár.

Fontos állomáshoz értünk.

Gyimesi László
A Magyar Zeneművészek
és Táncművészek Szakszervezete
főtitkára

Tartalom

Közgyűlésünk elé	3
Zenekari kultúránk, avagy kultúrált zenekaraink	4
A jó megjelenés társadalmi kötelezettség	7
A társadalmi szervezetek szerepe Magyarországon	8
KONCERTMESTEREK	14
Magyar koncertmester Németországban	
ZENEKARI IGAZGATÓK	16
Új környezetben, változó gazdasági viszonyok között, magasabb színvonalon	
Biztosítás-biztonság?	19
Könyvújdonság	26
MŰVÉSZETI BIZOTTSÁGOK	27
Az ÁHZ Művészeti Bizottsága	
A zenén túl...	29
Hagyományok és európai kapcsolatok Pécsen	31
A hangolás olyan, mint a fogmosás	32
Mit kell tudnunk az adózásról 1996-ban?	33
FARSANG	35
Brácsisszimó Brácsás viccek Így látom én...	
KLARINÉTOS	38
Klarinétosok Szövetségének hírei Az ÁHZ klarinétosai	
Alapítványi figyelő	42

Zenekari kultúránk, avagy kulturált zenekaraink...

Zenekaraink arculata – Maecenas szemeivel

A problémakör tárgyalása előtt érdemes elgondolkodni azon, hogy a – profi szinten valószínűleg semmihez nem értő – valamit azonban mindenkinél jobban tudó, dúsgazdag Maecenas vajon milyen szempontok alapján döntötte el, hogy kit is támogasson. A központi támogatások folyamatos leépülésével együtt előtérbe kerül a versengés a mecenatúráért, Maecenas kései utódainak kegyeiért, egyik legfontosabb támogatónak magát a Közönséget is tekintve...

Ma sokan azt mondják, hogy „világszerte egyre inkább a technokraták és pénzemberek könyörtelenül érzéketlen világa uralkodik...”, és valóban igaz, hogy egyre több zenekart szüntetnek meg, vagy olvasztanak össze, amikor egyre inkább minden együttesnek bizonyítania kell, hogy fennmaradásra, további támogatásra érdemes. Így túlélésre csak ott van esély, ahol a kiváló menedzsment mellett a zenekar is úgy működik, hogy összességében is professzionális képet mutat.

Érdemes azon is elgondolkodni, hogy egy mégoly tökéletes CD-felvétel és egy élő koncert között mi is a különbség. Míg az előbbinél a zenekarnak – a karmesterrel együtt – értelmező, interpretáló, tolmács-szerepe dominál, addig az utóbbinál a zenekar – a metakommunikáció eszközeit akarva-akaratlan kihasználva – önálló információforrás is.

Egy hadsereg összeszedettségét, és számos más tulajdonságát jól tükrözi a díszszemle, holott a kifényesített szuronyok, a csillogó gomboknak, tiszta bakancsoknak és az egyszerre-lépésnek harcászati jelentősége vajmi kevés...

A mai versenyhelyzetben csak az a zenekar tud jól működni, amelynek tagjai magukat zenekari előadóművésznek tartják, és rendelkeznek mindazon képességekkel, melyek a hangok pusztá eljátszásán túl önmaguk hangszerjátékát, – dinamikai, ritmikai és stílusbeli összetevőit – megjelenését, és viselkedését a zenekar egészéhez viszonyítva képesek pillanatról pillanatra kontrollálni és korrigálni.

A zenekari muzsikásokban csak fokozatosan tudatosodik, hogy hangszeres tudásuk technikai tökélyén túl átfogó módon, a sikeres, közös interpretálás minden területére kell összpontosítani figyelmüket. Így ebbe a fogalomkörbe – bármennyire is furcsának tűnik – a színpadi viselkedés-kultúra éppúgy beletartozik, mint az öltözködés, a megjelenés. Ezen akusztikus és vizuális hatások összességének eredménye mindig tükröződik rövid távon a közönség lelkesedésén, hosszú távon pedig a látogatottságon, vagy éppen a megismételt meghívásokon.

A vizuális hatás egyik legfontosabb alkotóeleme az öltözködés.

A színpadi öltözködésnek, mely az öltözködési formák között az egyik legkonzervatívabb, szigorú szabályai vannak. (lásd erről szóló külön cikkünket) Ezek éppen olyan áthághatatlan szabályok, mint amilyenek az egy adott korban keletkezett zenemű előadására vonatkozó szabá-

lyok, tehát az előadásmódot illetően kismértékben változhatnak, de egészében véve a leírt ritmus és hangok, valamint az ezek egymáshoz való viszonya mindig változtathatatlan.

Ezek az öltözködési szabályok pedig pontosan azt a hatást kívánják elérni, hogy a színpadi összbemutató minél tökéletesebb, élményszerűbb és szuggesztívebb legyen.

A közönség nem feltétlenül tevődik össze csakis vájt fülű kritikusokból. A közönség – zeneszerető, nem minden esetben zeneértő emberek összessége – társadalmi élményt szerezni megy hangversenyre a steril CD-hallgatás helyett. Az élményt pedig együttesen jelenti a kivételes alkalom, a helyszín atmoszférája, az estélyre ünnepélyesen felöltözött közönség, a zenemű, a művészek interpretálása és a zenekar együttes, vizuális hatása: az egységes mozgás és öltözködés.

Akik ezt nem veszik tudomásul, avagy nem értik meg, azok nemcsak önmagukat minősítik, bélyegzik meg színpadi szereplésre való alkalmatlansággal, de tönkreteszik társaik igyekezetét is. Egy megjelenni is tudó, arra adó együttesben elég csak egyetlen ember akinek öltözéke tréhány, a lesújtó vélemény máris az egész együttesre vonatkozik. (Első osztályú zenekarunkkal esett meg, hogy az Egyesült Államokbeli turnéja során az egyik igen előkelő helyen a kritikus éppen az egyik muzsikussal színes zokniját találta arra alkalmasnak, hogy véleményét mondjon ez egész zenekarról, melynél a megjelenést nem tartják fontosnak.)

Mondhatnák sokan, hogy ez pénz kérdése, de tapasztalaim inkább azt mutatják, hogy az öltözködés – egy bizonyos határig – igény kérdése. Szinte minden zenekar rendelkezik olyan kerettel, ami lehetővé teszi a megfelelő színpadi ruházat elkészíttetését. A bajok inkább ott kezdődnek, amikor a „hogyan, és mivel viseljük” kérdést vizsgáljuk, ahol már az egyén ízlése, öltözködési kultúrája és igénye játssza a fő szerepet. Erre vonatkozóan lapunk más oldalain megfelelő divat-tanulmányt olvashatunk, de addig is – elrettentésül – a leggyakoribb, legfőképpen igénytelenségből fakadó hibákból egy kis összeállítás:

Férfiaknál: gyűrött frakk, sáros-poros alig-fekete moka-szín, rövid zokni (mely láttatni engedi a szőrös lábszárakat), haskötő helyett jókora fémcsatos öv, nem takart gombolású pilótaing lehetőleg nyitva hagyott szűk gallérral, melyet egy hajdan-fehér, félrecsapott csokornyakkendő tart össze.

Hölgyeknél persze lényegesen tágabb a határ, nagyobb szerepe van az egyéni jó ízlésnek, hiszen, míg a frakk minden egyes tartozéka, járulékos ruhadarabja előírt kellék, (így például a lakkcipő is!) addig a női estélyi ruhák divat-függősége lényegesen nagyobb. Mindenesetre a gumírozott pamutnadrág arany cipővel, a csíkos kötött pulóverrel, a színes harisnya, a flitterekkel telezsúfolt nagyesztélyi, vagy színes virágokkal hímzett apród-mellény, különösen ha annyiféle a ruha, ahány hölgy van a zenekarban, összehatással mit sem törődve, hát ez lehet elrettentő.

Higgyük el, egy zenekar megjelenése attól lehet szép és hatásos, ha szélsőségektől mentes, izléses, és legfőképpen egységes. Ez nem az a művészet ahol az egyénieskedésnek tere van. Itt mindenkinek csak egy célja lehet: hangzás és látvány szempontjából is úgy nyújtani egyéniségéből a legtöbbet, hogy az az összhangzás és az összkép homogenitását ne zavarja. Az összehangoltság, az egyformaság a zenekarban kivételes erénynek számít.

E téren – szigorú szabályozások nélkül – leginkább a zenekar vezetői tudnak mértékadók lenni. *Hanyagul öltözködő vezetők trehány és fegyelmetlen zenekart eredményeznek.*

Ugyanilyen fontos eleme a vizuális hatásgyakorlásnak a színpadi mozgás egyéni és csoportos testbeszéd egyaránt.

Mint ahogy két ember találkozása során az első tekintet és kézfogás meghatározója lehet minden továbbiak, úgy egy zenekar – de bármilyen előadóművész – „csatát”, avagy koncertet „nyerhet” hatásos bevonulással.

Kétféle bevonulási gyakorlatot különböztetünk meg egymástól.

Az egyik, amikor a zenekar tagjai tetszőleges sorrendben és időben foglalják el helyeiket (szomorúan beszívárognak), jobb esetben gyakorolnak, rosszabb esetben egymással beszélgetnek. Nem hinném, hogy a közönségre tartozik, ki milyen módon próbálja bemelegíteni a tokjából ott előkapott hangszerét, avagy milyen ujjrenddel gyakorolja a zenekari állásokat, hátha a koncert kezdéséig még elsajátítja. Ugyanilyen visszatartó egyébként az is, aki szólóestet tart bemelegítés címén.

A másik, amikor egy megadott jellel együtt vonul be a zenekar, esetleg – amerikai szokás szerint – később a koncertmester, aki a zenekart behangoltatja. Valljuk be, ez utóbbi jobban illik egy együtteshez, melynek végül is a közös tevékenység tökéletes összehangoltságáról kell nap mint nap bizonytságot tennie, továbbá lényegesen ünneplésesebb, impozánsabb. Az egyébként önmagában is tetszetős együttes, fegyelmezett bevonulás mindenképpen gyakorol legalább annyi hatást a közönségre, hogy abba hagyja beszélgetését, mely különösen a budapesti Zeneakadémián sokszor annyira hangos, hogy lehetetlenné teszi a hangolást. Na de a közönség kíváncsi viselkedéséről majd máskor.

Annál inkább kell beszélnünk a *hangolásról*, melynek jelentőségét kevesen értik. Sajnos – különösen hazánkban – kevés a (jól) klimatizált hangversenytér, még kevesebb, ahol a folyosók és a hangolók ugyanolyan hőmérsékleten vannak, mint a színpad, de ha mégis lenne, nincs az a klíma berendezés, amelyik a reflektorok direkt sugárzó melegét közömbösíteni tudná. Tehát ahhoz, hogy egy zenekar a felkészültségéhez és a képességéhez mértén megfelelően tudjon intonálni, hihetetlenül fontos a színpadi – esetenként többszöri – hangolás. Ez (is) a koncertmester feladata. Természetesen itt is a „hogyan”-on van a hangsúly.

Hazánkban sajnos itt sincs egységes, és legfőképpen, célravezető megoldás. A koncertmesterek egy része a hangolást és az intonáció karbantartását a karmesteri feladatok közé sorolja. Mások statisztikai számszerűsége figyelembe véve néhányszor hangoltatnak, de minek! Vannak olyan koncertmesterek akik, talán mozgáshiányukat levezetendő, sétátérnek nézik a színpadot és az „Á” hangot, melyet az

oboa (szerencsés esetben) a legtökéletesebben és mindenkinek számára a legjobban hallhatóan tud – akár műszerrel is állandóan kontrolálva – megszólaltatni, átvéve az egyébként teljesen más hangszíntű hegedűre, mint véres kardot hordozzák szét, kollégákon és pultokon keresztülbukdácsolva. Az sem érdekli őket, hogy hangszerük a színpad különböző hőmérsékletű helyein különböző hangmagasságokban szólhat, de az sem, hogy – különösen zaj esetén – a normál hangerővel meghúzott – „Á” néhány méterről már nem hallható, ha pedig erősebben húzzák az üres „Á” hűrt, az magasabban szól.

Mennyivel célravezetőbb és hatásosabb a Berli-ni-, a Münch-eni-, és a Bécsi Filharmonikusok gyakorlata, ahol a koncertmester bevonulása, vagy helyéről felállása *mindenkinek számára jel a hangverseny kezdetére*. Az így beálló csendben az oboa megadja az „Á”-t (majd szükség szerint a „B”-t), és a koncertmester intésére (esetleg csupán tekintetere) a zenekar különböző szekciói sorban egymás után, halkan (!) behangolnak, majd csendben várják a karmester érkezését.

Nos, merem állítani, ha egy zenekar így kezdi a hangversenyt, a siker már félig biztosított. Talán a fent említett kiváló zenekarok magas színvonalának ez is az egyik apró titka?

Persze a siker magaslatához még más lépcsőfokokon is túl kell jutni. A *vizuális hatásgyakorlás egyik legfontosabb alkotóeleme a játék közbeni egységes kép*, így például az egységes vonóhasználat, aminek jelentősége zenei és technikai szempontból sem másodrangú. Tökéletes zenekari interpretáció nem képzelhető el megközelítően azonos vonóhasználat nélkül, de azt sem szabad elfelejtenünk, hogy milyen deprimáló látvány egy zenekar, ahol egyesek a vonó csúcsánál játszanak, míg mások ugyanazt kápanál, vagy egész vonóval adják elő, ki-ki vérmérséklete, képessége, netán egyéni elképzelése szerint. Sajnos az egyéniségek szabad kibontakozásának ez a sajátos, anarchisztikus megnyilvánulása a legtöbb magyar zenekar sajátja.

Ne felejtjük el, ez a probléma adminisztratív eszközökkel nem oldható meg. Erre nem gyógyír a mégoly tökéletes működési szabályzat sem, avagy a jó szólamvezető és koncertmester sem, hiszen egyiknek sincs hátul szeme. Erre csak egy megoldás létezik: az *önkontroll*, melynek megléte a zenekari muzsikuskultúráltságának egyik fokmérője.

Aki vette már magának a fáradtságot és gyakorolt tükör előtt, az tudhatja, hogy folyamatos ellenőrzés nélkül néhány évi ülő-játék után megváltozik az ún. vonókezelési érzet. Hihetjük azt, hogy a csúcsnál játszunk, de még a valóságban 5–10 cm is volna addig, vagy – és ez a gyakoribb – úgy gondoljuk, hogy „sul tasto” játszunk, holott vonónk a láb és a fogólap között félúton halad. Ahol az egységes vonóhasználatra is adnak, ott tudják, hogy annak kialakítása az önkontrollon kívül igen sok együttes gyakorlást és türelmet is igényel, de amelyik zenekarban egyszer szokássá válik, az méltán léphet magasabb osztályba.

Tegyük fel, hogy egy zenekar tökéletesen vonult színpadra és látványra is egységes módon végigküzdötte az előadandó műveket megfelelően a vizuális hatáskeltés majd minden kritériumának. Elhangzik az utolsó akkord, a karmester meghajol, és máris lerombolhatjuk a rólunk alkotott pozitív képet: annyi minden történt játék közben, amit sürgősen el kell mondani a kollégáknak, hogy elin-

dul az általános tere-fere. Tapasztalataim szerint a közönséghez közel ülő kollégák úgy ahogy fegyelmezik magukat, nem úgy azok, akik beljebb ülnek a színpadon, avagy oly magasra állítják pultjukat, mintha próbán lennének és igyekeznének sajtó-éhségüket így leplezni. Nos a fejek mindenesetre lejjebb buknak, a hangszerek illedelmes módon a száj elé kerülnek, és mivel a közönség éppen „zajong” (tapsol), emelt hangon mindenki elmondja – rádióközvetítés esetén a hallgatók számára is világosan érthetően –, hogy mit gondolt az elmúlt fél órában: mikor intett be rosszul a karmester, hol úszott el a másik szólam, stb. (Az pedig már végképp a krimi műfajához tartozik, amikor az utolsó szám befejeztét követő taps közben valaki elkezd a ráadásnak szánt darabok kottáit rendezgetni, majd ezekből egy kis keresztmetszetet előadni...)

Ésközben ott leselkedik a legnagyobb veszély: a *levonulás*. Nagyfokú figyelmet, tapasztalatot és érzékenységet igényel mindenkitől, de legfőképpen ismét a koncertmestertől, akinek a próbajátéka során ezekből a képességekből bizony nem kellett vizsgáznia. A koncertmesteri próbajáték – érthetetlenül – megrekedt egy bizonyos mennyiségű hang hibátlan egymás utáni eljátszásának lemérésénél, tisztasági és gyorsasági összetevőket vizsgálva. Hogy a szépen, jól és muzikálisan játszó delikvens még emberileg is példamutató, viselkedni tudó, személyiségével a zenekart és a közönséget egyaránt megnyerni tudó, a produkciót sajátjának érző, minden eseményre érzékenyen reagálni tudó művész-e, ... hát ez szerencse kérdése. Minden-

esetre az a koncertmester, aki képes eltalálni azt a pillanatot, amikor a taps már nem tart ki kényszeredetten egy következő karmester-visszajövetelig, de nem is oly erős, hogy a kivonuló zenekar a karmesterbe ütközik, nos az a koncertmester már kezdi érezni a *zenén túli feladatait* is.

Itt és most nem lehet mindenről szólni, hisz már csak az előadói mimikáról is sok mindent el lehetne mondani. Az elgyötört, kókadtt, fejet kritikusan rázó mimika, éppúgy negatív hatást válthat ki, mint a gumizsinór-hatású örökmosoly. Vannak olyan viselkedési szabályok, melyeket sokkal korábban, már a gyerekszobában kellene elsajátítani, vagy egyezményesen eldönteni-elfogadni. Például, ha a karmester a produkció végén felállít egy zenekari művészt, az szabódhat-e, hajlonghat-e, és így tovább. Nyilvánvaló, hogy a zenekarnak mint minimumot, azokat az illemszabályokat is be kell tartania, amelyek betartását a közönségtől is elvárja. Avagy, felelősen viselkedő felnőttek közé sorolható-e az a muzsikus, aki óránként sípoló kvarcórával a karján ül színpadra, tönkretéve azok műélvezetét, akik zenét szerettek volna hallgatni.

A fentieket összegezve megállapíthatjuk:

Ismerni és elismerni kell minden olyan tényező fontosságát, amely a szorosan vett interpretáláson felül a színpadi előadó művészetet valóban művészi rangra emeli, és hozzásegíthet ahhoz, amiért egy zenekar dolgozik: a sikerhez és az elismeréshez.

Popa Péter

A basszpozán

A jó megjelenés társadalmi kötelezettség?

Igen!

A jó öltözködéshez nem kell több idő, mint a rosszhoz. A gazdagságot az ízlés pótolhatja.

Miért mondom ezeket?

Foglalkozásom ruhatervező iparművész. Az a típus vagyok, aki hivatásának tekinti az öltözködést, valamint a divattal kapcsolatos hagyományok őrzését. Igen, az öltözködésnek vannak hagyományai, amit felrúgni „szentségtörés” olyan emberek részéről, akiknek más a foglalkozása és a hivatása.

Az elmúlt időszakban a TV elég sok hangversenyt közvetített, ahol megdöbbenve láttam előadóművészeink formabontó megnyilvánulásait az öltözködés terén.

Miben nyilvánult ez meg? – Például a fiatal karmester szürkére kopott gyűröttes frakkban dirigált, és mikor megfordult, kilátszott a nadrágból kicsúszott utcai fehér inge. Még jó, hogy nem használt a frakkhöz nadrágszíjat.

Mire kötelez minket a frakk viselése?

XIV. Lajos korához kell visszamenni. Az ő idejében a hímezett és zsinóros kabát volt a divat, de csak negyven ember hordhatta az udvarnál, s ezt külön rendeletben is szabályozta. Aki nem kapott erre lehetőséget, olyan kabátot csináltatott, amelyiknek színes tarka selyem bélése volt. Ahhoz, hogy kellőképpen lássák a többiek és ők pompázhassanak benne, jobbról is balról is a kabát szarait felgombolták hátul a derékon elhelyezkedő egyegy gombra. Ezek a gombok a frakk-

kon ma is megtalálhatók, de már nincs jelentőségük, mivel egy merész ember a 18. században megunt a felgombolást, elől ívesen levágta a kabát szárnyait, és hátul felhasította azokat. – Így született meg a frakk.

A rokokó időben ez kék színű volt, a feketét csak az angolszászok hordták, s ez a szín vált lassan uralkodóvá.

A frakkhöz kötelező a kézzel kötött fehér csokornyakkendő, a magasított ingnyakkal készült fehér ing kő- vagy gyöngy gombokkal, a diszkrét és valódi nemesfémből készült mandzsettagomb valamint a sifon vagy piké fehér mellény gyöngyház gombokkal.

Ennek a ruhadarabnak az a szerepe, hogy a nadrágrészt és az esetleg felhúzó inget elfedje, mivel a frakk elől rövid és nyitott.

A fehér díszszekendőt is kell viselni a mellen elhelyezkedő zsebben, amit háromszögletűre vagy egyenesre hajtogathatunk.

A cipő, melyet a frakkhöz viselünk, tükörfényes, sima fazonú fekete bőrtalpú, vagy lakkcipő. Ezt természetesen fekete hosszúszerű zoknival hordjuk. – Nem esztétikus látvány egy előadóművésznél a gumitalpú sportcipő, a rövid fehér zokni, a kilátszó szőrös lábszár, még akkor sem ha ő úgy gondolja, hogy ez nem is látszik.

A frakk a legünnepélyesebb férfi ruhadarab.

A hangversenyekre régebben, egymást egyaránt megtisztelve így öltözött előadóművész és a közönség. Egyik oldalról ez a szép szokás a mai napig megmaradt, csak a közönség öltözik ma már egyszerűbben.

Igen, fel kell tudni öltözni és élvezni kell a zene felemelő hatását. Tisztelni kell egymást, a hallgatókat, a művészeket, a művet és az alkalmat.

Ezt a hétköznapiakat megszakító kissé ünnepélyes eseményt nem lehet elintézni farmerban vagy tweed zakóban.

Ha nincs frakkunk, öltözzünk szmokingba – ami szintén alkalmi esti öltözk.

A szmokingot először a 19. században Angliában kezdték hordani. Fekete szövettől készül, fényes selyem gallérral és csíkkal a nadrág oldalán. Van duplasoros és egysoros változata is. A duplasorost begombolva, az egysorost kicsit kinyitva, selyem rakott övvel viseljük – ezzel eltakarva a derekat. A szmokinghoz mindig fekete csokornyakkendőt kötünk és fehér inggel viseljük, mely lehet magasított vagy hagyományos gallérú. – Régen a szmokinghoz is viseltek mellényt, ami ma már nem kötelező.

Hogy a hölgyekről is beszéljek, nagy „élmény” volt számomra az egyik hangversenyen gordonkázó három fiatal művésznő. Egyikük egy utcai divatjamúlt denevérujjú blúzban, a másik kettő a színpadon semmire sem használható kék és rózsaszínű, csipkegalléros nylon – plüss ruhában pompázott.

Sokszor látható, hogy az előadásokra egyik-másik művésznő „mixer-

nőnek" öltözik, erősen kivágott, rövidujjú műanyag-flitter ruhákba. Többen elfelejtik, hogy már nem fiatalok és sovány vagy kövér karjukat fedetlenül hagyják. Nem éppen fel-emelő, hogy a zenei élmény mellett egy ilyen nem esztétikus látvány osztja meg figyelmünket.

Ha tőlem függne, kötelezővé tenném a hölgyek részére is az egységes öltözetet, fekete, hosszú, kicsit glocknis szoknyát, fekete vagy fehér könyökig érő blúzt, bő ujjakkal.

Ha tehetném gondolatban mindig megdicsérném a közönség soraiban is azokat, akik a zene élvezetért áldozva, ünnepélyes öltözékekben ülnek be a hangversenyre.

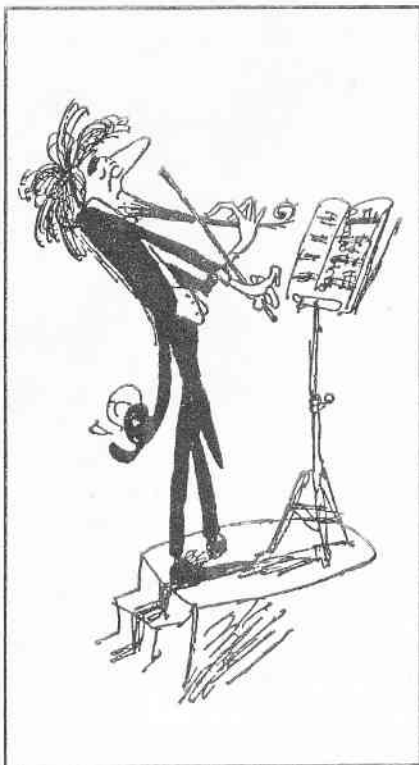
Ezek az elmélkedések azokról az emberekről szólnak, akik nem törődnek a szokásokkal, és a divattal – pedig közöttük nem egy kiválóság is van.

Az ízlés és az elegancia az a valami, ami magunknak és embertársainknak is örömet okoz.

A jó öltözködés félig művészet és félig társadalmi elvárás. Ezek a szabályok a divat életéből fakadnak és a tradíciókra épülnek.

A pódiumon szereplő művészek a közízlést formálják, akaratlanul is befolyásolják a közönséget. Érezniük és tudatában kell lenniük a divat követelményeinek és tudatosan be kell tartaniuk azok elemi szabályait.

Rózsa Tünde
ruhatervező iparművész

A TÁRSADALMI SZERVEZETEK SZEREPE MAGYARORSZÁGON

Szakértelem kontra szakértelem

– a létező és nem létező érdekegyeztetés útvesztői –

Beszélgetés dr. Harsányi Lászlóval, a Szonda Ipsos Közvéleménykutató Intézet igazgatójával és Gyimesi Lászlóval, a Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének elnökével a zenei élet szakmai szervezeteinek közéleti aktivitásáról illetve passzivitásáról és annak lehetséges okairól.

Az első beszélgetés színhelye Harsányi László irodája volt, aki – mióta lemondott népjóléti államtitkári funkciójáról – ismét művelődéspolitikával foglalkozik.

– Furcsa helyzet alakult ki Magyarországon az elmúlt időszakban. Sorra alakultak a szakmai érdekvédelmi szövetségek, a különböző szakmák civil szervezetei, amelyek sok esetben az adott tevékenységi kör legjobb szakembereit tömörítik, élükön – például zenei területen – kevés kivétellel köztisztviselőkből álló kiválóságok állnak. Ugyanakkor döntések, törvények, rendelkezések sora születik meg anélkül, hogy az érintetteket, az adott kérdésben leginkább kompetenseket – azaz a szervezetek képviselőit – megkérdeznék akár a legalapvetőbb szakmai vonatkozásban is. Vannak természetesen kivételek; van olyan zenei szövetség, amelynek vezetője részt vesz ezekben a folyamatokban, de ez egyrészt nem jellemző, másrészt pedig nem a párbeszéd kölcsönös igénye, hanem az illető vezető „rámenőssége” motiválja. Mi lehet ennek a – bátran kétoldalúnak mondható – passzivitásnak az oka?

– A kérdés nem könnyű és nem is tudom, hogy milyen alapon válaszolhatok tisztességgel; mindenesetre megpróbálom. A civil szervezetek, illetve létezésük (a nyolcvanas évek vége) óta az alapítványok kutatásával foglalkozom. Az alapkérdés tehát az, hogy ezek a civil szervezetek (nem szeretem ezt a meghatározást, de nincs jobb) mennyire képesek részt venni az általuk képviselt világ életének ha nem is irányításában, de a kondíciók megszabásában, mennyire képesek saját tagságuk érdekeit felmutatni és valamilyen módon elfogadtatni.

Ebben a kérdésben sok probléma keveredik. Mindenek előtt talán van egy legitimációs probléma. Magyarországon jelenleg mintegy 40.000 alapítvány és egyesület működik – gondolhatja, milyen nehéz kiválasztani – nemcsak a

hatalomnak, de magának a szakmának is –, hogy közülük melyik az, amelyik valóban legitimmé vált; mégpedig nem politikai úton, hanem az adott szakma érdekeinek leghatékonyabb képviselője révén. A zenei területet nem ismerem annyira, hogy ítékelhetnék a különböző szervezetek legitimitása felől. Attól félek, hogy Magyarországon az utolsó fél évtized kultúrharcai miatt ezek a művészeti, kulturális, művelődési területek érdekvédelmi szervezetei elkezdtek ide-odacsapódni a különböző politikai erők mentén, vagy csak felcímkeződtek ezzel – ami ugyanolyan rossz. Innen kezdve nincs lehetőség szakmán belüli egységes álláspont kialakítására.

A másik ok – megint csak esszéista megközelítésben – magának a hatalomnak a problémája. Most egy folyamatnak vagyunk megélői Magyarországon, amely (eltart még egy fél generáción át), amikor a hatalomnak az lenne a feladata, hogy önmagát a hatalmi eszközöktől megszabadítsa. Hogy lehet tehát az államot államtalanítani állami eszközökkel – ez úgy hangzik, mint egy rébusz, de ez a feladat. Vagyis hogy lehet a pénzeket, a döntéseket, a kompetenciákat leadni, eladni, kívül helyezni? Ez egy borzasztó nehéz folyamat és nehéz megélni a hatalom részeseinek akár miniszterről van szó, akár egy minisztériumi előadóról. Én magam ezt úgy éltem meg egy egészen más minisztériumban, hogy azokkal az emberekkel kellett volna végrehajtani mondjuk egy szociálpolitikai fordulatot a magyar gazdaságban, akik egy egészen más szociálpolitikát építettek föl az előző évtizedekben. Azt kell hinnem, hogy ez nincs másként a kulturális-művelődési tárcánál sem; ezek az emberek felépítettek, vagy felépíteni véltek egyfajta művelődéspolitikát az elmúlt egy vagy fél évtizedben és most gyökeresen mást kell csinálni. És most ugyanaz az embercsoport ezt nem képes mentálisan teljesíteni. Ez nem miniszter-függő jelenség. Az apparátus iszonyú kemény eszközökkel kényszerítheti a minisztert, hogy mást csináljon esetleg, mint amit szeretne. Ezt azért is mondom nyugodtan, mert Magyar Bálinttal még nem találkoztam, nincs vele kapcsolatban se pozitív, se negatív élményem. Minden bizonnyal a mostani és a mostaniakat megelőző miniszterek

hittek – és talán joggal hittek – abban, hogy őket a történelmi változások helyezték egy adott posztra egy liberálisabb, szabadabb művészetpolitikát képviselni. Sajnos egyiknek sem sikerült.

Összefoglalva tehát belső és külső okok is eredményezhetik ezt a helyzetet. Az érdekvédelmi szervezetek még nem érték el ezt a célt; külső folyamatként pedig az államapparátus, a hatalom „önmegsemmisítő” tevékenységének mikéntje értelmezhető. A harmadik, szintén külső ok pedig az egész országot érintő gazdasági krízis – ez a bizonyos válságkezelő folyamat –, ahol a válságkezelésnek van egy filozófiája (ezt szokták monetáris stratégiának és még sok mindennek nevezni) és itt a klasszikus közszolgáltató területek mint az oktatás, kultúra, egészségügy, szociálpolitika nagyon furcsa pozícióban vannak. Vesztesei annak a költségvetési, állami politikának, amibe az emberek belegyökeresedtek az elmúlt évtizedekben; nem tudták azt a gazdaságilag működőképes rendszert. Nem tudták „győztesen” kikerülni ebből a válságkezelésből. Lehet, hogy ez azért is alakult így, mert ez a válságkezelés nem tudja a közszolgáltatásokat a maga helyén kezelni. Azt mondja, hogy gazdasági értelemben olyan szükségállapotról van szó, amikor ezek – mindannyian – másodlagossá válnak. Ez azért is fantasztikusan érdekes, mert a szocialista berendezkedés tökéletes tükörképe. Probléma esetén a hatalom (pénzügypolitika) a „halasztás-tűzoltás-halasztás” elvét alkalmazza. Vagyis a problémát eltolja, amíg lehet, ezt követi egy grandiózus intézkedés, majd ismét a halogatás. A problémák ismertek de megoldásuk boldogabb jövőbe történő elnapolása sokkal többre kerül természetesen, mint a folyamatos karbantartás.

– Elképzelhető-e, hogy azért vannak nem anyagi jellegű tartalékok ezekben a szakmai szervezetekben? Hogy ennek a diffúziónak, ami ma jellemzi tevékenységüket és ami minden bizonnyal a hatékony fellépés egyik komoly akadály, nemcsak pénzzel javítható okai vannak?

– Ez amit mondott, hogy diffúz helyzet, ez nagyon tetszik, ezt használni fogom. Igen. Minden bizonnyal igaz, hogy ezek az érdekszervezetek teljesen világos, karakterisztikus, ráadásul értékorientált sorrendeket tudnának kialakítani. Valószínűsíthető, hogy a szakmákon belül lehetne még forrásokat találni, amelyek a szétosztási folyamatokra, értékátmentésekre sokkal hatékonyabbak lennének, mint amit éppen a kormányzat, a Nemzeti Kulturális Alap

vagy más csinál. Pillanatnyilag nem is tudjuk, hogy így van-e, mert erre igazából még nincs bizonyíték. Most, hogy részt veszek Magyarország kulturális állapotának kutatásában (az első ilyen felmérő, a magyar kultúra jelenlegi állapotával és perspektíváival a teljesség igényével szembenézni kívánó munkában) mi magunk, akik a kutatást irányítjuk arra a következtetésre jutottunk, hogy a kutatás összes pontján, már most az elején a szakmai szervezetek lesznek az elsődleges partnereink. A minisztérium a megbízó, de a szakmai szervezetektől fogunk kérdezni. Megpróbálunk folyamatos párbeszédet teremteni a kutatók és a szakemberek között. Talán majd így lehet az Ön kérdésére is egyenes választat formálni: van-e olyan mechanizmus, amellyel ezek a szervezetek jobban tudnának dolgozni, mivel lehet bizonyos mértékben „kiváltani” a hiányzó pénzeket. Nem hiszem ugyanakkor, hogy egyszerre, prófétaként át lehet mindent látni, meg lehet mindent valószínűsíteni.

– És az a szándék, amely bizonyos adók 1%-át éppen a kultúra finanszírozására kívánja fordítani – az anyagi konzekvenciákon túl – növeli-e, növelheti-e annyira a társadalmi bázist, hogy az ott megtalálható civil szervezetek természetes úton a kívánatos pozícióba kerülhessenek?

– Nekem evvel kapcsolatban nagyon ellentmondásos a véleményem. Én ugyanis közgazdász vagyok és ezt az 1%-os elkülönítettséget ambivalens módon értelmezem. A kultúra felől nézve természetesen nagyon jó, de tudomásul kell venni, hogy abban a pillanatban, amikor ez beindulna, a többi nagy társadalmi csoport, amelyek mögött ki nem elégített (szolgáltatási, szociálpolitikai, egészségügyi) igények vannak, ugyanígy követelheti magának és aztán nem tudni, hol a vége. Ne felejtse el, hogy mi mindannyian adóalanyok vagyunk és ha a mi adónkból elkezdene elkülönítgetni 1%-ot erre, 1%-ot arra és így tovább, nem biztos, hogy a kívánt eredményt érjük el. Azt hiszem, hogy a kultúra most jobb helyzetben van, mint számos más szolgáltatási ág. Akármilyen vélemény is alakult ki a Nemzeti Kulturális Alapról, tudomásul kell venni, hogy ez a kultúra egy pótlólagos forrása akkor is, ha ennek nagy része a kultúrán belül termelődik ki. A tervezett törvénymódosítás éppen ezt szélesítené ki – kívül akarja ezt vinni a kultúrát élvező szolgáltatások, áruk termelése felé, ami nagyon jó lépés. Igaz, jobban megfelelne a célnak, ha az idegenforga-

lom, a TV-gyártás fizetne, de ez más kérdés. El kell tehát ismerni, hogy ez az egymilliárd forintos forrás olyan forrás, amely másnak (például az oktatásnak) nem áll a rendelkezésére. Nem állítom, hogy a kultúra jobb helyzetben van más területeknél csak azt, hogy itt már létrejött – az 1% nélkül is – egy forrásbevonás. Azt megítélni, hogy a Nemzeti Kulturális Alap hogy látja el feladatát, nem érzem illetékesnek magam, hiszen egy hónapja vagyok a főbizottság megválasztott tagja. Látom, hogy a főbizottság és kuratóriumok között vannak kompetencia-problémák, – zavarok; azt is látom, hogy nehéz etikai gondokkal is terhes az egész ügy, mert sokszor találkozik osztó és kedvezményezett, bár többféle mechanizmust is alkalmaztak ennek kiszűrésére. Talán fél év múlva többet tudok erről mondani.

– Köztudott, hogy a szakmai szervezetek élén többnyire kiváló szakember – esetünkben nemzetközi rangú előadóművész, komponista, stb. – áll. Ezek a művészek azonban híján vannak azoknak a fortélyoknak, közgazdasági, jogi ismereteknek, amelyek nélkül manapság nem lehet életképes egy szervezet és idejük sincs a szervezéssel, pénzszerzéssel járó állandó házalásra. Mit lehet mondjuk a ma divatos menedzserképző tanfolyamokon mindebből elsajátítani? Hogy képezheti át magát egy előadóművész olyan szervezetvezetővé, aki kiismeri magát a közéletben és képessé válik érdemi tárgyalásokra közéleti személyiségekkel?

– Az egész hazai civil szektor talán legnagyobb problémája, hogy amatőrökből (jó esetben amatőrökből, rossz esetben dilettánsokból) áll. Itt pedig óriási szerepe van a professzióknak. Tárgyalási pozícióba jutni, a megszerzett pénzt jól befektetni, kamatoztatni, jól felhasználni, könyvelni, az adóhatóságoknak megfelelni – mindez egy sor olyan professzió, amit nem tanult sem a hárfaművész, sem a zongorista, de a tanár, a népművelő, a színész és az orvos sem. Ez egy fantasztikus ellentmondása ennek a világnak és miután nagyon gyorsan nőtt nagyra nagyon rövid idő alatt, ezt nem tudta megoldani. Erre hiába hozunk akár modellértékű példát is Nyugat-Európából, az Egyesült Államokból, nem megyünk sokra vele. Ma már egyre inkább alakulnak olyan szervezetek a bankszférában, amelyek nemcsak a pénzt őrzi meg az egyesületnek, hanem tanácsadásra is hajlamosak. Ez a dolog gazdasági része. De azt, hogy valaki hogy kerülhet tárgyaló pozícióba, azt menedzserképzésen sem lehet megtanítani. Meg lehet tanítani trükköket;

meg lehet tanítani azt, hogy kell levezetni egy tárgyalást, hogy kell pénzt kérni, hogy kell összeállítani egy értekezletet – egy csomó olyan fogást, amit bármilyen, meghatározott IQ-szinttel rendelkező ember meg tud tanulni, bármilyen is az eredeti szakmája.

Talán itt hibás úton járunk és talán ezeknek a szervezeteknek az élén nem – vagy nemcsak – a legjobb szakembernek (hárfásnak, zongoristának, tanárnak, népművelőnek, színésznek, orvosnak, stb.) kellene állnia. Végig kellene gondolni, hogy nincs-e a környezetben (zenei környezetben) egy olyan szakember, akit egy ilyen szervezet második, harmadik embereként definiálva megfelelő legitimitással felruházva tárgyalóképesse lehetne tenni. Én mindig azt gondolom, hogy egy nagy egyesületet hoz létre valaki, hogy az egy szakmának az érdekeit képviselje, ne sajnálja megkeresni és a vezetőségbe bevászártani azt az embert, aki – kézen fogva az első emberként megválasztott szakmai kiválóságot – el tud menni tárgyalni, intézni tudja az ügyeket. Ide már professzió kell: nem lehet csak érzelmi alapon tárgyalni egy politikai államtitkárral, de egy minisztériumi osztályvezetővel sem feltétlenül ez a legjobb. Ide érvek, számítások kellene, jogismeret, el kell igazodni a döntési mechanizmusokban, tudni kell, hogy hol kell pályázni és milyen feltételekkel, tudni kell, hogy kell megfelelni az előírásoknak, hogy alakítani – átalakítani a szervezetet adott körülmények között. Ez egy olyan világ, amit legjobban a jogászok és közgazdászok ismernek. A kultúra az a terület – ezt régóta tudom –, ahol méltatlanul kevés jogász és közgazdász húzódik meg. Nyilván, mert a kultúra kevesebbet fizet, mint például a bank. 1988–89-ben megkísértem a Közgazdasági Társaságnál egy kifejezetten ilyen közgazdászokból álló szakosztály létrehozását; most arra kértem, hogy ezt ismételj meg. Keressem meg azt a húsz–harminc ilyen közgazdászt (esetleg jogászt), akik aztán szívesen segítenek az ilyen civil szervezeteknek, szakmai egyesületeknek eligazodni a világban.

Nem szeretnék szakmai sovínisztának látszani, de nagyobb szervezetek, nagyobb intézmények élére nem biztos, hogy kiváló szakemberek kellene; sokkal inkább kiváló közgazdászok, jogászok, menedzserek. Sok embert foglalkoztató, nagy pénzekkel bonyolódó nagyüzemek ezek az intézmények – erre ma Magyarországon többfajta egyetemen képeznek szakembereket. Jelesül nem a Zeneakadémián vagy a Színmű-

vészeti Főiskolán.

– *Nem áll-e fenn annak veszélye, hogy az elmúlt években önállóan létrejött, kisebb létszámú szervezetek anyagi és szervezeti megfontolásból egyre gyakrabban csatlakoznak nagyobb egyesületekhez és fokozatosan ismét olyan mammutszervezetek fogják uralni a terepet, amelyek kísértetiesen hasonlítanak majd a régi, előbb-utóbb csak saját fennmaradásukról gondoskodó, folyamatosan duzzadó „apparátushoz”?*

– A veszély megvan, de nem tartom valószínűsnek. Erre azért merek válaszolni a zenei szervezetek ismerete nélkül, mert a folyamat lejátszódott a magyar alapítványi világban három-négy évvel ezelőtt és még ma sem oldódott meg. Kialakultak különböző alapítványi ernyő- illetve csúcsszervezetek. Az ok az egyes alapítványok anyagi erőtlensége, pici hatásmechanizmusa, gyenge érdekképviselése, a potenciális tárgyalópartnerek túlzottan nagy létszáma volt. Én akkor is azt mondtam, hogy mindenfajta csúcsszerv létrehozása rossz megoldás (vagy egyáltalán nem megoldás). Meg kellene próbálni arra bírni ezeket a szervezeteket – első megközelítésben –, hogy beszélgessenek egymással. Erre hoztuk létre az alapítványi ernyőszervezetek közötti konzultatív tanácsot. Ez arra volt jó, hogy mindenki megőrizte függetlenségét – a konzultatív tanács nem volt jogi személy, nem volt fölérendelt szervezet –, de volt egy szabályzata, egy jól leírt együttműködési rendje, voltak elnökei, akik havonként rotálhattak és a konzultatív tanács egységesen volt képes állást foglalni az alapítványokat érintő ügyekben. Nem látom be, hogy például a zeneművészet terén létező egyesületek miért nem tudnának létrehozni egy konzultatív bizottságot vagy tanácsot és azt mondani, hogy mondjuk kéthavonként leülünk, vagy ahogy ezt az ügyek alakulása kívánja.

– *Ezt ezres nagyságrendű szervezetek esetében is meg lehet tenni?*

– Meg, hiszen minden bizonnyal már most is vannak ilyen kisebb egyesületeket tömörítő nagyobb szervezetek és meggyőződésem, hogy a legfontosabb tőzzel a zenében érintettek 70%-át le lehet fedni. Én ezt tanácsolnám – nem csúcsszervet, de egy együttműködési fórumot, hogy egységesen lehessen fellépni, amikor érdekeket kell képviselni. Akár a minisztériumról van szó, akár valamilyen más külső, vele szemben álló érdekcsoportról. Gondolom itt is úgy van, hogy az intézmények és a foglalkoztatottak érdeke nem mindig esik egybe, de a minisztériummal szemben

adott esetben együtt kell tudni fellépni. Ez a technika talán az egyetlen a mostani képlékeny, diffúz magyarországi rendszerben, ami kellő rugalmas állandóságot tud megtestesíteni.

A második riport „szenvedő” alanya Gyimesi László, aki talán legközelebből ismeri a zenei szövetségek, társaságok, szervezetek sajátosságait és gondjait, hiszen – hivatása és funkciója révén – szinte mindenki felkeresi előbb-utóbb, akinek segítségre van szüksége ebben a sok buktatóval járó munkában.

– *Munkájánál és beosztásánál fogva talán Ön az, aki a zenei terület legtöbb ilyen civil szervezetét ismerhette meg – természetesen nem mindegyiket egyformán alaposan. Hogyan látja ezek közéleti pozícióját és lehetőségeit?*

– Ezek száma gyakorlatilag korlátlan; az összes művészeti ág közül zenei területen van a legtöbb bejegyzett szervezet. Ez ismereteim szerint ezres nagyságrendű – a muzsikások erőteljesen szakosodtak különböző szempontok (döntően szakmai szempontok) alapján. Ez aztán önmagában teszi fölöslegessé azt a kérdést, hogy miért nem folyik érdekegyeztetés a kormány illetve parlament és a civil szervezetek között.

Ezt fontos rögzíteni, mert az egész konstrukciót nagyon nehéz áttekinteni. Esetenként, amikor például mi szervezünk valamilyen összejövetelt, vagy éppen tőlünk kérnek segítséget bizonyos állami szervezetek, hogy kiket hívjanak konzultálni, szinte alig lehet dönteni a szervezetek átláthatatlansága miatt. Nincsenek meg annak az objektív vagy szubjektív mérőszámai, hogy mitől reprezentatív egy szervezet és mitől nem; még az sem feltétlenül ismeretes, hogy milyen létszámú egy-egy ilyen egyesület. Egy átalakulási folyamatban vagyunk, amelynek azért vagyunk már most valamilyen stádiumában, láthatóak tehát már igazán stabil szervezetek, de változatlanul várható újak megjelenése, régiak megszűnése, elenyészése. Ez önmagában is megnehezíti az érdekegyeztetést.

Két csoportra oszthatók ezek a szervezetek. Az egyikben önmagukban képviselnek valamit ezek a csoportosulások – ilyen a Zeneiskolák Szövetsége, a Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, a Zenetanárok Társasága, a Zenei Előadóművészek Társasága vagy a Jazz Szövetség. A másik típus, amikor – esernyőszervezetnek nevezett – nagyobb szervezetek szerveződnek: ilyen az önma-

gában harmincnál több szövetséget tömörítő Zenei Tanács vagy a Zenei Kamara. Ezek alkalmas tárgyalópartnernek adott kérdésben, mert megfoghatóak és legalább azt lehet tudni, hogy milyen szervezetek tartoznak hozzájuk és így felmérhető, hogy mekkora érdekerületet fednek. Megint más kérdés, hogy – mint mindenütt Magyarországon – legalább az indulás pillanatában politika is körülvette őket. Emiatt elég gyakori, hogy több szervezet foglalkozik ugyanazzal a területtel; ezek aztán lehetnek egymás konkurensei, sőt ellenlábasai is. Mindez nem könnyíti a munkát. És azt is figyelembe kell venni, hogy egy döntés előkészítésénél technikailag lehetetlen egy bizonyos létszámon felül tárgyalni. Ebben a zűrzavaros helyzetben pedig a döntést előkészítők nemigen tudják kiválasztani leendő tárgyalópartnerüket. Komolyan tárgyalni (és az érdekegyeztetés komoly tárgyalás!) csak viszonylag szűk körben lehet, nem két-háromszáz különböző felkészültségi fokon lévő ember igazából véletlenszerű bevonásával.

– *Van-e esetleg ellenpélda, vagy minden művészeti ágban ilyen áttekinthetetlen a civil szervezetek rendszere?*

– A színészek alakítottak egy Színház-művészeti Szövetséget, egy Színház Kamarát és van egy szakszervezet. Ezen kívül nyilván léteznek nagyságrendileg kisebb szerveződések, amelyeket vagy bevonnak, vagy nem vonnak be a nagy tömörülések munkájába. Mindenesetre a három nagy szervezet alkalmas tárgyalópartner, mert számszerűleg és szakmailag is megfogható.

– *Ebben a szervezettségben nyilván segít az is, hogy maga a tevékenységforma nem annyira sokféle és nem érint olyan széles rétegeket, mint a zenei életben.*

– Minden bizonnyal. Tény, hogy a zenei élet valóban nagyon sokakat érint. Ezért a szerveződések még a már említetté is többféleképpen csoportosíthatók. Vannak például intézményi alapokra épülő szervezetek, mint amilyen a Zeneiskolák Szövetsége. Ilyen van a közoktatás más területein is, tehát ez már eleve nemcsak speciális művészeti csoportosulás. Az ilyenek nagyon gyorsan tudnak operatív válni, hiszen megfelelő apparátus, infrastruktúra, gyakorló vezetők állnak mögötte már az indulás pillanatában.

Teljesen más ügy egy hangszer művelői, azaz magánszemélyek (művészek, pedagógusok) által, minden előfeltétel nélkül létrehozott szervezet. Ezek nem általános zenei érdekeket, ha-

nem ennél sokkal szűkebben vett szakmai érdekeket képviselnek. Nehéz ám kívülről megítélni, hogy melyik szervezet melyik kategóriába tartozik – és nyilván vannak átfedések is a kategóriák között.

– *Érdekes jelenség, hogy 1989-ben és azután mindenki önálló akart lenni és még a keveseket számláló szakmák is arra törekedtek, hogy önálló szervezetbe tömörüljenek. Most pedig egyre többen szeretnének ismét egy nagyobb kört alakítani, amely esetleg megkönnyítheti számukra éppen az infrastruktúra biztosítását, a napi adminisztrációt és általában a művészi életformától távoli, de elengedhetetlen tevékenységek elvégzését.*

– Ezt teszi mindenki, aki valamennyire is komolyan veszi a szervezetét. Ez nem minősítés, de ennek nagyon objektív okai vannak. Ha egy szervezetnek nincs valamennyire számonkérhető, felőlős vezetője, tehát minden abszolút társadalmi alapon megy és csak az illető (a szervezetet vezető) lelkesedésén, ambícióin, idején múlik, borzasztó nehéz működtetni a konstrukciót. Az érdekegyeztetés nagyon-nagyon komoly szakmai felkészültséget – nem zenei felkészültséget! – igénylő feladat, amelyhez elengedhetetlenek a nyers politikai, gazdasági, jogi típusú ismeretek. Egészen mások ugyanis a szándékok és a kínáló lehetőségek. A kettőnek az összehangolása maga az érdekegyeztetés és a politika maga is ez. Ahhoz, hogy a lehetőségek mentén megállapodások születhessenek, édeskevé a szándékok kinyilatkoztatása. Nemes szándék, ha valaki azt szeretné, hogy a magyar zene-kultúra a mainál tízszer jobb helyzetbe kerüljön, de ezzel senki nem tud mit kezdeni. Az én dolgom tehát nem az, hogy hajtogassam a szándékaimat és könnyesre zokogtassam saját magam és az esetleg odafigyelő hallgatóságomat, hanem hogy a létező reális lehetőségekben belül próbáljak meg minél jobb pozíciókat elérni.

– *Lehet mondani, hogy a kulcsszó tehát az ilyen irányú szakértelem – illetve annak hiánya?*

– Igen. Ez a szakértelemhiány mérhetetlenül sok akadályt gördít a kérdéses ügy elé. Jó út a Zenei Tanács féle szerveződés – ugyanakkor abszurd állapot, hogy ezek a szervezetek tökéletesen lehetetlen anyagi kondíciók mellett, tulajdonképpen a csodával határos módon léteznek csak. Konkrétan: a Magyar Zenei Tanács például egy emberen, az elnökén keresztül képviseli a magyar zenei élet jelentős szervezeteit. Ahhoz, hogy ez az elnök (legyen az bárki) eze-

ket megfelelően tudja képviselni, mögötte olyan szakértői gárdának kellene felsorakoznia, amilyen bármelyik képviselőnek illetve parlamenti pártnak a rendelkezésére áll. Ez pénzbe kerül. Ez nem pusztán az apparátus működésének költsége, bár kell helyiség és infrastruktúra is. A megfelelő felkészültséghez igenis jól megfizetett, magas színvonalú szakértőkre lenne szükség. Ez ha nem is pazarló, de bőséges, a feltételeket biztosító költségvetést igényel, ami jelen pillanatban hiányzik. Ezt tagdíjakból nyilván nem lehet előteremteni, mert ez ebben a szférában teljesen formális jellegű bevétel. Ha tehát ezt a típusú érdekegyeztetést bármilyen politika komolyan gondolná (amit szavakban, sőt talán lélekben is komolyan gondol), akkor az első legfontosabb dolog az anyagi fedezet biztosítása lenne, amin keresztül ezeket a társadalmi üzeneteket interpretálni, képviselni lehessen. Ez az ügy első, sok mindent eldöntő hiányossága.

Nem félek azt mondani, hogy nyilván ez szándékosan van így, mert így egyszerűbb. Azzal együtt, hogy nem ismerek olyan parlamenti, politikai pártot Magyarországon, amely ne hangsúlyozta volna minden alkalommal az érdekegyeztetés fontosságát és szükségességét. Tény azonban, hogy ezen az alapvető kondíción nem tudtak javítani, sőt ez abszolút szervezetlen.

– *Megfelelő feltételek esetén milyen perspektívái lehetnek ezeknek a civil szervezeteknek? Léteznek-e akár későbbi modellként is szolgálható külföldi példák?*

– Olyan nagyságrendű és olyan kultúrájú ország mint Németország például remekül elvan művelődési minisztérium nélkül, mert átengedte az ilyen típusú testületnek a döntési jogokat és a hozzátartozó dolgok irányítását is. A zenei élet például a Musikat-ok (zenei tanácsok) rendszerén keresztül bonyolódik. Személy szerint én ezt nem tekintem optimális megoldásnak, de ilyen is létezik. De ennek előzménye kell, hogy legyen. Legelső lépésként annak feltételeit kell biztosítani, hogy a feladatot részben vagy egészben (vagy másképp) átvállalók számára az elosztás során megfelelő pénz álljon rendelkezésére.

A másik dolog, hogyan szerveződjék mindez itthon. Könnyű kimondani, hogy a döntéshozók teljesen figyelmen kívül hagyják a társadalmi szervezetek véleményét. Ez így nem igaz. Magyarországon ma már nem így működik ez a szisztéma. Vannak kialakult, jó szabályokon alapuló egyeztetési fórumok – itt a szakszervezetek jogaiknál és köte-

lezettségükénél fogva más szerepet játszanak, mint a szakmai szervezetek. Ennek megvannak a fejlődési pontjai, még ha sok is egyelőre a hiányosság. Nagyon nehezen jöttek létre és még nehezebben működnek ezek az egyeztetési mechanizmusok. Változó a színvonal, de mégiscsak létezik. Vannak törvényeken alapuló, szakmai típusú egyeztetések is, ezt sem szabad figyelmen kívül hagyni. A felsőoktatásban, közoktatásban több olyan törvény-létrehozta testület létezik, amelynek jelentős befolyása van. Ilyen a közoktatásban a Közoktatáspolitikai illetve a Köznevelési Tanács; az első a közoktatás politikai, a második a szakmai kérdéseivel foglalkozik. Befolyásuk a különböző döntésekben igen jelentős. Ugyanez a helyzet a Nemzeti Kulturális Alapnál, amely ma is tekintélyes pénzeszközökkel rendelkezik és az összeg remélhetően nőni fog. Itt gyakorlatilag a társadalmi szervezetek delegálási és döntési rendszere működik.

– *Erről nincs mindenki meggyőződve, hiszen komoly fórumokon tiltakoztak évek óta például a folyóirat kollégium tapinthatóan érdekorientált összetétele (és ebből következően döntései) ellen és változás nem történt.*

– Most lesznek személycserék a kura-tóriumban, mivel jó néhány mandátum lejárt. Nem lenne szerencsés, ha egy újabb politikai kurzus mégannyira indokoltnak tűnő esetben is azonnal tisztogatni kezdene. Ennek megvannak a jogszabályai, amelyeket nem szerencsés nem figyelembe venni. Ha a döntéseket mindig aktuálpolitikai szempontokhoz igazítjuk, felrúgjuk a jogállamot és ez nagyobb hiba lenne, mint egy esetleg rosszul működő szervezet mandátumának végét kívánni. Most annyi változás történik, hogy a szakkollégiumok bírálják el a szakfolyóiratokkal kapcsolatos pályázatokat.

Azt sem lehet mondani, hogy a döntéshozók egyáltalán nem teremtenek lehetőséget az érdekelték számára az érdekegyeztetésben való részvételre. Én tudom, hogy a jelentősebb jogszabályok megalkotásakor jelen vannak a szakmai szervezetek képviselői is. Az is igaz, hogy a döntéseket hozó szervezeteket semmilyen jogszabály nem kötelezi az érdekegyeztetésre. Semmilyen kötelezettség nem írja elő például azt, hogy a Művelődési Minisztérium kiküldjön bizonyos jogszabály tervezeteket a szakmai szervezeteknek.

– *Van erre egyáltalán reális lehetőség?*

– Úgy gondolom, hogy nincs is, mert a szakmai szervezeteket soha nem lehetne behatárolni. Melyek azok? He-

lyette létezik ez munkakapcsolatok és nem utolsósorban szándékok mentén. Rendszeres meghívottai ezek a szervezetek a szerzői jogi törvényt kialakító fórumoknak, a Nemzeti Kulturális Alap üléseinek. Akadnak természetesen technikai zavarok, mert nem tudhatja a törvény- illetve jogszabály-előkészítő, hogy mikor kit kell meghívni. Itt kell szólni a dolog visszájáról: ha a társadalmi szervezetek nagyon részt akarnak venni a döntés előkészítésében, emeljék fel a telefont, írjanak egy levelet; ha nincs válasz a levélre, írjanak egy másikat, mivel a bürokrácia mindig mindegyikről ilyen, az államigazgatás természetéből adódóan lassan mozdul. Nem biztos, hogy ez szándékorientált. Aktívan kell tehát keresni a lehetőségeket, nyomulni kell. Nem segít, ha a társadalmi szervezetek vezetői egymásnak panaszkodnak, hogy schová nem kapnak meghívást.

– *Ezért is kellenének azok a bizonyos „szakértő” vezetők.*

– Igen, bár a lehetőségek korlátozottak. Azt tapasztalom, hogy ha már tárgyalnak, nagyon komolyan veszik a társadalmi szervezetek véleményét. Ehhez jól felépített, jó érvekkel, jó észrevételekkel tűzdelt, színvonalas anyag kell. Azzal, hogy „kérünk még pénzt”, nem lehet mit kezdeni. Hiányzik valamilyen típusú egyeztetési rendszer, amely fórumszerűen lenne kivitelezhető. A Művelődési Minisztériumban tudnék ilyeneket elképzelni: folyamatosan foglalkoznának a különböző művészeti, oktatási, kulturális ágak kérdéseivel. Ilyenek nem alakultak ki, és nehéz is elképzelni, mikor hónapok óta nem találtak olyan embert, aki el tudná látni a zenei osztályvezető feladatait. Ez feltétlenül jelez valamit. Az ember óriási versenyt futást várna, ami lehet, hogy létezik, csak éppen – ezek szerint – nem a megfelelő emberek között.

Mindemelllett az érdekegyeztetés, különösen az átfogó érdekegyeztetés egész ember munkáját igényli (aki folyamatosan ezzel foglalkozik, gyűjti az anyagokat, küldi a válaszokat, stb.). Ma nincsenek meg ennek sem a személyi, sem az anyagi feltételei a Minisztériumban, ahol folyamatos létszámleépítésre kötelezik a vezetőket.

Mindezzel együtt nem áll ez olyan rosszul. A tárca szintje után jön a Parlament szintje, ahol véleményem szerint a Kulturális Bizottság korrekt módon törekszik az együttműködésre. Sok speciális kérdést tűzött napirendre időnként előtte, a tájékoztatás szándékával és soha nem hallottam olyan esetet, hogy az

ülésekre ne engedtek volna be jelentősebb szakmai szervezetet és megtagadták volna tőle a szót, ha a saját érdekszférájába tartozó dolgokkal kapcsolatban észrevételei lettek volna. Ez ugyan nem érdekegyeztető fórum, hanem arra alkalmas, hogy valaki egy bizonyos vélemény mellett letegye a voksot, vagy opponálja azt. Itt már csak a kultúra egészének érdekeiről, esetleg konkrétan egy-egy ügyről lehet beszélni, kisebb ágazati problémákról nem. Egyébként pedig a parlamenti munka tartozéka a lobbizás és az is köztudott, hogy nem a mi érdekszféránk rendelkezik a legnagyobb erővel. És ez mindenütt így van a világban.

Nem árt aztán azt is megnézni, hogy belülről mire alkalmas egy-egy szervezet. Megfelelő felkészültség hiányában ugyanis komolytalanná válhat az ügy. Olyan szervezeteknek érdemes tehát a jogokat igényelni, amelyek rendelkeznek a kellő feltételekkel – különben a szervezet és maga az ügy is nevetségesse válhat, fellépése esetleg többet árt a dolognak, mint használ. Esetenként rossz döntéseket legitimálhat jelenlétével. És ezt nekik maguknak kell tudni, hiszen nevükből nem derül ki, hogy milyen nagyok, vagy kicsik, mekkora az általuk képviselt érdekvédelmi kör és hogy ki tudnak-e állítani felkészült, kompetens személyt. Ehhez tudni kell, hogy van egy – olyan, amilyen, de jelentős szakmai háttérrel rendelkező – államapparátus, államigazgatás. Ennek vannak bizonyos szándékai, amelyet jogszabály-tervezet keretében papíron rögzít. Ezzel bizonyos számú minisztériumi tisztviselő, bizonyos számú szakértő foglalkozott. Ilyen bázisuk a társadalmi szervezeteknek nincs. Tehát csak azok az érvek, érvrendszerek alkalmasak az érdekegyeztetésre, amelyek megközelítik ezt a felkészültségi szintet.

– *Mindez azonban – mint ahogy ezt már említette – anyagilag kivitelezhetetlen. Nem is érdemes tehát foglalkozni a kérdéssel?*

– Érdemes, hiszen akadnak nagyon jó eszű emberek és időnként egy-két jó eszű ember többet ér, mint egy teljes államapparátus, de a dolog folyamata nem véletlenekre épül. Ahhoz, hogy szerzői jogi törvényről, adótörvényről, társadalombiztosítási törvényről, közalkalmazotti törvényről vagy oktatási törvényről beszéljünk, ez azért nem elég. Egy-egy rész kérdésbe valaki betárolhat anélkül, hogy ismerné az egész jogszabályt pusztán az ösztönei és az esze alapján, de ahhoz, hogy folyamatosan egy egyeztetési munkában részt ve-

gyen ugyanolyan felkészültnak és ugyanannyira naprakésznek kell lennie, mint a partnerének. Itt érzek hiányt és ezért nem a társadalmi szervezeteket marasztalom el. Hiszen egy művész, aki vállalja egy ilyen társaság vezetését, mindenképpen tiszteletet érdemel. Neki nem ez a dolga. Nekünk, akik ezt a szakszervezetben végezzük, főfoglalkozásban, ez a dolgunk, kutya kötelességünk felkészültnak lenni. Erre kell a szakértői háttér, annak hiányában ugyanis bárki egy pillanat alatt lesöpörhető. Nem is az egyedi, a nagyon kirívó, nagyon durva dolgokról van szó, mint amilyen például a TB-járuelék volt. Ehhez nem kellett semmit elolvasni – fel kellett habrodni és a lehetséges többszázból fel kellett hozni két-három érvet. De általában ez nem elég.

Egy Nemzeti Alaptanterv, vagy oktatási rendszer vizsgálatánál, adótörvény módosításánál olyan érvek kellenek, amelyek a minisztériumok számára is érvek és ilyeneket nem könnyű felsorakoztatni. Arra nem elég hivatkozni, hogy nehéz a művészek élete, mert másoké is nehéz.

És itt elgondolkodik az ember, hogy valóban még mindig pazarlónak tűnik a költségvetés, megszorításokra van szükség. Ugyanakkor itt van az a sok gengszter, szélhámos, akik nagyobb pénzeket visznek ki, mint a pazarló rendszer. És könnyebb a kisebb ellenállás irányába lépni: a pazarló rendszerbe egyszerűbb nyúlni, mint a gengszterek után. Ha a KORDAX tényleg húsz milliárddal lóg nekünk... az a magyar zenei élet húsz évi költségvetése. Most mondtam csak egy számot, de tíz évi mindenképpen. És az ingyenes fogászati kezelés megszüntetése hozott kétmilliárdot... Iszonyatos pénzekről van szó. Az Opera és az Erkel Színház együttes költségvetése egymilliárd és ha az Erkel kikiiktatjuk, spórolunk kétszáz milliót. Ezek filléres tételek azokhoz a tiszteségtelen milliárdokhoz képest. Ugyanakkor nevetséges, hogy érvként az Erkel Színház átlag 60%-os kihasználtságára hivatkoznak a megszüntetését javaslók. Ugyan hová megy ma el a saját pénzéből, saját szabad idejéből, önszántából 1300 ember?

– *Fradi meccsre.*

– Legfeljebb. És ezek az emberek azért mennek oda, hogy ott operát hallgassanak, ami nem populáris műfaj, amiért nem ölik egymást az emberek sehhol a világon.

Könnyű központinak kikiáltani olyan ügyeket, mint mondjuk az Opera, vagy a Filharmónia, vagy a Rocksínház. Ez

teljesen hamis. Hamis, mert ezek a művészeti intézmények sajátosságaiból fakadó konfliktusok, amelyek részben költségvetési, részben művészi, részben személyes jellegűek. Nem nagyon tudok a művészethez hasonló, bonyolult rendszert mondani, ahol a személyiség olyan súllyal esne latba, mint itt. A közvélemény ezzel foglalkozik, mert a sajtó foglalkozik vele, holott semmi jelentősége nincs. Teljesen az a látszat – és számomra ez a legbántóbb –, mintha jelentős tételről lenne szó. Nincs gazdasági jelentősége, hogy ezek az intézmények hogy működnek, hogy ki az igazgató, hogy mennyi a költségvetésük és hogy működnek-e egyáltalán. Arra alkalmas ez a tendencia, hogy a látszatot keltse: lám a kultúrában milyen pazarlások folynak. Miközben a kultúrában hihetetlenül leértékelődött minden, onnan pokoli pénzeket vontak el, csoda, hogy még egyáltalán működnek ezek az intézmények. Zavaró ez a tendenciózus félremagyarázás. Az alapkérdés egyszerű és világos: ha Hamari Júlia, Rost Andrea, Polgár László az autójába tankol Stuttgartban, Bécsben illetve Zürichben, akkor ehhez képest az ő gázsija mennyi és ha itthon tankolnak az autójukba, akkor ahhoz képest mennyi a Magyar Állami Operaház által kifizetett gázsija. Ez ma már ennyi. A határok nyitottak, nem kell össze-vissza beszélni. Ennek függvényében lehet számon kérni a minőséget is.

Még a megmaradt értéket is folyamatosan veszélybe sodorják – ugyanakkor a Magyar Államvasutak évente több tízmilliárd forint adósságot írhat le. És azt a levakarhatatlan mocskot, amit egy pécsi Losztályú kocsiban 2500 forintért tapasztaltam! Ehhez képest a kulturális életben patikai állapotok uralkodnak és minden tökéletesen működik. Ahhoz a vasúti förtelcmhez még az sem lenne mérhető, ha a zenekar más művet játszana, mint amit a színpadon énekelnek. És a kultúra nem tud védekezni igazán, mert nem mérhető. Nincs ma sajnos Magyarországon olyan tekintélyes, általánosan elfogadott személyiség, aki tiszteletet tudna parancsolni a kultúrának mint az általa képviselt területnek. Drukkolok a mindenkor művelődési miniszternek, jelen pillanatban Magyar Bálintnak, hogy segítsék kiforrni ilyen személyiséggé.

A kultúrának, oktatásnak nincs más esélye. Szavakban minden politikus megesküszik, hogy számára ez a legfontosabb dolog és ha teheti, akkor a vérét ontja érte (hasonlóan a szociális és egészségügyi ellátáshoz). Lehet, hogy

adott pillanatban ezt mindenki így is gondolja, de amikor az elosztásra kerül a sor, akkor abból az egy tortából kér mindenki és feledésbe merülnek a szép szavak. A dolgok a pillanatnyi érdekek mentén dőlnek el és sajnos mindenütt a világon (különösen a gazdasági mélyponton lévő országok) valahol improduktív szféraként kezelik ezt a csomagot. Ilyenkor mindenki a nagy (és gyors) haszonnal kecsegtető beruházásokra szavaz. Ezen pedig sem az államapparátus, sem a szakmai szervezetek nem tudnak segíteni, mert ezt a tevékenység jellege sorolja az adott pozícióba.

Tóth Anna

A Győri Filharmonikus Zenekar próbajátékot hirdet szólócellista állásra

A próbajáték ideje:
1996. március 6. 13.00 óra

Helye:
A zenekar próbaterme
(Győr Liszt F u. 13. I. emelet)

A próbajáték anyaga:
Bach: Szólószvit - tételek
Csellókoncert
Rossini: Tell Vilmos
Suppé: Költő és paraszt
Brahms:
B-dúr zongoraverseny
Beethoven szimfóniákból

Igény szerint
zongorakísérőről
gondoskodunk.

**Az állás
azonnal betölthető!**

Jelentkezés:
**Győri Filharmonikus
Zenekar**
9022 Győr Liszt F. u. 13.
Tel./Fax: 96/312-452

Próbajáték

A Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar próbajátékot hirdet közalkalmazotti, illetve ösztöndíjas felállások betöltésére az alábbi szólamokba:

hegedű I. II. tutti /hegedű secund szólamvezető

1 Bach tétel, 1 versenymű saroktetele, Kodály: Galántai táncok, Mozart: g-moll szimfonia KV.550 (eredményes próbajáték esetén a secund szólamvezetői állás betöltése 1996. áprilisától)

nagybőgő tutti

1 Bach vagy Fryba tétel, 1 versenymű saroktetele, Csajkovszkij: IV. szimfónia 4. tétel, Beethoven: IX szimfónia recitativo

oboa I. II.

és oboa váltó angolkiürt
Kodály: Galántai táncok II. szólam, Dvorák: IX (Újvilág) szimfónia angolkiürt szóló, Csajkovszkij: IV. szimfónia 2. tétel, szabadon választott mű

trombita I.

Hummel; Trombitaverseny vagy Haydn: Esz-dúr trombitaverseny, Muszorgszkij: Egy kiállítás képei Promenade I.II., Samuel Goldenberg

A próbajáték időpontja:
1996. február 6. kedd, 17 óra

Helyszíne: Talentum Kulturális Fórum

Budapest, VII. ker. Rottembiller utca 16-22. II. emelet, Szimfonikus terem

Jelentkezés: írásban:
Nemes László igazgatónál
Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar
1221 Budapest,
Anna utca 15/b
Telefonon: Sági Dorottya művészeti titkárnál
a 322-1488-as számon

A jelentkezés határideje:
1995. február 5. hétfő

A próbajáték pontos időbeosztásáról felvilágosítást kapnak a jelentkezők.

A zenekari anyag szükség esetén átvehető, zongorakíséről igény szerint gondoškodunk.

Kiss Ferenc pályafutása lényegében külföldön játszódott és játszódik le. Budapesti zeneművészeti főiskolai tanulmányai után közvetlenül Németországba került. Akadémista korában egyébként már játszott az Állami Operaház zenekarában és a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarában, valamint első koncertmesteri tapasztalatait szerezte a Vígszínházban Goethe „Faust”-jának kísérezőzenéjével. Húszéves korában érkezett Németországba, ahol a Philharmonia Hungarica és a saarbrückeni operaház hangversenymestere volt. 1979 óta első hangversenymestere a Staatsphilharmonie Rheinland-Pfalz nevű szimfonikus zenekarnak. Alapító tagja a Budapest Triónak (vonós trió); ezzel az együtessel és mint szólista számos országban sikerrel koncertezik. Néhány évig a saarbrückeni zeneművészeti főiskolán is működött mint tanár.

Minden hangversenylátogató ismeri a koncertmester intézményét és jelenségét, emlékeztetőben megrögzíti a minden szimfonikus program kezdetén lejátszódó rövid, a koncertetikekhez tartozó jelenetet, amikor a karmester és hangversenymester kézfogással üdvözlük egymást. Köztudott, hogy a koncertmester művészi szempontból a zenekar első embere, de kevesen tudják, hogy konkrétan mi a feladata. Te több mint harminc éve töltöd be ezt a pozíciót. Megkérhetnélek a koncertmesteri tevékenység egy plauzibilis definíciójára?

– Ha eltekintünk szólista funkciójától – ami az adott összefüggésben kézenfekvő, mert ez egyrészt nem szorul magyarázatra, másrészt a szóolás ténye nem különbözteti meg a hangversenymestert (az első hege-

Magyar koncertmester Németországban

dű szólamvezetőjét) a zenekar más hangszercsoportjainak első embereitől –, akkor először vissza kell térnünk a zenekari muzsikálás történelmi eredetéhez, amikor a karmester intézménye még ismeretlen volt, és az első hegedű szólamvezetője – annak a hangszercsoportnak, amelynek a legtöbb tematikus mondanivalója van a klasszikus zenében – irányította a próbákat (mellékesen megjegyezve, a 17. 18. 19. században jóval kevesebbet próbáltak mint ma) és koordinálta az előadást. Innen indul ki a prímhegedűs kiemelt pozíciója a zenekarban, amely részben mindmáig megmaradt.

A Bécsi Filharmonikusok definíciója szerint a hangversenymester behangoltatja a zenekart, beállítja a vonásokat – és zenei kérdésekben ő az első autoritás a karmester után. Hozzáteszem, a mondat utolsó része döntő, az teszi a koncertmestert azzá ami: a zenei tanácsadóvá a zenekaron belül. És továbbmegyek. Olyan viszonyban kell lennie a zenészekkel, hogy ne csak tanácsaira hallgassanak, hanem a koncert alatt irányítani is tudjon, ha szükséges. Fontos képessége ezenkívül egy koncertmesternek, hogy a karmester elképzeléseit és intencióit gyorsan lefordítsa a zenekar saját nyelvére.

A karmesterrel való kapcsolat különösen fontos, mert a koncertmester a zenekar reprezentatív embere. Ha felmerülnek problémák, azokat magánbeszélgetésben kell tisztázni, semmi esetre sem szabad a karmester tekintélyét a zenekar előtt lejártnia – és, karmesterek figyelem – fordítva sem. A hangversenymesternek ezenkívül természetesen jó viszonyban kell lennie az összes többi szólamvezetővel, legfőképpen az első nagybőgőssel, és a timpanistával, mert ezen a háromszögön nyugszik tulajdonképpen a zenekar. Másrészt mindig voltak és ma is vannak koncertmesterek, akik elsősorban nagy szólistáknak képzelelik magukat, és jelenlétükkel úgy érzik, kegyet gyakorolnak. Ők valója-

ban többet ártanak mint használnak egy zenekarnak.

Ami – hogy visszatérjek a Bécsi Filharmonikusok meghatározására, – a vonásokat illeti, én mindig hajlandó vagyok őket megbeszélni kollégáimmal – a szünetben, sohasem a próba alatt, mert akkor egy esetleges vita zavarná a munkát. Mindenesetre döntő fontosságú, hogy a zenekarban mindenki a vonó azonos helyén játsszék. A hegedűsök részére van egy alapvető tanácsom: lehetőleg kerüljék a vonó csúcsát, és játszanak minél gyakrabban középen.

Milyen képességekre van szüksége egy hangversenymesternek – azonkívül, hogy természetesen jól hegedül?

– Biztos éles hallás, elengedhetetlenül szükséges – és egy olyan személyiség, amely képes koncertek és operaelőadások közben irányítani a zenekari tagokat, ott helyben arra készíteni, hogy együtt játsszanak – örömmel együtt játsszanak. Ehhez szuggesztív erő kell. Egy szuggesztív hatású koncertmester a zenekar egész hangzását erősen befolyásolja (ebben persze egy jó hangszer – mint például az én Gunarnerim – is sokat segít). Gyors reflexek mindenképpen fontosak, egy jó hangversenymester azonnal megérzi a karmester szándékait – ami olyankor válik nehézzé, amikor nem különösen jó karmesterről van szó. Minél bizonytalanabb a karmester, annál exponáltabb és fontosabb a koncertmester szerepe.

Elsajátítható mindez?

– Ezeknek a képességeknek nagy része megtanulható. Én Németországban több fiatal kollégát tanítottam a koncertmester tevékenységére. A kamarazenei gyakorlat természetesen nagyon lényeges. Én például 16 éve hangversenyezem a Budapest Trióval. Egyébként a közeljövőben fog megjelenni egy hét kötetre tervezett hangversenymester-tanulmányom. A repertoár fontos szőlőit fogja tartalmazni négy nyelven kommentárokkal.

Érdemes lenne a főiskolákon ezzel foglalkozni?

– Természetesen! Szükséges lenne például annak a hajlíthatatlan ritmusnak és abszolút metrikus biztonságának a kiképzésével foglalkozni, amelyek elengedhetetlenek egy jó hangversenymester számára, akinek mozgásával, már a hangszer felvételével is elő kell készítenie egész szólama, sokszor a teljes vonóskar belépését. Ritmusban nekünk előre kell gondolkodnunk, a karmester ütését – gondol-

latban – ritmikus impulzusokban kisebb egységekre felosztanunk. Mindez – ismétlem – megtanulható, ha az alapvető képességek adva vannak.

Lennének gyakorlati elképzeléseid a lebonyolítást illetően?

– Speciális kurzusokat javaslok. Részben egyéni tanítás formájában, részben a főiskolák zenekari gyakorlataival összekötve, ahol a koncertmester-kurzus vezetője a főiskolai zenekar karmesterével együttműködve irányítaná a növendék-hangversenymester munkáját, és egészen módszeresen tudatosítaná benne a funkcióját. Ismétlem, ezen a javaslaton és hasonló terveken komolyan megérné elgondolkozni. Jó koncertmesterekből manapság világszerte kevés van: nem véletlen, hogy Németországban jelenleg lámpással keresik őket.

Te hogy lettél koncertmester?

– Már konzervatórista koromban játszottam mint hangversenymester Sándor Frigyes vezényletével, és később a Zeneművészeti Főiskola zenekarában. A professzionista tűzkeresztségen 18 éves koromban estem át, édesapám, id. Kiss Ferenc döntő segítségével, aki hosszú éveken át hangversenymestere volt a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának. Ő lemondott a javamra egy koncertmesteri pozícióról: a Vígsházban Goethe „Faust” – jának kísértő zenéjét játszottuk. Az első próbán majdnem meghalltam félelmemben – ma sem tudom, hogy jutottam ki újra az utcára, de sikerült megállnom a helyemet, mert édesapám nagyon pontosan és részletesen átvette velem a darabot, és beült a nézőtérre, hogy figyelemmel kísérje a tevékenységemet. Igazán a Philharmonica Hungaricanál, Ramor Ervin fiatalabb kollégájaként tanultam meg a hangversenymester szakmáját és a repertoárt. (Ebben az időben különben a düsseldorfi Robert Schumann Konzervatóriumban Végh Sándornál képeztem magam tovább.)

Te több országban koncerteztél és működtél mint hangversenymester. Milyen jellegzetes különbségeket látsz magyar és külföldi – elsősorban német – zenekarok között?

– Meg vagyok győződve róla, hogy a magyar vonósok színvonala – hangzásban – összehasonlítható a nemzetközi élvonal színvonalával. A magyar kamarazenekarok abszolút elsőrangúak. Ez a minőség talán visszavezethető a magyar vonósnégyes-tradícióra. A német vonósok előnye ezzel szem-

ben: ők feltétel nélkül alárendelik személyes impulzusait a közös célnak; egységes koncentrációval törekednek az esti sikerre. Tudomásom szerint Németországban jelenleg több magyar hangversenymester működik mint magyar tutti-vonós. Mindenesetre tény, hogy a német zenekari muzsikások munkájukat nagyon komolyan veszik. Itt meg lehet tanulni teljes odaadással dolgozni. A magyar zenekarokban megfigyelésem szerint túl sok az individualista.

Mik szerinted a jó zenekar legdöntőbb kvalitásai?

– Elsősorban a technikai alapkövetelmények: a ritmikus együttműködés abszolút pontossága, az intonáció biztonsága és érzékenysége, a hangok egymáshoz való viszonyának ellenőrzése, erre ma különben már vannak gépek. Itt azt is figyelembe kell venni, hogy a zenekar nem temperált hangszer; vonós és fúvós hangszereken egy „cisz” például élesebben szól mint egy „desz”. Ilyen finomságok adják meg a zenekar különböző színeit. Az intonációban persze döntő szerepet játszik a hangolás is. Én Sergiu Celibidache módszerét alkalmazom: a vonós basszusoktól kiindulva megyek felfelé, később a fa- és végül a rézfúvósokhoz. Fontos, hogy az első oboisták „á”-hangjaikat állandóan kontrollálják hangológéppel.

Az összjáték és az intonáció diszpozíciója persze elsősorban a karmester feladata, de fontos ebben a koncertmester szerepe is. Itt is érvényes: minél kevésbé precíz a karmester munkája, annál exponáltabb a hangversenymester funkciója. Magasfokú koncentráció természetesen alapvető jelentőségű minden jó zenekar munkájában – nem csak a koncerten, már a próbák alatt is.

Egyes zenekari zenészek sajátos módon még mindig nem vették észre, hogy koncentráció révén energiát gyűjtenek, és a próba vagy előadás után kevésbé fáradtak, mint egy kedvetlenül és szórakozottan végiguntakozott szolgálat végén: ez az odaadó munka jutalma. Ezen a téren a német zenekarok előnyben vannak a magyarokkal szemben – persze már jobb hangszereik és összehasonlíthatatlanul jobb fizetésük miatt is.

Magyarországi kollégáimnak kívánom, hogy minél hamarabb eljőjjön az idő, amikor tevékenységüket tudásuknak és odaadó munkájuknak megfelelően fogják honorálni.

Az interjút készítette: Halász Gábor

Új környezetben, változó gazdasági viszonyok között, magasabb színvonalon

– beszélgetés Zongor Árpád ügyvezető igazgatóval –

A zenekar próbaterme

A Magyar Szimfonikus Zenekar (1990 óta a Távközlési Zenei Alapítvány keretei között működik) Matáv-Zeneházába lépve egy olyan épületbe érkezünk, ahol mindennek és mindenkinek megvan a helye, funkciója, feladata. A két ház közötti udvar most éppen csendes, jobb időben benépesül majd, mert a zenekar tagjai a próbák és koncertek szüneteiben megpihenhetnek a kerti padokon, székeken.

Ebben a környezetben amelyet a Magyar Szimfonikus Zenekar tagjai magukénak tudnak, öröm és élvezet zenélni, dolgozni. Érthető tehát, hogy a zenészek szeretnek itt dolgozni, nem fásultan, kedvtelenül ülnek be egy-egy próbára, koncertre.

Zongor Árpád ügyvezető igazgató végigvezet az épületen, megmutatja a próbatermet, klubszobát. A próbaterem-koncertterem mellett külön gyakorló-terem áll a fa- és rézfúvósok, vonósok számára, s amikor a nagyteremben a vonósok próbálnak, itt külön próbát lehet tartani. Külön szobája van a koncertmestereknek, ügyelőknek. Ideális körülmények, minden egy helyen tehát, minden annak érdekében került kialakításra, hogy a zenekar munkáját segítse.

Az épület funkcionális kialakításában - figyelembe véve az anyagi és egyéb lehetőségeket - az Alapítvány oldaláról elsősorban az ügyvezető igazgatót kívülről Borbíró Éva művészeti titkár működött közre. Ők segítettek a tervezőknek, kivitelezőknek a zenekari működés specialitásainak megfogalmazásában, az elhelyezési, berendezési tervek kialakításában.

A zenekar az európai színvonalnak megfelelő körülmények között dolgozik, miután minden elképzelés megvalósult, és nem is akármilyen formában.

Zongor Árpád a szokványos zenész pályát járta végig. Hatéves korában zongorázni kezdett, később hegedült, majd Debrecenben oboa-szolfézs szakon tanári diplomát szerzett. Hogyan volt ezután?

– Zeneileg, emberileg sokat tanultam tanáromtól Kányási Józseftől, szerencsésnek tartom magam, hogy életemnek ez a szakasza így alakult. Az oboa szak elvégzése után a Zeneakadémián szerettem volna továbbtanulni, mint oboista. Miután ez nem sikerült, karvezető szakot végeztem, és a mai napig is több kórusnál hobbiszerűen nagy élvezettel dolgozok, próbálok.

Hogyan lett Önből egy művészeti intézmény igazgatója? Készült erre?

– Soha nem gondoltam rá, ez soha nem volt ambícióm. Nagyon jó munkahelyem volt a Szerzői Jogvédő Hivatalnál, szerettem a munkámat, de 15 év után azt kezdtem érezni, hogy a zenéhez már csak adminisztratív vonatkozásban kötődök és változtatásra gondoltam.

Egy alkalommal a Muzsika folyóirat oldalait lapozgatva láttam meg a felhívást, hogy az akkori Postás Szimfonikus Zenekar igazgatót keres. Egy kicsit talán kíváncsiságból, és mert zeneileg képzetek pályázását kérték, jelentkeztem és a pályázatot megnyerve 1987 április 1-én kineveztek igazgatónak.

Mennyire volt tisztában azzal, hogy milyen feladatok várnak Önre, mi a zenekari igazgató feladatköre?

Valamennyi tapasztalatom zenészként már volt, hiszen zenekarban játszottam, fúvósötöst szerveztem, a zenekar belső életét ismertem. Arra volt elképzelésem, hogy mit szeretnék, de egy ekkora testület - mint a 90 tagú szimfonikus zenekar - életének minden területét nem láttam át. Nagy előnyt jelentett viszont számomra, hogy szerteágazó kapcsolatrendszerrel bírtam, így a jó értelemben vett személyes kapcsolatokon keresztül eljuthattam a különböző zenei intézményekig, akár a zenekar fellépésével kapcsolatban voltak terveim, akár szólisták meghívásakor, hihetetlen módon segítette ez tevékenységemet.

A jelenlegi helyzetben az új székház megépítése után most éppen milyen feladatai vannak?

A Benczúr utcai Postás Művelődési Központ tatarozása miatt a zenekar egy XIII. kerületi iparvállalat épületébe költözött. A körülmények leírhatatlanok és elképzelhetetlenek voltak. Minden egyre romlott, beázott, elhanyagolt volt, ilyen körülmények között kellett felkészülni a zeneakadémiai koncertekre. Tehát amikor ide

kerültem már adott volt a nagy feladat és cél, ugyanis a zenekarnak ígérete volt arra, hogy működéséhez megfelelő körülményeket fog kapni.

MATÁV-Zeneház

Amikor a Matáv Rt. lett az egyedüli támogatója a zenekarnak, hosszas keresgélés után utolsó lehetőségként kaptuk meg azt a használaton kívüli járműjavító telepet, amelynek a helyén megépülhetett Zeneházunk. A környék is fokozatosan szépül, Ferencvárosnak kiemelt rehabilitációs része lett ez a környék. Az új épületek új lakói - reményeink szerint - új közönségbázist is jelentenek. A helyzetből adódik, hogy a jelenlegi legfontosabb feladatom a Zeneház megismertetése és működtetése.

A zenekar mellett menedzser is dolgozik. Miért érzi szükségét egy zenekari igazgató annak, hogy ezt a területet valaki önállóan is irányítsa, összefogja?

Úgy gondolom, hogy minden művészegyüttesnek Magyarországon - nem is annyira belföld hanem inkább külföld vonatkozásában - fontos, hogy legyen egy jó koncertmenedzsere.

A zenekari tagsággal egyetértünk abban, hogy ezt a nagyon sokrétű, időigényes, nehéz munkát egy önálló munkatársra bizzuk. Fontos számunkra, hogy a meglévő feltételeink ne romoljanak, lehetőleg még tovább javítsuk őket, ehhez viszont anyagiakra, továbbá a kapcsolatok megtartására és újak kialakítására van szükség, s ez később mind több zenei feladatot hozhat az együttesnek.

A Matáv Rt. egyre több rendezvényén vagyunk érdekeltek, belföldi hangversenyeknek kb. 1/3 része ide kötődik.

Ilyenek pl. szabadtéri bérletsorozat a Benczur kertben, ifjúsági hangversenyek Matáv-os gyerekek részére, jótekonysági és protokoll hangversenyek stb. Számunkra kedvező, hogy ilyen mértékben igénybe vesznek minket, érezhetik, hogy van egy zenekaruk, amellyel bármilyen körben reprezentálni lehet.

Hogyan lehet ennyi ember és ilyen sok különböző érdek között összehangolni a munkát, együttműködni, megtalálni a legkedvezőbb megoldást?

A legfontosabb, hogy mindenki tisztában legyen a feladatával, funkciójával, hatáskörével. Ha ezek egyértelműen rendezve vannak, akkor mindenki tudja, hogy mi a feladata, milyen körben kell a tevékenységét kifejtenie. Éppen most vagyunk az új körülményeket is figyelembe vevő szervezeti és működési szabályzatunk elkészítésének záró szakaszában, amely remélhetőleg ezeknek az elvárásoknak megfelel. Fontos szerepet tölt be a zenekar művészeti tanácsa, (tagjai a koncertmesterek és az elmúlt évadok legjobb zenekari művészei). Medveczky Ádám zeneigazgató vezetésével a tanács dönt művészeti kérdésekben, adja meg a zenekar profilját, állítja össze a programokat és a vendégközreműködők listáját.

Alapítványunk besorolása nem közalkalmazotti, ezért közalkalmazotti tanács helyett zenekari bizottság látja el ezt a tevékenységet. Ennek a helyzetnek az előnye, hogy nem vagyunk a közalkalmazotti nomenklatúra alkalmazására kényszerítve, szabadabban tudjuk az anyagi eszközeinket felhasználni, de jelentős hátránya az, hogy a külföldi napidíjaink után évek óta személyi jövedelemadót fizetünk. Hiába töltöttünk el Kovács Gézával a MÁV Szimfonikus Zenekar volt igazgatójával több órát azaz, hogy hátha sikerül mentesülni ezalól, sajnos nem sikerült.

Sok minden előkerült már beszélgetésünk közben, amivel mint vezető szembekeült. Véleménye szerint milyen ismeretek szükségesek egy igazgató munkájához és honnan tudja megszerezni, hogy mindenben naprakész legyen?

- A szinte pillanatonként változó jogi és gazdasági viszonyaink között legalább öt közgazdasági egyetemi végzettség lenne szükséges különböző szakokon ahhoz, hogy valaki mindenhez értsen. Ilyennek a létezésében nem hiszek. A megoldás nálunk úgy alakult, hogy megfelelő képzettségű munkatársak próbálják követni és naprakészten alkalmazni az állandóan változó szabályokat. Ami a kérdés második felét illeti, mindenki önmagára, önmaga képzésére, fejlesztésére van utalva, mert az "alap stúdiómozgást" el lehet végezni, de annak alkalmazása mindenütt változó, nem lehet ezt a munkát „egy kaptafára csinálni”. Sok időt fordítottunk arra, hogy a sajtó-

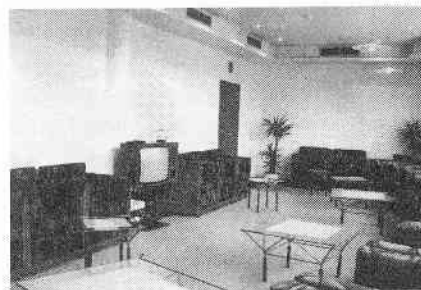
ból, médiákból és személyes kapcsolatok során tájékozódjak, tapasztalatokat szerezzenek.

Meg tudná határozni azokat a képességeket, amire egy igazgatónak munkája során szüksége van, hogy feladatait megoldja?

Ez a munkakör nehezen meghatározható, nagyon összetett, érdekes tevékenység.

Óriási diplomáciai érzékkel kell rendelkezni, mert egyrésztől kapcsolatot kell tartani muzsikussal, meg kell tudni őket érteni. Másrésztől kapcsolatokat kell fenntartani kemény, sokszor kőkemény gondolkodású üzletemberekkel, s velük anyagiakról, fenntartási és egyéb kérdésekről tárgyalni. Ez két olyan véglet, hogy az egyikről áthangolódni a másikra is komoly feladatot jelent.

Ügyszintén ismerősnek kell lenni a zenei szakterületen. Jártasnak kell lenni a zenei kultúra fejlődési irányait tekintve, ismerni kell a koncertmenedzselés apróbb részletkérdéseit is, hiszen hiába végzi ezt a feladatot önálló munkatárs, végső soron tevékenységéért az ügyvezető igazgató is felelős.

A klubszoba

Nem árt, ha nyelveket is tud, bár egy muzsikusz az idejét fiatal korában inkább gyakorlással tölti, így nem marad idő nyelvtanulásra.

Lehetne még sorolni sok mindent, amelyeknek hiánya nehezen nélkülözhető.

Mennyire tartja fontosnak a rádió, tv, sajtó szerepét munkájában. Mit tud tenni ezen a téren egy igazgató?

Úgy gondolom egy nagyon fontos közművelődési feladatot látunk el, hiszen azok az emberek akik a koncertjeinken jelen vannak, (általában telt házak előtt játszunk) nem biztos hogy meg tudnák fizetni más hangversenyek rendkívül magas helyárait. Hisszük azt, hogy fontos amit csinálunk.

A médiát illetően az a véleményem, hogy nem csak egy-két vezető zenekarról kellene információnak, kritikának megjelennie, hanem a teljes zenei

életet figyelemmel kísérve minden zenekar hangversenyét meg kellene hallgatniuk a kritikusoknak és jószándékú kritikájukkal a munkájukat segíteni.

Milyen elvárásoknak kell megfelelnie zenekarával és hogyan tudják ezt teljesíteni?

– A követelmények igen magasak, nyugaton is az a cél, hogy viszonylag alacsony költség mellett magas színvonalú produkciók jöjjenek létre. Zenekarunk sokat játszik külföldön, és egyre inkább érezzük a tőlünk keletre eső országok zenekarainak konkurenciáját, mert azt tapasztaljuk, hogy igen jó együttesek alánk ígérően próbálnak maguknak fellépési lehetőséget szerezni.

Mit kér a zenekarról például egy külföldi impresszárió?

Reklám propaganda anyagot kell adnunk, képi és hangzó anyagokat, prospektusokat, lehetőleg több nyelven, amely megfelelő módon bemutatja a zenekar tevékenységét, repertoárját.

Erre a célra az elmúlt évben egy kazetta-CD felvételt készítettünk.

Programok kialakítása, szólisták, karmesterek meghívása. Hogyan látja ebben a saját szerepét?

Ez Medveczky Ádám zeneigazgató és a művészeti tanács dolga. Egészséges munkamegosztás van ebben a kérdésben, a feladatomban inkább abban áll, hogy a koncertek, szólisták meghívásának anyagi-tárgyi oldalához minél jobb feltételeket teremtsék, hogy a művészeti vezetés elképzelé-

sei minél inkább teljesülhessenek.

Az új Zeneházban vendégszobánk is van, ami anyagilag jelentős megakarítást eredményez, így több vendégművész meghívása válik lehetővé.

Milyen elképzelései vannak, mit tervez a jövőben a székházzal és az együttessel kapcsolatban?

A zenekar életében egy generációváltás megy végbe, sok az új fiatal, jól képzett kolléga.

Fontosnak tartanám, hogy a próbaterelem kamara koncertteremként is működjön. Ezt már az elmúlt évben elkezdtük három ifjúsági koncerttel.

Elképzelésem az is, hogy a feltételek meglete esetén otthont adjunk a kortárs magyar zenének.

Ennek érdekében a különböző szövetségek képviselőivel már felvettem a kapcsolatot. A székház működtetése során egy bizonyos megemelt bevételi kötelezettség is terhel, amelyet különböző rendezvények számára történő bérbeadással, hangfelvételek készítésével próbálok megvalósítani.

A saját zenekarában mint zenész közreműködik, részt vesz a zenekari munkában?

Nem, és nem is gondoltam rá. Vezetői szerepet betöltő muzsikusra nem szerencsés, ha saját zenekarában közreműködik. Sokszor lényeges, kényes kérdésekben, helyzetekben kell dönteni, véleményt formálni. Ez véleményem szerint összeférhetetlen lenne egy esetleges zenekari tagsági működéssel.

Szabadidőmben kórusokat ve-

zénylek, erre igyekszem időt szakítani, hiszen engem a zenének „csak” hallgatása nem elégítene ki.

Muzsikálni nagyszerű dolog.

A beszélgetést lejegyezte:

Balogh Beatrix

CORPUS

HANGSZERKERESKEDÉS ÉS JAVÍTÓMŰHELY

**F. Lorée, H. Selmer, J. Püchner, Moosman, Fox,
Leblanc, Moeck, Küng, Mollenhauer, Aulos,
The Early Music Shop**

Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9–18 óráig

Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola

1052 Budapest, Semmelweis utca 12. • Telefon: (36-1) 118-2044 • Telefon/Fax: (36-1) 266-6547

Biztosítás – biztonság?

– Hangszer-kártalanítási lehetőségek Magyarországon –

Ki nem szeretné biztonságban tudni saját, vagy zenekarától kölcsönzött értékes hangszerét a többhetes turnékon, a különböző járműveken, szállítás, rakodás közben vagy éppen a színpadon, amikor kibesétálnak két műsorszám között a már nélkülözhető és a hamarosan játszani kezdő muzsikuskok. A lehetőségek után érdeklődve biztosító társaságok és brókercégek neve hangzott el. Az illetékes biztosítási szakemberek készségesen nyilatkoztak a meglévő szerződésekről, azok jól bevált és esetleg korrekcióra szoruló pontjairól. Ketten riport keretében, a Hungária Biztosító szakembere írásban.

Csukás Mária, a Hungária Biztosító Rt. Nemzetközi Biztosítások Igazgatóságának munkatársa, aki írásban feltett kérdések alapján írásban tájékoztatta lapunkat a cége által kínált lehetőségekről, első mondataiban magára a megkeresésre reflektált; ezekben ugyanaz a készségesség és tájékoztatni akarás fogalmazódik meg, mint ami a másik két riportalany részéről is megnyilvánult.

– Szeretnénk megköszönni érdeklődésüket. Mint az bizonyára önök előtt is ismeretes, a Hungária Biztosító hosszú évek óta eredményes és jó üzleti kapcsolatot tart fenn több vezető nagyzenekarral és minden esetben igyekezett egyéni igényeket is kielégíteni a hangszerbiztosítás terén. Pontosán a régi kapcsolatnak köszönhetően tudatában van annak, hogy a művészek számára munkaeszközük fontos és féltett kincs, aminek biztonsága, biztonságban tudása elengedhetetlen munkájukhoz.

– Mely esetekre tudnak biztosítást kötni? Egy-egy út teljes tartamára, vagy csak a szállítás, illetve tárolás meghatározott köreire?

– Társaságunknál a hangszert – igénytől függően – többféle módon lehet biztosítani. A legszélesebb körű, amikor éves biztosítás keretében az egész világra kiterjedő, a hangszert a nap 24 órájában védő, ún. Hangszerbiztosítási szerződést köt az ügyfél (Musical Instruments All Risks Policy). E biztosítás minden tekintetben meg-

felel a nemzetközi gyakorlatnak, s néhány kizárástól (pl. háborús cselekmények, éghajlati, légköri, hőmérsékleti szélsőségek, hatóság által történő elkobzás, rovarok, férgek által okozott károktól) eltekintve, teljes körű fedezetet nyújt. Mindebből kiderül, hogy ez a biztosítási forma külföldön és belöldön egyaránt érvényes, beleértve a tárolás és a szállítás tartamát is.

– Mik a biztosítás megkötésének feltételei?

– Igazságügyi hangszerszakértő által elkészített, fényképpel ellátott szakvélemény a biztosítandó hangszerről. Ez vonatkozik értébecslésre éppúgy, mint a hangszer biztosítási fedezetbevételkor állapotára. Itt fontos megjegyezni, hogy több éves, folyamatos biztosítás esetén érdemes és szükséges a hangszert újraértékelteni, hiszen annak piaci értéke változik. Társaságunk hosszú idő óta dolgozik együtt Semmelweis Tibor úrral, aki tudomásunk szerint a művészek körében is ismert, elismert igazságügyi szakértő. Az éves biztosításnál feltétlenül igényeljük az ő szakértelmét.

Ezen biztosítási forma díjtétele lényegesen kedvezőbb az általunk alkalmazott másik, egy útra szóló biztosításénál. Ilyenkor a szállítmánybiztosítás feltételei szerint vesszük fedezetbe a hangszert az oda-vissza útra, valamint a kint tartózkodás idejére. A díjtételt az úticél határozza meg. 60 napot meghaladó kint tartózkodásra pótdíjat számolunk fel.

Szakértői véleményt természetesen itt is kérünk a biztosítás megkötésekor. Szemben az elsőként ismertetett módozattal (ahol a szakértői vélemény csak a megkötéskor szükséges és annak tartamáig folyamatos), egyedi biztosításnál nem tudunk eltekinteni az utankénti szemléstől, hiszen itt a köztes időszakok fedezetlenek.

– Mi történik a hangszerek alul-, vagy felülbiztosítása esetén?

– Amennyiben a károkori érték eltér a biztosított értéktől, a biztosító aránylagos kártérítésre kényszerül

– Állnak-e egyes művészekkel, magánszemélyekkel is üzleti kapcsolatban, vagy csak zenekarokkal?

– Feltételezve, hogy a ténylegesen

érintett művészek általában tagjai valamilyen zenekarnak, valóban az a cél szerű, hogy az éves biztosítási módozatot együttesekkel kössük, hiszen minél több hangszer biztosított, annál kedvezőbb a díjtétel. Ma már azonban nem kizárt, hogy ilyen szerződést egyes művészekkel is megkötünk.

– Milyen lehetőséget lát az esetleges új kondíciók kidolgozásában egy szakmai érdekvédelmi szervezet (például a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének) közreműködésében?

– Örömmel üdvözlőlnénk és minden bizonnyal kölcsönös megegyezésre szolgálna egy, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége által egy esetlegesen megszervezett személyes találkozás a zenekarok képviselőivel. Ezt a megnyilvánulási lehetőséget köszönjük és cégünk őszintén reméli, hogy ez a tájékoztató a muzsikuskok segítségére lesz.

Selmeczi Aurélné a Generali Biztosító nemzetközi szállítmányozási csoportjának vezetője. Zenerajongó, gyermekei muzsikuskok és évek óta igyekszik a lehető legjobb kondíciókat megteremteni ahhoz, hogy – a biztosító lehetőségein belül – minél kevesebb anyagi veszteség érjen egy-egy együttest hangszere(i) esetleges sérülése esetén. Brókercégen keresztül és közvetlenül is kapcsolatban áll zenekarokkal.

– Tudomásom szerint a MÁV Szimfonikus Zenekar közvetlenül a Generalinál biztosítja hangszereit. Mióta él ez a kapcsolat?

– Évek óta, hiszen a Generali először jelentkezett hangszerbiztosítási lehetőséggel. Ennek az is az oka, hogy annak idején ÁB Generali volt, és amikor még az Állami Biztosító egyedüli biztosító volt, akkor mindenki mindent ott biztosított.

– És ez milyen jellegű biztosítás? Teljes évre, vagy alkalmakra szóló?

– Ez alkalmi szokott lenni és kifejezetten arra szól, amikor kiszállítják a hangszereket és visszaszállítják, valamint a kint tartózkodásra, De a kint tartózkodásra még elég szűk körű, éppen az elmúlt évek káreseményei miatt, mert ott csak tűz- és betöréses lopás-

kárra érvényes, amit rendőrségi jelentéssel kell igazolni. Vagyis zárt helyiségből, még nem kinyitott koncertteremből, szállodai szobából való ellopásra tudunk biztosítékot vállalni.

– És mi az, amire igény lenne, ami már felmerült probléma és nem tudják vállalni?

– Például olyasmi, hogy valaki feláll hangverseny közben és felrúg egy csellót. Vagy amikor viszi valaki a kezében a hangszeret: (esetleg városban belül gyalog megy valahova), netán kisebb csoport leválik a zenekartól és nem veszi igénybe a (biztosított) buszt. Ha ekkor történik valami a hangszerrel – nekítámasztják valaminek és eldől, eltörik, ellopják, stb. – erre nem érvényes ez a biztosítás. Eredetileg „All Risks” fedezetet (részproblémákra, részkiadásokra is kiterjedő biztosítást) adtunk, de most már ez a szerződés nálunk házon belüli vitát eredményezett a vezetőség körében, hogy csak „FPA” szerződést lehessen kötni. Ez azt jelenti, hogy csak totálkárra esetén fizet a biztosító – ez nem feltétlenül a teljes hangszerállományt, hanem egy hangszerért teljes körű káreset tartozik ide. Ezt a vitát az indokolja, hogy hangszeresek – legalábbis a vonós hangszeresek esetében – az érték az idő haladtával fokozatosan növekszik. A nemzetközi szállítványozásban pedig „All Risks” fedezetet csak új, exportra csomagolt áruk esetében jogszerű nyújtani.

Éppen most van aktuális kár-ügye a MÁV Zenekarnak, ami nem hétköznapi eset. Színpadra emelés közben esett le és sérült meg egy kürt, amit nagyon komoly kár ért. Folyamatban van a kárbecslés és kártérítés, amely folyamatot lassít néhány pontatlanság. Itt nagy értékekről, nagy összegű pénzekről van szó, ragaszkodnunk kell a pontos adminisztrációhoz.

A Hungarorisk brókercégen keresztül biztosított együtteseknél például nemigen van ilyen probléma, mert az adminisztrációt a bróker cég pontosan elvégzi. A muzsikuskok maguk nem ismerik (nem is ismerhetik) ki magukat olyan pontosan az adminisztrációk útvesztőjében. Most például egy részletes listát hiányolunk – egy tételes leírást a kiutazó hangszeresekről, amit az utazás előtt legkésőbb 24 órával a rendelkezésünkre kell bocsátani. Mi, a régi kapcsolatokra való tekintettel beérjük annyival, hogy a listára egy záradékot írunk, amely szerint kár esetén a mi kárszakértőnk bevonásával állapítjuk meg a kártérítés összegét. A zenekarok

hangszerállományát ugyanis már nagyjából ismerjük, annak idején a muzsikuskok és mi magunk is felmértük ezek értékét. Inkább csak az a kérdés, hogy egy-egy alkalommal mely hangszeresek utaznak. Ennél az esetenél – éppen Karácsony előtt 24 órával – a listán annyi szerepelt, hogy: három kürt, értéke 1.800.000.-Ft. (Ez volt egyébként a szállítvány legértékesebb tétele.) Ebből azért nem sok derül ki. A kárjelentés szerint az adott előadáshoz egy kürt kellett; a ládában, amelyben egyébként a három hangszer szállították, csak egy volt a leesés pillanatában. Nekünk tudnunk kellene, hogy melyik, hiszen fel kell tüntetnünk valamilyen azonosító jelet, például a gyártási számot. Ilyenekre nagyon kellene figyelni. Hiba voltak azután körületekintők, hívtak kint azonnal kárszakértőt, itthon is mindenről meg akarnak győződni azok, akik végül is fizetni fognak. Nem tisztázott számunkra, hogy most három, egyenként 600.000.-Ft-os kürtől van szó, vagy az egyik ér egymilliót, a másik ötszáz-, a harmadik háromszázezer forintot és ezek közül melyik szenvedett kárt – nem mindegy és a tisztázása csak késlelteti az ügyintézés.

– Teljesen érthető a biztosító igénye, ezzel együtt egyre gyakrabban felmerül a kérdés, hogy az olyan cégek, mint amilyenek a biztosítók, a bankok, az adóhivatal, a társadalombiztosítás, nem lehetnének-e tekintettel a „civil” lakosság gondolkodásmódjára, nyelvezetére? A hivatalos körlevelek, felszólítások, szerződések többsége a nem szakemberek számára teljességgel követhetetlen. Kizártnak tartom, hogy ha valaki (például egy muzsikusk) mégoly gyenge adminisztrátor is, ne éljen annyira két lábbal a földön a mai világban, hogy ne tudna megérteni egy közérthetően megfogalmazott, nem szakmai zsargonban megírt hivatalos iratot. Arról mondjuk nem is szólva, hogy ezek a cégek, az irományokat megfogalmazó emberek a befizetők, a gyakran akaratlanul is félrevezetettek pénzéből élnek.

– Lehet, hogy ezen van még javítanivaló, de éppen a muzsikuskokra való tekintettel utólag is elfogadnánk néhány adatot. A könnyítés érdekében kértük, küldjék el a kiviteli engedélyt – ami nélkül nem lehet hangszereseket átvinni az országhatáron. Pillanatnyilag itt tart a dolog és mi is szeretnénk segíteni a megoldásban, de annak azért vannak feltételei.

A legfontosabb számunkra az lenne, ha a hangszeresek márkájáról, értékéről

és állapotáról mindig aktuális adatokat kapnánk. Ez az, amit még nem tudtunk saját részről zökkenőmentesen megszervezni. A hangszeresek szemláját évenként el kellene végezni és az egyes alkalmakkor már csak az esedékes változásokat kellene regisztrálni.

– Tudomásom szerint egy hangszerállomány állapotfelmérése nem olcsó mulatság – hallottam félmillió körüli értékekről is beszélni. Ezt a magyar szimfonikus zenekarok a mai helyzetben (de talán a külföldi együttesek) sem tudják finanszírozni. Nem lát-e realitást abban, hogy talán épp a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, mint szakmai érdekvédelmi szervezet tárgyaljon mind a zenekarokkal, mind a biztosítóval, hogy egy mindenki számára kielégítő és megfizethető megoldást hozzon létre?

– Valamit biztos ki lehetne találni, mert ennél kevesebbet már nem kérhetünk. Én húsz éve foglalkozom nemzetközi szállítványok biztosításával és régebben minden út előtt pontos felmérést kértünk. Tudom, hogy ezt most már lehetetlen anyagilag kivitelezni. De évenként egyre mindenképpen szükség van.

– Lehet, hogy kissé leegyszerűsítsem a dolgot, de talán bizonyos folyamatokat gépesíteni is lehetne. Egy adott napon, dátummal megjelölve pontosan rögzíteni kellene a zenekarok hangszeresinek márkáját, értékét és állapotát. Az érték-növekedés és értékcsökkenés mértékét folyamatosan jegyezni, akár egy számítógépes programban is és a változásokat (új tag, új hangszer állománybavétele, esetleg értékfenntartó, vagy értékcsökkentő beavatkozások elvégzése, stb.) alkalmanként feltüntetni. Indulás előtt pedig csak azt kellene megállapítani, hogy a hangszeresek nem sérültek-e.

– Ha ez lehetséges, számlák mellékelésével ezt mi biztosan tudnánk használni. Mi partnerek lennénk minden olyan újításban, ami megkönnyíti az egyre rosszabb helyzetben lévő zenekarok életét, amennyiben megfelelő mennyiségű és minőségű adathoz jutunk.

– Biztosításkötéskor számításba veszik-e az egyik legkézenfekvőbb és legfontosabb tényezőt, nevezetesen azt, hogy milyen tokokban szállítják a muzsikuskok a hangszereseket? Ma ugyanis már pontos számítások alapján kimutatható, hogy milyen anyagból készült és milyen szerkezetű tokok nyújtják a legnagyobb védelmet – különös tekintettel a nagyon érzékeny és pótolhatatlan vonós hangszeresekre?

– Azt fel szokták tüntetni, hogy tokban vannak a hangszerek, néha a márkát is megjelölik. Bevallom azonban, hogy ez nekünk nem sokat mond, a szerződésben nem is játszik szerepet. Szükségesnek tartanám azonban, hogy a jövőben erre nagyobb figyelmet fordítsunk, különösen ha bizonyított a kockázati tényezők csökkenése adott anyagú, struktúrájú tokok alkalmazása esetén.

– Felmerült-e a hangszerbiztosításban a kondíciók módosításának szükségessége, lehetősége – eltekintve a most vitatott „All Risks” – „FPA” kérdéstől?

– Igen, gondolkoztunk rajta. Például azon is, hogy miután Magyarországon nincs több száz profi, koncertező szimfonikus zenekar, nem kellene-e egy biztosítónál koncentrálni ezeket a biztosításokat és akkor az az egy biztosító megfelelően fel tudna szakmailag készülni – ismerné a drágább hangszereket, a tokokat és körültekintőbben szabhatná meg a hangszerekre és csak a hangszerekre vonatkozó biztosítási feltételeket. Így talán a szerződések is érthetőbbek, muzsikuskok számára testreszabottabbak lehetnének.

– Most nem ez a helyzet? Nem itt biztosít a budapesti zenekarok többsége?

– Sokan kerestek meg minket, de nem mindenki. A MÁV Szimfonikus Zenekar állandó partnerünk, és hozzánk jönnek azok is, akik a Hungarorisk brókercéget keresik meg biztosításkötési kérelemmel. Vannak olyanok, akik néha velünk szerződnek, máskor másokkal.

– És azt szabad tudni, hogy Önök milyen árakkal dolgoznak? A MÁV Szimfonikusoknak például milyen díjtételek mellett biztosítják a már ismertetett szolgáltatásokat?

– Ez attól függ, hogy hova utaznak és mennyi időre. Egy nyugat-európai út, amely nem haladja meg a 30 napot – mindegy, hogy Ausztria, vagy Franciaország az úticél – tűz- és betörésbiztosítása az össz hangszerérték 75 ezreléke. Aztán vannak természetesen magasabb tarifák is, különösen a hosszú, vagy a tengerentúli utakra. Volt egy kérelem – nem is tudom, hogy megkötöttük-e – egy három hónapos argentin-venezuelai útra.

Ez azért óriási rizikó a számunkra. Így is jó néhány módoszat van, amit cégünk Bécsben lévő „feje” nem köt meg, mi pedig megkötünk (a kintiek ámulatára). Kérésre kötöttünk például egész évre szóló biztosítást, amelynek keretében egy éves átalány, az utak nagyjából leírása szolgáltatja a szerződés

alapját. Ilyet nemigen szoktak kötni, a mi vezetőségünk is eléggé elzárkózott, a Hungária például nem is vállalta. Mi végül belementünk azzal a feltétellel, hogy minden hosszabb út előtt megbírást és új listát kérünk az együttestől. Azért tudtuk elvállalni, mert az Állami Biztosító hagyományai itt még élnek, de hangsúlyozom, ez még a Generalinál sem kedvelt biztosítási forma. Bécsben a mi biztosítónk sem köt ilyet.

– Vannak-e egyes muzsikuskokkal kötött biztosításaik?

– Nincsenek, miután mi magánszeméllyel nem állhatunk jogviszonyban. Úgy tudom egyébként, más biztosító sem. Mindenki – 500.000.-Ft-ig – a saját poggyászbiztosításában biztosíthatja hangszerét, mivel egy-egy muzsikusk személyi poggyászként is kezeli, utaztatja azt. Az már előfordult, hogy egy zenekar tagja egyedül útra kelt és a zenekarral, mint intézménnyel kötöttük meg a biztosítást, feltüntetve a szerződésben az illető muzsikusk nevét.

– Számomra elképzelhetetlen, hogy külföldön akár egy Gidon Kremer, egy Starker ne biztosítsa a hangszerét és nem biztos, hogy ezt intézmény, vagy ügynöki iroda révén teszi.

– Nem tudom, hogy van, ennek a gyakorlatának nálunk még nem alakult ki.

– És mi van az egyes művészek által használt, de állami tulajdonban lévő, kincseket érő hangszerekkel? Például a ma ötven millióra tartott Guarneri hegedűkkel?

– Nem tudom pontosan, hogy ma mi van. Régebben ezeket a hangszereket Londonban biztosították, a Llyodnál. Valószínűleg még ma is az a gyakorlat.

– Szoktak-e zongorák biztosítási igényével jelentkezni?

– Nem. Egyszer biztosítottunk egy szállítmányt, de az import zongorák, pianínók árubiztosítása volt. Szó volt arról, hogy mi biztosítjuk Richard Kleydermann hangszerét, de aztán az elmaradt. Biztos egy külföldi céghez fordult.

– Társulhat-e ehhez a biztosításhoz speciális testrészekre vonatkozó speciális biztosítás a muzsikuskok számára?

– Ehhez nem, hiszen ez szállítmányozási biztosítás. Vannak a balesetbiztosításnak speciális módoszatai (például az Aranykéz), de ennyire testreszabott dolgoknak itt még nincs hagyományuk. Jó tíz éve egy magyar színésznő akarta amerikai útjára biztosítani például a haját arra az esetre, ha véletlenül rosszul festené be a fodrász.

Ezt a szerződést mi nem tudtuk megkötni, kint viszont sikerült neki. Ebben a vonatkozásban még ma is messze vagyunk az amerikai, nyugat-európai lehetőségektől. Ez – az esetleges igények függvényében – a jövő feladata.

– Mennyi idő kell ehhez?

– Ez sok mindentől függ. Most, a biztosítási felügyelet, az új biztosítási törvény és az új jogszabályok valóban segíthetnek abban, hogy a biztosítottak igazán biztosítva érezzék magukat, de ehhez még változni kell az apparátusnak is.

– Derült-e már fény esetleg bűncselekményre is a biztosítás révén?

– Egy biztosítási csalásra emlékszem, amikor egy régi rossz citerát vitt ki valaki és egy vadonatújút akart behozni helyette. Ezeknél a nagy szimfonikus zenekaroknál semmi ilyesmi nem fordult elő.

– Ön szerint milyen biztosítási lehetőségek érdekelhetik még leginkább muzsikuskainkat?

– Talán a hangszereket munkaeszközként értékelő konstrukció, amely már létezik különböző elektromos cikkek vonatkozásában. Ez például felvállalna olyan kockázatot is, amely hangverseny közben történne. Koncerttermekben gyakori jelenség, hogy elhangzik egy mű, majd a zenészek egy része elhagyja a pódiumot, mivel a következő darabban nincs rájuk szükség. Ilyenkor nagyon csúnya balesetek fordulhatnak elő: megcsúszik egy cselló, lesodródik egy vonó, stb. És ezek a károk a munkavégzés egyenes következményei. Talán most, a reformok révén erről is lehetne (kellene) tárgyalni. Nagyon eredményesen működhet közre egy ilyen tárgyaláson a zenekarok szakmai érdekképviselője, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége. És ez mostanában aktuális, hiszen most történnek a módosító tárgyalások.

Érdemes lenne külföldi cégektől is bekérni az ilyen vonatkozású szerződéseket, hiszen ilyenek már léteznek és ismeretük számunkra is hasznos lehet. Csak természetesen át kell dolgozni a helyi viszonyokra, a magyar polgári törvénykönyv figyelembevételével. És mindenképpen ki kéne egészíteni egy, a szállításra igénybevett tokokra vonatkozó ponttal is a szerződést.

Dr. Hollós János, a Hungarorisk brókercég igazgatója a biztosítási konstrukciók mellett pontos ma-

gyarázattal szolgált cége munkájáról és szolgáltatásai előnyéről is. Arról azonban, hogy a ma már Magyarországon létező számos más biztosító milyen feltételekkel tud hangszereket biztosítani, nem tudott tájékoztatni – ilyenek ugyanis még nincsenek.

– Van-e valamilyen különleges oka, hogy a hangszerbiztosítások köre alig-alig bővül akkor, amikor egyéb vonatkozásokban szinte naponta kínálnak újabb és még újabb konstrukciókat a biztosítók?

– A biztosítók veszélyes szállítmánynak ítélik a hangszereket, pontosan azért, mert nagy egyedi értékű eszközöket tartalmaznak. Ezért aztán nem is nagyon „haraptak rá” a témára. Korábban csak a Hungária Biztosító foglalkozott ezzel, de csak úgy, hogy nem volt hajlandó egyedi külföldi turnékra biztosítást kötni (általános feltételekkel), hanem csak hosszú távra szóló, mind a belföldi, mind a külföldi szállításokra adott biztosítást. Ez nagyon jó dolog volt és jó dolog most is, csak viszonylag drága, mert ez egy valós hangszerérték 3-3,5%-nak megfelelő éves díjvonzatot jelent.

A zenekarok vonatkozásában egy-két éve megpróbáltunk más biztosítókkal is tárgyalni. Nem fogadtak miniket túl nagy örömmel, de úgy látszik, pont azért, mert a Generalinál éppen a szállítmánybiztosítással foglalkozó szakember maga is zenerajongó volt, hajlandónak mutatkozott arra, hogy próbaként egyedi biztosításokat csinaljanak és mi most már közel két éve a Rádiózenekart, a Magyar Szimfonikusokat és az Interkoncertnek egy-egy vendégszereplésre utazó művészt (illetve annak hangszerét) ott biztosítjuk. A Generalinak egy korlátozottabb biztosítása van – nem terjed ki mindenre –, de a kizárások olyan szűk körűek, hogy módosítanak lényegében a fedezetet a biztosítottak számára. És mivel egyedileg lehet kötni egy-egy útra ezt a biztosítást, ez sokkal kedvezőbb. Függ természetesen a célországtól, a turné összetételétől, hány helyre mennek, milyen kockázatos lehet a szállítás. Az a tapasztalat, hogy európai országok esetén egy-egy út biztosítása 0,8-0,9% körül mozog és a tengerentúli utak esetében sem haladja meg az 1%-ot. A pénzszűkében lévő zenekarok inkább több alkalommal, ezt az olcsóbb konstrukciót választják.

– Milyen pozitív szerepet játszik egy ilyen ügylet lebonyolításában egy bró-

kerceg? Miért ítélik úgy a zenekarok, hogy érdemes alkalmazni Önöket a biztosítások megkötésekor?

– A bróker cégnek az a szerepe itt, hogy a zenekarok nem ismerik a biztosítók kínálatait, nem ismerik a biztosítási feltételekben esetleg meglévő kisebb buktatókat, valamint nincs külön emberük, akit biztosítással foglalkoztathatnának. A biztosítási bróker cégek munkája nemcsak hangszer-, vagy-, a művészek baleset-, betegség- és egyéb biztosításaira vonatkozik, de bármilyen speciális biztosítási konstrukció megkeresésére. Amikor valaki bróker céget vesz igénybe, nem kell külön költségekkel számolnia, mert a brókereket nem a megbízó, hanem a megbízott biztosított fizeti.

Egy érdekes eset történt éppen a Rádiózenekar biztosításának megkötésekor. A bróker cégek egy „jóakarója” azt az információt adta a Rádiózenekarnak (mégpedig a Hungária Biztosító Nemzetközi Igazgatóságától), hogy a brókerrel történő szerződéskötés megdrágítja a biztosítási díjtételt. Ha bróker nélkül kötik meg a szerződést, tudnának adni egy 3%-os ajánlatot, ha brókerrel kötik meg, akkor be kell építeni a brókeri jutalékot is és az már 3,4-3,5%-os díjat jelent. Nem volt korrekt lépés a biztosító részéről, viszont annál jobban örültünk, amikor megtaláltuk a Generalit és fel tudtuk ajánlani a Rádióknak. El tudtuk fogadtatni velük, hogy célunk nem az ő dolgainak megdrágítása, hanem a lehetőségek felkutatása. Ezek után egyik turnéjukra 0,75%-os díjtételt tudtunk számukra biztosítani.

Igaz, ez egy alkalomra, egy turnéra vonatkozott. De a művészek is – sajnos – számolásra kényszerülnek. Egy olyan együttes, mint a Rádiózenekar egy évre előre nagyjából fel tudja mérni, hogy hány turnéval számolhat. Átlagban ez három-négy utat jelent és még mindig kedvezőbbnek tartja a végeredményben esetleg azonos díjtételt négy részletben kifizetni, mint egyszerre megkötni az éves szerződést.

A biztosított hangszerek igen nagy értékűek és mindenki arra törekszik, hogy kár esetén ugyanolyan értékű hangszert vásárolhasson, vagy eredeti értéke szerint helyreállított instrumentumot vehessen kézbe a kapott kártérítésből. Ezért kívánatos lenne a hangszerek pontos aktuális értékének ismerete – mind a művészek, mind a biztosító előtt.

A Hungária Biztosító a szerződés megkötése előtt a zenekar hangszerál-

lományának pontos érték- és állapotfelmérését követelte és ennek megfelelően kötötte volna meg egy évre szóló biztosítását. Igen ám, de a szerződés megkötése előtt megállapított értékeket addig veszi figyelembe, ameddig a biztosítás érvényben van – tehát az egyéves lekötés esetében mindvégig az eredeti összegekkel számol.

Egy alkalmanként kötött szerződés értékbecslése naprakészebb, tehát realisabb lehet ennél.

Itt fennállhat a biztosítók részéről az a (tulajdonképpen jogos) követelés, hogy minden út, azaz minden szerződéskötés előtt új érték- és állapotfelmérést kérjen, ami bizony nagyon drága mulatság.

Mindeneddig azonban – bízva a szerződő együttesekben, muzikusokban és bennünk – nem ragaszkodtak minden alkalommal részletes új értékbecsléshez, hanem elfogadták a művészek által megadott értékeket és „állapotjelentéseket”. Azt hiszem azonban, hogy ezeknek a biztosítási szerződéseknek ez a legkényesebb pontjuk.

Ha csak egyszer előfordul, hogy komoly kár keletkezik – összetörik például egy cselló –, amire a művész azt mondja, hogy útközben történt, és kiderül, hogy otthon ráesett a kalapács, akkor vége ennek a bizalomnak és biztos alkalmanként igényel majd a biztosító valamilyen indulás előtti értékbecslést, ami szintén elég szép pénz lehet.

– Nem merült még fel a tokok figyelembevételének igénye? Hiszen nagyon sok esetben a „göngyölegnek” döntő szerepe lehet egy sérülés kivédésében, vagy éppen súlyosságában.

– Kaptunk már katalógust a sérüléseknek valóban nagyon ellenálló – elsősorban vonós-, de fúvós – tokokról is. Ezeket továbbítottuk a biztosítók felé, amelyekkel kapcsolatban állunk, javasoltuk, hogy vegyék ezt figyelembe a biztosítási díjaknál. Eddig nem voltak rá vevők. Nekünk is az a véleményünk, hogy ha a megfelelő tok használatával kisebb a sérülési kockázat, érdemes lenne vele foglalkozni. Azt mondták, hogy legfőljebb megkövetelhetik a szerződés megkötésekor bizonyos minőségek használatát és akkor ezt mint feltételt rögzítik, de a konstrukción belüli módosító tényezőként – eddig még – nem értékelték ezt a kérdést. (A biztosítók hajlamosak egyébként az egyszerűbb megoldásokat választani.)

Igaz, mi két éve nem foglalkoztunk más biztosítókkal hangszerbiztosításokkal kapcsolatban, de mivel vagy-

és szállítványbiztosításban nemigen léptek be új biztosítók, talán a Garancia az egyetlen, amellyel még ebben az ügyben nem foglalkoztunk és amely-nél esetleg van erre fogadókészség. Legutóbb arra gondoltunk, hogy ma-guknak a tokokat gyártó cégeknek kel-lene kezdeményezniük a biztosítók-nál; hátha ez eredményt hozna.

– És amikor adott útra szerződést köt a biztosító, számít-e az, hogy a zenekar mely légitársaságo(ka)t veszi majd igénybe? A tapasztalatok szerint ugyan-is ez egyáltalán nem mindegy.

– Nem. A biztosítók abból indulnak ki, hogy bármilyen szállítócégnek (lé-gitársaságnak) felelőssége és kötele-sége a szállított eszközök és szemé-lyek a kiindulóponttól a végcélhoz ép-ségben való eljuttatása. Amennyiben nem ez történik, a szállító (speciális esetek kivételével) mindenképpen fe-lelősséggel (anyagi felelősséggel is) tartozik. Itt a biztosítás egy dolgot ad a biztosított számára: nem kell vitatkoz-nia, nem kell pereskednie. Ő a biztosí-tótól azon nyomban megkapja az öt ért kárnak megfelelő összeget, és a biz-tosító utána degresszálja ezt a kárt az adott szállító céggel.

A biztosító megkapja tehát a pénzét, legfeljebb adott esetben ez több időbe, vitába kerül. Nagyobb a gond, ha pél-dául közúton felborul a szállító jár-mű, vagy a járművet (hangszerekkel együtt) ellopják. Történt már ilyen ma-gyar résztvevőkkel; ha jól emlékszem a Strauss zenekarnak lopták el a bizto-sítatlan hangszerszállítványát valahol külföldön.

– És ez, például a Rádiózenekar szá-mára is megkötött szerződés teljes körű biztosítást jelent?

– Kiterjed az összes, szállítás köz-ben felmerülő hibára, meghibásodás-
ra, a jármű ellopására, az összes termé-szeti katasztrófa által esetlegesen okozható károkra, és kiterjed olyan lo-páskákra, amely a koncertépület meg-felelően lezárt helyiségéből erőszakos behatolással történik. De ha a hangver-senyteremben, az ötperces szünetben kint marad a pódiumon a hangszer és azt egy besurranó tolvaj ellopja, erre ez a biztosítás nem vonatkozik.

– Nálunk a zenekari művészek jelen-tős része nem saját, hanem zenekari (ál-lami) tulajdonú hangszereken játszik. Mi van akkor, ha valakinek mégis van saját hangszere, esetleg egy különösen érté-kes darab és a zenekari biztosítás konst-rukcióján belül ő még körültekintőbb, sokoldalúbb módon szeretné azt biztosí-tani?

– Úgy gondolom, hogy ez inkább fordítva működik. Az adott művész-nek magának kell biztosítania hang-szerét, egy mindenre kiterjedő, „All Risks” jellegű, állandó kockázatvállalást jelentő szerződéssel és a zenekar, vagy a zenekart működtető intézmény olyan térítést adna neki ebből a biztosí-tási díjból, ami egyébként is felmerül-ne, ha az illető a többi hangszerral biz-tosíttatná a sajátját.

– Van-e olyan lehetőség, ami esetleg egy muzeális értékű, netán egy kikiáltá-son „felvert” árú hangszertartozék, pél-dául vonó külön biztosítására módosít-hatja az adott konstrukciót?

– Ilyenről nem tudok, de pont az ilyen esetek is különösen indokolják, hogy kéznél legyenek a hiteles, a hang-szerek és tartozékainak értékét ponto-san meghatározó szakértői vélemé-nyek, egyedi értébecslések. Az így felbecsült tárgyakat a biztosító beazo-nosítja és kár esetén nincs félreértés.

– Mi van olyankor, ha alul- vagy fe-lülbiztosítanak egy hangszert?

– Előfordulhat olyan, hogy sokkal magasabb értéken adnak fel egy hang-szert, mint ahogy azt a szakértő felbe-csüli. Kár esetén mondhatja a biztosító, hogy történt egy felülbiztosítás; nem én akartam, ő akarta, de a szakértő is megmondja, hogy ennek a hangszer-nek a valós értéke ennyi, én tehát eddig fizetem a kárát. Ilyenkor bosszankodik a biztosító, de ez mégiscsak a jobbik eset. A rosszabbik eset ennek a fordí-tottja, amikor alulbiztosítanak egy hangszert és megtörténik a baj. Ilyen-kor, amikor mondjuk egy egymillió fo-rintra biztosított hangszerről a szakér-tő megállapítja, hogy az értéke például kétfélmillió forint, azt mondja a biztosító: a valós érték 50%-ért adták fel nekem a hangszert, tehát én is csak a kár 50%-t fizetem ki. Azaz egy 800.000.-Ft-os kár esetében mindössze 400.000.-Ft-ot. Szó sincs tehát arról, hogy az egymilli-óra biztosított hangszer minden kárát kifizetnék, amíg az el nem éri az egy-millió forintot.

Ila a rossz ármegállapítás története-sen egy hangszerszakértő hibája, akkor a biztosított őt perelheti a többletköltsé-gekért. Ezért is kell a bróker, hogy ilye-nekre is felhívja a figyelmet.

– Gondolom, rossz ármegállapítás-ra nemigen volt példa, hiszen a zene-karok és a biztosító szakértője az ese-tek többségében ugyanaz a személy.

– Igen. Itt legfeljebb arról lehet szó, hogy ha kicsit gördülékenyebbé válik nálunk a hangszerbiztosítás, nem kel-lene bonyolult és költséges értébecs-

lésekkel szaporítani a zenekarok gondját. El lehetne fogadni a hangsze-rekre bemondott értékeket azzal a fi-gyelmeztetéssel, hogy kár esetén a biz-tosító szakembert alkalmaz az érték-becsléshez és az alul- illetve felülbizto-sításból származó kockázat a biztosí-tottat terheli. És akkor csak egy állapot-felmérésre lenne szükség a turnék előtt, ami egy gyorsabb szemlét, egy egyszerű szakértői nyilatkozatot (és a tételes szakértői vélemény szükségte-lenségét) feltételezi. Erre a munkára már megérné a biztosítónak egy nem teljes állású szakértő alkalmazása. Ez egy nyolcvan fős zenekar esetében mintegy háromórás munka lenne és ezért mondjuk 6.000.-Ft-ot lehetne számlázni. Ez sem a zenekarnak, sem a biztosítónak nem nagy tétel. Egy szak-értői értébecslés pedig ugyanekkora zenekarnak véleményem szerint mini-mum félmillió forint. Ez nem kis mun-ka: alaposan mindent meg kell nézni, értékelni, leírni, fényképeket készíteni, hogy minden beazonosíthatóvá vál-jék. Maga ez az értébecslés is kb. a hangszerek értékének 2%-át jelenti.

– Segíthet-e a biztosítás elterjedése abban, hogy kevesebb értékes hangszer kerüljön illegálisan külföldre?

– Ez egy nehéz kérdés. Nem értek hozzá. A festményeknél vannak védett alkotások és ezekről nyilvánartási elő-írás. Biztos vannak védett hangszerek is, de nem tudom, hogy van-e ilyen nyilvánartási előírás. A festményeket a Szépművészeti Múzeum, illetve a Nemzeti Galéria felügyeli – a nyilván-tartásba vett festményeket időnként ellenőrzi. Finoman megérdeklődi, megvan-e egyáltalán és milyen állapot-ban van egy-egy műalkotás, esetleg hozzájárul a restaurálás költségeihez. Ha nincs meg, a tulajdonos büntetőjogi felelősséggel tartozik. Nem tudom, létezik-e ilyesmi a hangszerek eseté-ben; ha nincs ilyen, ezt a biztosítás nem pótolhatja, hiszen a biztosítási ti-tok szigorúan érvényben van. Rendőr-ség részére kötelező információkat ad-ni, ha ez bűncselekmény felderítését segíti elő, de sem a bróker, sem a bizto-sító harmadik személynek információt nem adhat a megbízó (megbízott) dol-gairól. Talán egy esetleges megsemmi-sülés kontrollálásában segít, mert a nagy értékű hangszereket „illik” azért biztosítani.

– Mit tud mondani a testrészek bizto-sításáról, hiszen muzsikuskok esetében ez létfontosságú lehet adott esetben?

– Ez nagyon jó kérdés. Borzalmas rosszak a magyar biztosítók betegség-

baleset-, poggyászbiztosítási feltételei. Alacsonyak a díjtételek és ennek megfelelően alacsonyak a kártérítési összegek, de pillanatnyilag eszi, nem eszi, nem kap mást a magyar biztosított. Zene-sznek ez különösen kevés biztosíté-
kot nyújt.

Ha valaki elveszti egyik, vagy mindkét kezét, kaphat esetleg három-, vagy négyszázezer forintot a jelenlegi biztosítási keretek között. Ha megszüketül az egyik fülére, akkor nem kap semmit, ha mondjuk egy vonós elveszti egy turnén baleset következtében az ujjpereceit és így mint vonós gyakorlatilag megszűnt létezni, a jelenlegi biztosítási feltételek alapján egy fillért sem kap.

Megérné már a helyzet arra, hogy a szakmai érdekképviseltek próbáljanak a biztosítókkal kidolgoztatni egy olyan szakmaspecifikus baleset-, betegségbiztosítást, amely akár minimális fedezetet nyújtana. Egy fúvós-nál a normál életvitelű emberek-nél csaknem észrevétlenül gyógyuló szájsérülések egzisztenciális törést eredményezhetnek. Náluk nemcsak esztétikai vagy kényelmi kérdés a kivethető protézis sem, hiszen – legalábbis úgy gondolom – a munkában akadályozza őket. Ugyanígy másként kell elbírálni egy muzsikusként hallásképes-ségének csökkenését, elvesztését, hangszere-seknél egy-egy ujjperc elvesztését, mint más emberek-nél. Egyébként más szakmáknak is megvannak a maguk – biztosítást is érintő – specifikumaik, amelyeket előbb-utóbb az itthoni biztosító társaságoknak is tudomásul kell venniük.

– Önök, mint bróker-cég, mennyire

tudják ügyfeleiknek az Önök által ajánlott biztosító cégek fizetőképességét garantálni? Másképpen fogalmazva, ragaszkodnak-e ahhoz, hogy csak felül-biztosított cégekkel szerződtes-sék ügyfeleiket?

– Korábban is, és a biztosítási törvény megjelenésével még inkább törvény biztosítja azokat a feltételeket, amelyek biztosítják egy biztosító zavartalan magyarországi működését. Egyrészt tőkében, másrészt tartaléktőkében, harmadrészt viszontbiztosításokban. Majdnem mindegyik magyar biztosító hátterében komoly pénzintézet, illetve külföldi biztosító cégek állnak.

A biztosítók sem ellenségei maguknak, tehát egyedi biztosítások esetében mindenütt meghatározott az az értékhatár, amely felett mindenképpen viszontbiztosításra van szükség. Ez a biztosítók belső ügye; a brókereknek nem feladatuk ennek ellenőrzése. Közvetíthetnek viszontbiztosításokat is, ha a biztosított erre igényt tart.

Minden biztosítónak megvan a maga viszontbiztosítási háttere – az egyik legnagyobb ilyen cég a Münchener Rückversicherung, amely kizárólag viszontbiztosításra szakosodott. A Hungáriának ott van az Allianz például és mindenkinek megvan a saját cége. Emiatt nem érheti kár a magyar biztosítottakat.

* „All Risks” záradék (részletek)

„1. Minden veszély biztosított, mely a biztosított szállítmányt a biztosítás tartama alatt érhet.

2. A biztosító azokat a károkat téríti meg – önrészesedés mentesen –, me-

lyek a biztosított szállítmány vesztesé-géből és sérüléséből keletkezett.

A biztosító megtéríti továbbá:

a) a közöskár kiadásokat és hozzájárulást és a közöskárban hozott áldozatokat és károkat.

b) azokat a ráfordításokat, melyeket a biztosított a szállítmány mentése, az azt közvetlenül fenyegető kár elhárítása és valamely bekövetkezett kár enyhítése érdekében ésszerűnek tarhattott...

c) a kármegállapítás szükséges költségeit.”

** „FPA” záradék (részletek):

„1. ... megtéríti a biztosító a lopási és elveszési károk kivételével az egész szállítmány vagy egyes kollók teljes kárát.

2. Ezenkívül megtéríti a biztosító azokat a partikuláris károkat és sérüléseket, melyeket alanti események okoztak:

a) tűz, villámcsapás, robbanás, elemi csapások,

b) hajók mozgásképtelensége, felborulása, elsüllyedése, megfeneklése, hajótörés, zátonyrafutás, hajók, repülőgépek vagy más szállítóeszközök egymásközti vagy rögzített vagy úszó tárggyal (jeget beleértve) történő összeütközése vagy érintkezése és egyéb szállítási eszközt ért baleset,

c) hidak és más építmények beomlása.

3. A biztosító megtéríti továbbá

a) közöskár kiadásokat és hozzájárulást...

b) mentési ráfordításokat

c) kármegállapítás szükséges költségeit.

Tóth Anna

A BIZTOSÍTÁS

Neve, fajtája	Fedezete								Záradéka		Megkötésének feltételei			Díjtétele*
	állandó	egy útra szóló	külföld	belföld	teljes körű	szállítás	elemi kár	betörés	All Risk	FPA	teljes értékbecs.	utankénti szemle	utankénti lista	
Hangszer-biztosítási Szerződés (Hungária)														3% és 3,5% között**
Nemzetközi Szállítmány-biztosítás (Generali)			Európa területén 30 napon belül						egyenlőre					0,75-0,9% (tengerentúli 1%)
										terv				
Általános Szállítmány-biztosítás (Hungária)			60 napot nem meghaladó								első alkalmával			Díjtétel az úticél függvénye 60 napon túl pótdíj

* a hangszerérték %-ában kifejezve

** az adatokat nem a Hungária Biztosító közölte

HANGSZERBIZTOSÍTÁSI LEHETŐSÉGEK KÜLFÖLDÖN

Roger Lark & Sedgwick
Biztosítási Társaság
Essex Nagy-Britannia

L.E. Roberts, a cég munkatársának levele a Zenekar folyóirat olvasóihoz

A biztosítások amelyekkel cégem foglalkozik, az "Underwriters at Lloyds of London" biztosítási társaság megbízásából történik. Lehetséges, hogy a magyarországi zenészek számára is elérhetővé tegyük hangszereik biztosítását cégünknel.

Minden zenésznek különböző az igénye, hangszerének értéke amit biztosítani szeretne, ezért minden igényrel külön-külön foglalkozunk. Emiatt nagyon nehéz egy egyetemes biztosítási díjtáblázatot kialakítani, de biztos vagyok benne, hogy a szolgáltatások amelyekkel foglalkozunk, igen vonzóak a biztosítási díj szempontjából, mivel ezek elérhetőek a világ minden részén élő muzsikusk számára.

A biztosítás rendkívül széleskörű, és a világ minden részére érvényes.

A "Classic" teljes körű hangszerbiztosítás

A "Classic" hangszerbiztosítás egy teljes körű biztosítás speciálisan klasszikus zenészeknek – a hallgatótól, a szolóművészig, hivatásos és amatőr zenészig – alakítottuk ki, a személyes igényeik figyelembe vételével. Az egyedülálló biztosítás fő vonásai a következők:

1. Az egész világra szóló biztosítás magában foglalja az értékcsökkenést a balesetet követően.
2. A Lloyd's of London biztosítóka lehetővé teszi, hogy a biztosítási szerződés a világ minden részén elérhető legyen és a biztosítási díj valamint a követelések helyi pénzenben fizethetők.

3. Követelés nélküli bonus rendszer. Az első meghosszabbításnál az engedmény 10%, a másodiknál 15%, a harmadiknál, és a későbbi meghosszabbításoknál 20%, de közben semmilyen követelés vagy szolgáltatás nem lehetséges.

4. Az egyes zenészek igényei és körülményei eltérőek, ezért "standard díjak" ritkán használatosak.

A zenész körülményeinek és kérésére úgynevezett testreszabott biztosításokat szolgáltatunk.

Egy írásbeli kérvény elegendő a biztosítási igény elfogadásához, ezt egy adatlap kitöltése egészíti ki, segítségképpen. Ennek kitöltése semmilyen kötelezettséget nem von maga után.

Kizáró tényezők

1. Lázadás, polgári zavargás, földrengés, vulkánkitörés.
2. Elkobzás, letartóztatás vagy államosítás a hatóságok, vagy más hivatalos szervek részéről.
3. Kopás, repedés, fokozatos elhasználódás, moly, fereg, szú vagy más folyamatok okozta kár esete, pl. tisztítás, festés, javítás, munkafolyamatok, vagy más helyreállítás esete.
4. Elektronikus vagy mechanikus zavar.
5. Rádióaktív szennyeződés.
6. Háború.
7. Csövek, tranzistorok törése az elektronikus berendezésben.
8. Húrok, dob bőrének elszakadása, náda eltörése.
9. Klímatis és légköri viszonyok, szélsőséges időjárás változás.
10. Őrizetlenül hagyott gépkocsiban elhelyezett tételek. (Törölhető abban az esetben, ha kiegészítő díj fizetésére kerül sor megfelelő gépjármű esetén.)
11. Hangrobbanás.
12. Azon személyek általi eltulajdonítás, akiknek az őrizetére bízták.

KARMESTER KERESTETIK-PÁLYÁZAT

**Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése pályázatot hirdet
a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgató karnagyi álláshelyének betöltésére**

1. Az igazgató karnagyi megbízás 1996. április 1-jétől 1999. március 31-ig terjedő határozott időre szól.

2. A pályázat feltételei:
 - az intézmény tevékenységének megfelelő felsőfokú oktatási intézményben szerzett oklevél,
 - a munkakörnek megfelelő szakterületen a szakképesítés megszerzése után eltöltött legalább öt éves szakmai gyakorlat,
 - büntetlen előélet,

3. Juttatások: Kjt. szerinti illetmény és magasabb vezetői pótlék.

4. A pályázatnak tartalmaznia kell:
 - a pályázó személyi adatait,

- a feltételek igazolását,
- a pályázó szakmai elképzeléseit és művészi koncepcióját.

5. A pályázatról a Kulturális, Közművelődési és Sportbizottság által felkért szakmai bírálóbizottság véleményezése után, a Kulturális, Közművelődési és Sportbizottság javaslata alapján Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése dönt.

6. A jelentkezők Szeged Megyei Jogú Város Polgármesterének címezve, a Köznevelési és Közművelődési Irodára (6720 Szeged, Széchenyi tér 11.) nyújthatják be pályázatukat a megjelenéstől számított 30 napon belül.

Könyvújdonság

Yochen Blum: A zenészek egészségügyi problémája

A Bécsi Filharmonikusok a világ minden részére sugárzott koncertjükön vattával a fülükben? Ha a fúvósokról lenne szó, akik a timpani, a nagydob és a trombita előtt ülnek, akkor még a fülügő is szóba jöhetne. A jóval előbbre ülő vonósok is szívesen befognák a fülüket egy koncert folyamán, ha lenne szabad kezük. De nem csak a hangerő okoz problémákat a hangszeresek munkahelyein, mint ezt egy a Mainzi Baleseti Sebészeti Klinika egyetemén készült, a profi zenészek foglalkozási ártalmaival foglalkozó tanulmány bizonyítja. A vonósok panaszai a mozgásszervekre koncentrálnak: részletesen különböző izmok a kéz, a kar és a váll égető fájdalmai, a nyak a mellkas és a gerincoszlop ín-leválásainak és izomgyulladásainak következményei, továbbá izületi bántalmak, betokosodott ujjpercek, megvastagodott vagy megrövidült ujjhajlító inak, vagy az ujjak mozgás irányításának teljes elvesztése.

Habár – mint azt Yochen Blum könyvének előszavában megfogalmazta – a hivatásos muzsikuskat sokan a legszerencsésebbek közé sorolják, hiszen a folyamatos művészi tevékenység mellett majdnem luxus-életszínvonalon élnek (Németország). Hogy ez az előítélet mennyire nem helytálló a hétköznapi koncert és színházi életben, az kiderül a könyv négy fő fejezetéből. Nemes specialisták nyilatkoznak a zenélés pszichológiai alapjairól. Elemeznek egyes hangszercsoportokat és sajátos megterheléseiket szociális és egészségügyi szempontokból, a klinikai gyakorlat széles teret nyit a példák és részletezett ábráknak, amik rögtön felhasználható információt nyújtanak a tipikus zenészbetegségek kezeléséhez.

Azt, hogy a hivatásos zenélés ugyan sok örömmel de gyakran több egészségügyi problémával jár, a tudományos kutatások csak az utóbbi tíz-tizenkét évben bizonyították be. A mainzi tanulmány 1991 óta 42 német zenekar 1432 vonósát érintve arra az eredményre jutott, hogy a megkérdezettek 84-89%-ának mozgásszervi panaszai vannak. 1987-ben Hannoverben 160 vonósnál vizsgálták meg, 1989-ben Düsseldorfban 100 zenakari zenésznek tettek fel egészségügyi kérdéseket, az eredmények hasonlóak az előbbiekhöz.

Yochen Blum sebész 1988 óta zenészek számára külön tanfolyamot tart a mainzi klinikán, ebben sokat segít neki az orvosi diploma előtt Olaszországban megszerzett hangszerész diploma, ezenkívül a frankfurti Hochschule für Musik und darstellende Kunst zenepszichológia professzora.

A tapasztalatait nemcsak mint kiadó, hanem mint szakértő és egyes fejezetek társszerzője is átadja. Nemcsak az orvosokat tájékoztatja ez a könyv a zenészbetegségek sokféleségéről, hanem az ábrák és a részletes leírások a muzsikust is segítik saját betegsége felismerésében és betájolásában. A terápiák az orvos segítségével együtt súlyosabb elváltozásoknál is eredményesek.

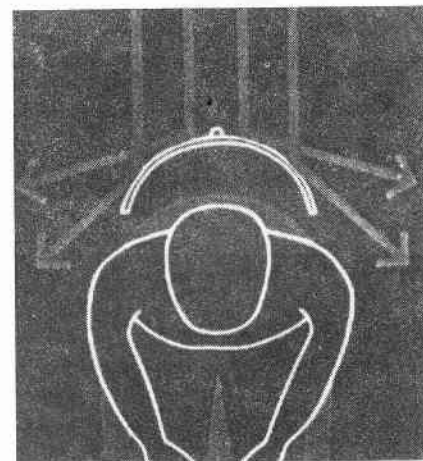
A könyv betekintést ad a karmestereknek és a kultúrpolitikusoknak is a zenészek problémáiba, és átfogó képet ad a zenészársadalomról.

DAS ORCHESTER

A rézfúvósok és ütősök előtt ülő muzsikuskok halláskárosodását hivatott megelőzni az ötletes plexi-terelő lap, mely esztétikus és egyáltalán nem zavaró – a közönség oldaláról sem.

Reméljük, hogy a nyugati példákat hazánkban is mihamarább követni fogják a hangterelő alkalmazásával ott, ahol a pozanisták és ütősök sem a zenére, sem az előttük ülő kollégák egészségére nincsenek tekintettel.

szabadalmak

Fizetésemelés

A bolíviai főváros zeneművészeti főiskolájának trombitatanárai fizetésemelést kértek a művelődésügyi minisztériumtól. Arra hivatkoztak, hogy a trombita fúvásához levegőt kell szívni és ez a háromezer méter magasságban fekvő La Pazban különösen fáradtságos munka.

Az AHz Művészeti Bizottsága

Zempléni Tamás 1992-ben jött át az Operaház Zenekarából, első kürtös.

Koó Tamás 21 éve, a főiskola elvégzése után került a zenekarhoz, szóló csellista.

Kovács Imre első fuvalás, szintén a főiskola után jött a zenekarhoz, ahol a huszadik évadját tölti. Bársony László szólóbrácsás

A művészeti bizottság megalakulásáról ha mondanának néhány szót, s mióta vannak ebben a pozícióban?

K.T. A zenekarnál működött régebben a "zenekari bizottság", de 1995 őszétől kevesebb taggal művészeti bizottság néven működik. Általában három évenként választották újra, én már több zenekari bizottságnak voltam a tagja.

Z.T. Ebben a mostani összetételben azóta vagyunk a tagjai, mióta ujjaalakult 1995 őszén.

Azért alakultunk ujja mint művészeti bizottság, hogy jobban elkülönüljenek az érdekvédelmi és a művészeti kérdések. A zenekari bizottságban keveredtek ezek a területek, ezek a kérdések, most jobban elkülönül a Közalkalmazotti Tanács és a művészeti tanács munkája.

Milyen területeken tudnak működni, tevékenységüket kifejteni?

K.T. Általában a művészeti kérdésekben kéri ki a véleményünket.

Z.T. Sajnos az nyilvánvaló, hogy egy zenekaron belül végülis a legtöbb kérdés egy bizonyos fokig művészeti kérdés is. Például az, hogy egy koncertre hány próbát tartunk, - ha ebbe egyáltalán beleszólhatunk - amikor a zenekar munkarendjébe illeszkedik, akkor ez már egy szervezeti kérdés, nem kifejezetten művészeti. Ha viszont azt nézzük, hogyan tanuljuk meg a darabokat a kellő színvonalú koncert érdekében, akkor viszont a művészeti kérdések körébe tartozik.

K.I. Új most ez a felállítás, régebben a zenekari bizottság csinált mindent, sokszor azokat a döntéseket is rákénthet, amelyek nem voltak túlságosan népszerűek. Azt mondták, hogy a döntést a zenekari bizottsággal egyetértésben hozták. Minden

alakulóban van most, az is, hogy milyen területen, lesz szükség ránk.

K.T. A zenekar jövőjének kikristályosodásával együtt fognak kialakulni azok a területek, ahol szükség lesz a munkánkra.

Mennyiben változott a helyzet azzal, hogy Kovács Géza lett a zenekar igazgatója?

K.T. Most, hogy Kovács Géza lett az igazgató, maga köré gyűjti azokat az embereket, - jelen esetben a művészeti tanácsot is, - ha olyan kérdések merülnek fel, például a mi esetünkben, amelyekről úgy érzi művészeti kérdések, és szeretné kikérni a véleményünket, s ezért összehívja a tanácsot. Természetesen mi is összejövünk, ha olyan jellegű probléma merül fel ami bennünket érint, és úgy érezzük lépniünk kell.

K.I. Kovács Géza csak múlt év októberétől dolgozik a zenekarnál, egy nagyon komoly és nehéz időszak előtt állunk, mert még nem tudjuk mi lesz a végleges formája a mostani különválásnak a Filharmóniától. Nem tudjuk hogyan lesz, milyen formában oldható meg a szétválás. Ő is tapogatózik, ismerkedik a helyzettel. A Japán turnénkon két héttel velünk volt, és utána azt mondta, ez többet jelentett, mintha egy fél évig minden próbára bejött volna. Nagyon sokat várunk tőle természetesen, ő itt új ember, meg azt is szokták mondani „új seprű jól sepr”.

K.T. A MÁV Zenekarnál egy nagyon nehéz időszakban szép eredményeket ért el, szponzorok szerzésével, pénzek előteremtésével el tudta érni hogy a zenekar szépen prosperál. Reméljük nálunk is sikerrel működik.

K.I. Bár ott a helyzet éppen a fordítottja volt, a MÁV akart megszabadulni a zenekartól, a mi esetünkben pedig mi szeretnénk megszabadulni a filharmóniától. Ez teljesen új felállítás.

K.T. A Filharmónia kötelékében vagyunk, s ez rányomja a bélyegét munkánkra, hiszen egyedül, önállóan nem tudtunk lépni, mert a műsorokat, helyszíneket, időpontokat a szereplőket, mindent a Filharmónia

határoz meg. Eddig semmibe nem volt beleszólásunk, el kellett fogadnunk mindezt. Ha pedig a dolog anyagi oldalát nézzük, ott is voltak nézeteltérések.

Z.T. Ez egy rettentően szerencsétlen helyzet, ahhoz tudnám hasonlítani mint amilyen egy már dolgozó gyerek kapcsolata a szüleivel, aki hazaadja a fizetését úgy ahogy van, ezért megkapja az ellátását, meg némi zsebpénzt, de sosem tud önálló lenni, mert nincsen semmi perspektívája. Nem érdekelt abban, hogy esetleg több munkát vállaljon, jobban dolgozzon, jobban csinálja a munkáját, hiszen úgyis vissza van szorítva.

K.T. Arról van szó, hogy ez a struktúra amiben dolgozunk, teljesen elavult, korszerűtlen. Megállapították például, hogy egy tisztának - akire a legnagyobb teher hárul - havi 32 szolgálatot kell teljesítenie, ez ha most le is csökkent 28-ra, 32-ig nem fizetnek túlszolgálatot.

Gyakorlatilag egy elszámolás működik, vagyis hogy „megvolt” a koncert, „ki lehet pipálni”. Teljesítette a dolgozó a feladatát vagy nem. Most viszont a zenekarok között egy verseny alakult ki, lásd Fesztiválzenekar, amelyik egy korszerű struktúrában működő jó zenekar, ők felkészülnek bizonyos produkcióra, és annyit próbálnak, amennyire szükség van. Ha kell, sokkal többet, akár háromszor annyit mint mi. Sajnos mi nem tudunk így dolgozni.

Mit tud tenni ebben a helyzetben a művészeti tanács?

K.T. Korábban, amikor még zenekari bizottságként működöttünk, sikerült elérnünk, hogy bevezették a négyórás délelőtti próbákat.

K.I. Ebben nagy része volt a zenekari bizottságnak.

K.T. Igen, mi proponáltuk ezt nagyon erősen, kötöttük az ébet a karróhoz, hogy ezt elérjük, mivel nem láttuk értelmét a délutáni próbáknak.

K.T. Megpróbálunk eredményt elérni, de amíg kötöttek a jelenlegi merev struktúrák, hiába van akármi véleményünk, hiába érti meg a felettes szerv, a struktúra az áll, és

azon pillanatnyilag nem lehet változtatni. Teljesen más környezetbe kell helyezni az egészet.

Mit várnak az új művészeti vezető, Kiss András működésével kapcsolatban?

K.T. Ez sem egy kialakult dolog. A Hangversenyzenekar főzeneigazgatója Kobajashi Ken-ichiro, valójában ő a művészeti vezető, de az év legnagyobb részében nincsen Magyarországon, ezért felkérte jelenlegi koncertmesterünket Kiss Andrást, hogy meghatározatlan időre vállalja ezt a megbízatást, és helyettesítse akkor, amikor nincsen itt. Kiss Andrásnak azonban szintén igen sok az elfoglaltsága.

Milyen konkrét feladatokkal találkoztak működésük rövid ideje alatt?

Z.T. Ha létrejön az önállósulás, akkor fog kialakulni, hogy az egyes csoportoknak, tisztségviselőknek milyen feladatai lesznek a zenekarban.

Mikor szoktak összeülni a bizottságban?

K.I. Túlzott fontosságot nem tulajdonítunk a dolognak, hogy rendszeresen összeüljünk megbeszélni a problémákat. Nincsen hivatalos jellege.

K.T. Ahogy már mondtuk, az igazgató úr időnként összehívja a bizottságot.

Mit tud tenni a bizottság abban az esetben, ha észreveszik némelyik zenekari tag alul teljesít, például állandóan hamis?

K.T. Ha valaki kifejezetten gyenge, rendszeresen a várakozás alatt teljesít, azt szóvá tesszük, de szinte nem is kell szóvá tenni, mert egy idő múlva mindenki hallja, a zenekar valamennyi tagja észreveszi. A vezetőség többnyire ott van a koncerteken, így ők is hallják. Kiss András első koncertmester például, aki hivatalból szintén tanácsadója, tagja ennek a testületnek, s elég határozottan meg is mondja az észrevételeit.

Z.T. Ebben a kérdésben van egy olyan tapasztalat, hogy van a zenekarban egy másik testület, amelyik hivatalból talán nem is létezik, de néha összehívják, ez egy szólamvezetői értekezlet, ahol az összes szólamvezető ott van, eddig ott kerültek terítékre ilyen problémák, és szerintem ők azok akik ehhez a kérdéshez érdemben hozzászólhatnak.

Hogyan tudják munkájukat a szakszervezettel összehangolni?

Z.T. Vitázunk, pontosan azért, mert a szakszervezet, és a közalkalmazotti tanács is egy érdekvédelmi szervezet, ők az egyéni érdekeket védik, mi pedig a zenekar művészi értékét, s ez nem mindig egyezik, emiatt gyakran vannak vitáink.

Ha megtörténik az önállósulás, mit gondolnak milyen feladatok várnak a művészeti tanácsra?

K.T. A tényleges szétválás 96-97 fordulója körül várható.

Z.T. Az, hogy mit jelent ha egy zenekar önálló, ebben a tapasztalatunk elég kevés. A feladatok elosztása nyilván az igazgató dolga lesz, így akkor derül ki majd, hogy mit és hogyan fogunk csinálni a továbbiakban.

K.T. Megint vissza kell hogy térjek a struktúrához. A jelenlegi körülmények között, amikor túl sok a koncert, és emiatt kevés az időnk, nehéz meghatározni azt, hogy mit lehet megkövetelni az egyes zenekari tagtól, például a tutitástól, aki szinte mindig játszik. Mi az ami elvárható, mi az ami megkövetelhető, minőségben és mennyiségben. Ha kialakul az új struktúra, - márpedig ki kell hogy alakuljon, - akkor reméljük több idő lesz a felkészülésre.

A próbarend úgy lesz elosztva, hogy nem egy tutti próbával kezdünk, ahogy ezt már évek óta tesszük, hanem a próbát megelőzi egy egyéni felkészülés otthon, vagyis a kijelölt zenekari anyagokat már előre megkapjuk, hogy fel tudjunk készülni. Két produkció között akár két hét szünet is lehet. A tagok otthon megtanulják a kijelölt anyagot, utána összeülnek a szólamvezetővel szólampróbára, és így amikor már mindegyik csoport felkészült, utána lenne a zenekari próba a karmesterrel, esetleg előtte még egy próba korrepetítor karmesterrel.

Ilyenformán az együttes zenekari munkánk egészen más színvonalról indulna, mint most. Ebben az esetben már meg lehetne követelni az egyes tagoktól, hogy ne játsszanak gígszerűen, más hangokat, vagy hamisan. A mostani helyzetben ezt csak kirívó esetekben követelhetjük meg, tudjuk egyáltalán szóvá tenni.

K.I. Ehhez annyit tennék hozzá, szerintem, ez akkor működne hatékonyan, ha az első próba mégis egy összpróba lenne, és utána lennének a szólampróbák.

Z.T. Főleg ismeretlen daraboknál ez csak így működik.

K.T. Természetesen ez is egy megoldás, de az otthoni felkészülést ez sem zárja ki. Nyilván a fúvósok, akik egyben szólisták is, mivel egy-egy szólamot játsszanak, rájuk nagyobb felelősség hárul, ezért ők általában felkészültebbek. Ott, ahol egy szólamban tizen, tizenhatan vannak, ott más a helyzet.

Z.T. Abban reménykedünk, hogy majd az új helyzettel sok minden megváltozik, mégpedig előnyösen.

K.T. Sok munkánk a Művészeti Bizottságban eddig még nem volt, és reméljük a jövőben még kevesebb lesz, mert ha az elvárásaink beigazolódnak, akkor majdhogynem szükségtelenné kellene hogy váljon a tevékenységünk, vagyis csak minimális feladat hárulna ránk. Ideális helyzetben ez talán így működik.

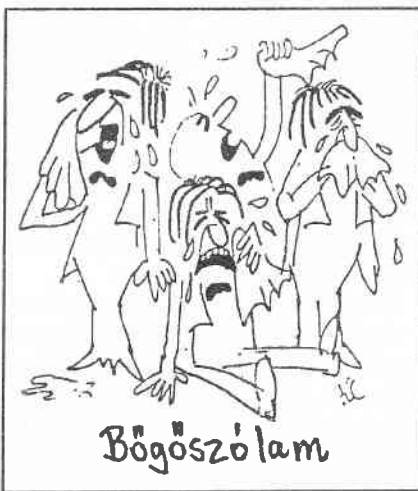
Z. T. Szerintem nem biztos hogy ez így van, mert egy önálló zenekarnál sokkal több olyan kérdés van, amihez esetleg hozzászólhatunk, például a műsor kialakításához, karmesterek meghívásához, amibe most gyakorlatilag nincs beleszólásunk.

K.T. Van egy alapítványunk, ez a problémáink megoldásában segítségünkre van, és lesz majd, hiszen a hangszerállományunk állapota nagyon rossz, felújításra szorul, bizonyos hangszereink hiányoznak, tehát rengeteg tennivaló vár rák is, meg az egész zenekarra.

Így látják ők hárman a négytagú művészeti bizottságból jelenlegi helyzetüket, munkájukat, és a bizottságra váró feladatokat.

Reméljük és bízunk abban, hogy az új helyzet kedvezően befolyásolja a zenekar életét, munkáját. Várjuk a további híreket és beszámolókat.

Balogh Beatrix

A zenén túl...

– Vásáry Tamás és a Rádiózenekar rendhagyó konkretje –

Vásáry Tamás

A korabeli szállóige szerint nagy kihívás „Bakfark után nyúlni a lanthoz” – hiszen megközelíteni is nehéz, felülmúlni pedig majdnem lehetetlen a zseniális mestert. Akár csak a *Varázsfuvola*-filmet rendező *Bergmant*. Vagy a koncert-keretbe ágyazott zeneismertetés klasszikusát, a TV-sorozatával műfajt teremtő *Bernsteint*. Csakhogy – szerencsére – a művek és a művészetek rátalálnak a maguk kiválasztottjára, s ihlető erejükkel megigézik; kikényszerítik belőle, amit senki más, csupán egyesegyedül ő tud róluk, s képes elmondani felőlük. Így történt, hogy január 3-án este fél 8-kor Vásáry Tamás kijött a Zeneakadémia pódiumára, ahol már ott ült a Rádiózenekar, de nem a muzsikusi felé fordult, hanem szembenézett a közönséggel. Meg a TV-kamerákkal. Akarta, nem akarta – nem tehetett mást. Szokott kifejezési formái, a zongorázás és a vezénylés mellett ezúttal – egy belső hang parancsára – verbálisan is vallania kellett legszemélyesebb dolgairól. Életfilozófiájáról és eszményeiről; sorsról és hivatásról; létről és elmúlásról. Mindarról, ami a zenében van – és azon túl. Például a boldogtalan *Schubert* és a sikeres *Mendelssohn* világában, mivel gyönyörűséges szellemi kalandozásait velük indította az előadóművész-költő – vagy ha úgy tetszik: zenész-bölcselelő – Vásáry.

Felfedező út volt ez; a jól ismert tájak rejtékösvényeit, titokzatos zugait jártuk be, bűvópatakjait, felszín alatti vonulatait követtük megbűvölten mi, a hallgatók – de a házi-

gazda muzsikuspárnerei is (egyetlen kivétellel). A Rádiózenekar kiválóan helytállt a különféle részletek érzékeny megszólaltatásában, mind testületként, mind kamaramuzsikáló tagjai illetve versenymű magánszólamát is hegedülő hangversenymestere, *Falvay Attila* révén. (Pedig hálátlan feladat koncerten fragmentumot játszani, hangulatok, stílusok és műfajok között ingázva, ihletett produkcióra alig-esélyesen!) A meghívott közreműködők rangos gárdája: *Sebestyén János* és *Szentpéteri Csilla*, *Mukk József* és *Polgár László* szintén remekül illeszkedett a rendhagyó zeneest atmoszférájába. (A fiatal koloratúrénekesnőnek ez sajnos nem sikerült; gondolom, tapasztalatlanságán múlt, hogy primadonnaként szerepelt egy „Schubertiáda” pódiumán). Ami pedig Vásáryt illeti, hát bizony keresgélnem kell a szavakat, ha legalább közelítő pontossággal szeretném meghatározni, mit nyújtott ezen a – két életművet egy-egy koncertfélidőben átfogó – felejthetetlen esten.

Pedig, be kell vallanom, szorongva telepedtem el a nézőtéren a Co-Nexus rendezvényeken elmaradhatatlan informatív műsorkalauzzal. Sokat ígért, s én sokat is vártam a különleges programtól. De azt nem tudhattam előre, hogy a varázslat, ami velejárója a *Vásáry-koncerteknek*, s a nagyság aurája, amit megszoktunk a pianistától és dirigentstől, vajon a zenéről szóló mondataiban is felragyog-e? Mert igaz, hogy *Érdi* készítette nevezetes TV-interjújában lenyűgöző volt, de abban magáról beszélt, saját életútjának drámai fordulatairól; kérdés, hogy zeneszerzőkről és művekről nyilatkozni ugyanezzel a közvetlenséggel, mellbevágó nyíltsággal lesz-e elég mersze? S ha igen, a kockázatot, a fáradságot megéri-e?

Megérte. Személyes tapasztalataim alapján állítom, s mindazok nevében, akik végigélték a Zeneakadémia széksoraiban ezt az izgalmas, gazdag, kathartikus hatású hangversenyt (a TV-nézők február 4-én láthatják a sorozat nyitányaként adásba kerülő *Schubert-félidő* anyagát). Érték és minőség jegyében, mozgalmasan és szórakoztatóan(!) szerkesztette meg Vásáry a forgatókönyvet, kijelölve a dramaturgiai csomópontokat, mérlegelve az arányokat a szöveg és zene, tudományos hitelű tények és derűs anekdoták, sokkoló és megindító élmények között. Úgy tárt fel tematikus összefüggéseket dalok és instrumentális tételek motívumaiban (*Pisztráng*, *Halál és a lányka*), életrajzi mozzanatok zenei következményeiben („kokettáló” négykezesek az *Esterházy* hercegisasszonyoknak), hogy saját reflexióival világította meg őket. Részben kozmikus távlatokat nyitva (mondjuk *Bartha Dénest* idézve, aki szerint „... ha az angyalok tudnak kamarazenélni, *Schubert C-dúr vonósötösének lassúját* játsszák a mennyországban...”), részben karnyújtásnyi közelségbe hozva a legbonyolultabb lélektani dilemmákat (bravúros explikáció volt az óramutatók tempókülönbségével érzékeltetni az eltérést a fejünk felétt elrohanó idő és az életünk egész folyamán alig változó énünk ritmusképletében, amit a debreceni kollégiumba hazalátogató egykori diák régi padjában merengve ismert fel). Pauza és látható előkészületek nélkül, a mondatot befejező hangsúllyal indult az éppen aktuális zene, gördülékenyen rendeződtek különféle kamarazenei formációkba a muzsikások, olyan összehangolt ensemble-munka folyt

a színpadon, mintha artisták dolgoznának a manézsban. Új penzum volt ez a *Rádiózenekar* tagjainak is, nagy koncentrációt követelő, igényes lecke, profikra szabott lovagi torna. (A pultokra készített műsortükör, ahogy rádiós nyelven a részletes programot hívják, egyszer még jól jön majd a zenekar történetét kutató szakembernek, aki a *Gutenberg-galaxis* iránti nosztalgiából az eredeti írásos dokumentumokat többre becsüli, mint a tökélyre vitt CD-romot.) Azt nem állítom, hogy a címben feltüntetett jelzőket raktározta el a koncert esszenciájaként az agyam, mert a sikertelen *Schubert* és a sikeres *Mendelssohn* számomra árnykép – arca viszont annak a *Schubertnek* van, aki életében egyetlen szimfóniáját sem hallotta megszólalni zenekaron, s nem mert a bálványozott *Beethovenjéhez* közeledni, holott egy utcában laktak... És ha arra gondolok, hogy sohasem tudta meg, honnan is tudhatta volna: halálos ágyán a Titán az ő dalait tanulmányozta – hát éppúgy könnyes lesz a szemem, mint a teremben, *Vásáry* befejezetlen mondata után.

Annyira tömény és teljes élményt nyújtott az első félidő, hogy attól tartottam, a másodikat már nem tudom elég

intenzitással befogadni. Tévedtem: a *Mendelssohn*-portré lebilincselte, festőiségével megejtett, játékoságával megbabonázott. A tündérmesék és briliáns scherzók poétája, a dalok mikrovilágának és a nagy utazások tág horizontjának romantikus vándora a fényből jött, gazdagon, elhalmozva talentumokkal, minden tekintetben sikeresnek születve – és a sötétségbe tartott, a depresszió örvénye nyelte el. Óriási a szakadék, mely a kezdet és a vég között tátong, mégsem *Baudelaire Albatrosa* a hozzá illő asszociáció, s nem is a szép *Vásáry-vers* – arról, hogy aki a legtöbbet kapta az élettől, annak van a legtöbb veszténivalója(!) –, hanem az örökkévalóság napja: *Mendelssohn* zseni volt, de ezenkívül az Isten felkentje is, aki egy *Johann Sebastian Bachot* mentett meg a feledéstől! Az ő orgonán felszárnyaló *Ein feste Burgja* után olyan hitvalló fenséggel zengett fel a *Reformáció szimfónia*, hogy *Mendelssohn* zenéje – ahogy *Vásáry* azt eltervezte és megvalósította – az emberiség ámenje volt az Istennel folytatott dialógusban. Amit kivételes esetekben – mint ez alkalommal is – koncertnek hívunk

Kerényi Mária

Botrány a Philharmonia Hungaricanál

Az európai hírű *Philharmonia Hungarica* zenekar – amely az ötvenes évek végén magyar emigráns zenészek alapítottak Németországban – súlyos szakmai és anyagi válságba került. Az sem kizárt, hogy a nagy múltú együttes hamarosan megszűnik.

Úgyükben nemrégiben döntött a bonni szövetségi kormány. Az előzetes hírek szerint radikális csökkentés vagy teljes elvonás várható, s ez minden bizonnyal a *Philharmonia Hungarica* megszűnéséhez vezet, hiszen Észak-Rajna-Vesztfália tartomány és Marl városa sem kívánja tovább finanszírozni a mind kellemetlenebbé váló együttes felelőtlen garázdálkodását. Amikor három évvel az 1956-os forradalom után hetven magyar muzsikust elhatározta, hogy zenekart alapít Németországban, az ötletet Konrad Adenauer akkori kancellár is támogatta. A *Philharmonia Hungarica* (PH) működését kezdettől jelentős összeggel finanszírozta a bonni kormányzat, hiszen a zenekar a hidegháború idején az NSZK nyitott és toleráns kultúrpolitikájának szimbólumává emelkedett. A német politikai vezetés még az utóbbi néhány évben is kiemelten kezelte a PH ügyét, pedig a zenekarban a magyar művészek már kisebbségbe kerültek, s helyüket német muzsikuskok foglalták el. Kohl kancellár tavalyi nyilatkozata szerint „az együttes a határokon átfelölő egyetemes zenekutatúra nagykövete”.

Ezzel is magyarázható, hogy a zenekar a központi költségvetésből az idén is 8,5 millió márka támogatást kapott, s költségeikhez Észak-Rajna-Vesztfália tartomány, illetve az együttes székhelye, Marl város önkormányzata is hozzájárul. Úgy tűnik azonban, e nagylelkű gesztusnak vége, s a zenekar – ha nem talál megfelelő szponzorokat – hamarosan csődbe megy. Támogatókat pedig nem lesz könnyű szerezni, hiszen az együttes már évek óta inkább botrányaival, mint kimagasló előadásaival szerepel a sajtóban.

A *Der Spiegel* című, befolyásos német hetilap információi szerint a *Philharmonia Hungarica* erősen megromlott a légkör. Az egyik muzsikust például ellopták zenésztársa hegedűjét, és a rendőrségen talált tárgyként leadta. Egy hegedűművészről olyan részegen jelent meg a zenekar koncertjén, hogy a pódiumon leesett a székről. A brácsaszólam egyik tagja a zenekar vezetőinek megkérdezése nélkül többhetes külföldi vakációra utazott, a csellisták pedig összevessztek az intendatúrával, és egy fontos fellépés előtt egyszerre nyolcan jelentettek beteget. A zenészek több alkalommal össze is verekedtek, és pisztollyal fenyegették egymást – több turné félbeszakadt. A *Philharmonia Hungarica* tagjai a közelmúltban levelet küldtek vezető karmesterüknek, a görög Miltiadész Karidisznak, a következő szöveggel: „Ön egoista, örült és tehetségelen. Menjen a pokolba, maga balkáni senki.”

A sorozatos botrányok a zenekar teljesítményét is negatívan befolyásolták. Doráti Antal, a néhány éve elhunyt világhírű karmester már a nyolcvanas években úgy vélte, hogy „a mélyvonósok leginkább egy dillemtáns falusi bandára emlékeztetnek”; az utóbbi egy-két évben pedig a zenekar szinte kizárólag negatív kritikákat kapott.

Hongkongi koncertjükről például a *South China Morning Post* recenzense így írt: „a Haydn-szimfónia előadása csak annyira hasonlított az eredetihez, mint egy lovaskocsi egy Cadillachoz”. Az együttes a Tel-Aviv Vocal Festival közreműködőjeként is botrányt okozott: katasztrofális hangversenyük után a fesztivál művészeti vezetője azonnal lemondott. A *Philharmonia Hungarica* mellől a közönség is elpártolt: néhány hete már egy német kisvárosi gimnázium előadóját sem tudták megtölteni.

MH/DER SPIEGEL

Re. A.

Hagyományok és európai kapcsolatok

Pécsett

Lickl György – vajon mennyire ismert e név ma Magyarországon? Szűk szakmai körökben talán tudnak róla, de a zeneszerető közönség számára még ismeretlen, pedig az 1769-ben Korneuburgban született és 1843-ban Pécsett elhunyt zeneszerző a maga idejében Bécsben jó nevet szerzett magának mint orgonista, zongoraművész és zeneszerző. Fiatal korában opera komponistaként vált ismertté, 1807-től a Pécsi Székesegyház karnagyaként számos kamara és egyházzenei művet írt. Több műve nyomtatásban is megjelent, de némelyik hosszú ideje kallódik a pécsi egyházi levéltárakban.

Hosszas kutatómunka eredményeként Szkladányi Péternek a Pécsi Szimfonikus Zenekar igazgatójának sikerült Lickl György két művének (*F-dúr mise, c-moll Requiem és Libera*) partitúráját megszólaltatásra kész állapotba helyreállítani. Az elmúlt évad folyamán a PSZZ nagysikerű emlékhangversenyen szólaltatta meg e műveket, sőt Howard Williams vezényletével a müncheni Koch-International cég közreműködésével CD felvétel is készült, ami lehetőséget nyújt Lickl György zeneszerzői egyéniségének és munkásságának széles körben való megismertetéséhez.

A PSZZ a helyi hagyományok ápolása mellett igen sokat tesz a XX. századi magyar zene értékeinek megőrzéséért is. Ilyen irányú legnagyobb vállalkozása Lajtha László összes zenekari művének CD felvétele a Marco Polo lemezcég gondozásában.

A több évadot átfogó lemezkészítési program eredményeként három lemezt már forgalmaztak a magyar és a nyugati piacon, két CD kiadása folyamatban van, és a két utolsó lemez anyagát a zenekar 1996 első felében fogja szalagra rögzíteni. Lajtha László muzsikájának igényes megszólaltatását Nicolas Pasquet, a zenekar állandó karmesterének munkája fémjelzi, akinek aprólékos, precíz igényességét Diderot szavaival lehetne jellemezni „egy hajszálnyit eltérés szépít vagy elétkellenít”. Nos N. Pasquet évek óta nagy küzdelmet folytat zenekarunknál minden árnyalatnyi eltérésért a szépítés érdekében, ennek az eredménye a Lajtha lemezsorozaton kiválóan érzékelhető.

Zenekarunk legújabb lemezét rövidesen a londoni Silva Classic cég adja ki. A Starker növendék Rejtő Péter gondokaművész Gerard Schumann *The Gardeus of Exile* című műve mellett az 1995-ben Amerikában elhunyt Rózsa Miklós *Csellóversényét* ismerteti meg a

magyar közönséggel is Howard Williams vezényletével és a Pécsi Szimfonikus Zenekar közreműködésével.

Természetesen a PSZZ a „szokásos” itthoni tevékenysége mellett rendszeresen külföldi meghívásoknak is eleget tesz. Ismételten visszajárna Svájcba, ahol Hans Richter vezényletével ez évben is Beethoven csodálatos remekét, a IX. szimfóniát szólaltatjuk meg Zürich, Bern, Basel legjelentősebb hangversenytermeiben. Rendszeresen részt veszünk nyári zenei fesztiválokon, 1995-ben Autun-ben és Saint Malo-ban léptünk fel. A Saint Malo fesztivál kritikusa szerint a pécsi zenekar Beethoven koncertje alatt „vibrált a katedrális”.

Megtiszteltetés volt zenekarunk számára, hogy 1995-ben a II. világháború befejezéséhez kapcsolódó németországi rendezvények keretében Nürnbergben hangversenyezhetünk. A koncerten L. Bernstein szimfóniáját (*Jexemiah*) és Frank Martin *In terra pax* című művét adtuk elő. A szakmai sikerélmény és elismerés mellett megható volt számunkra, hogy valóban az emberek közötti megbékélés, a béke ügyét szolgálhattuk azon az estén.

Gergely László
II. koncertmester

Minden, ami a fújáshoz kell... + Premier és Paiste képviselő

Csider Károly
fafúvós hangszerész mester

NOVOTNY
TRADE
MUSIC

Novotny Antal
rézfúvós hangszerész mester

1081 Budapest VIII. kerület, Kiss József utca 10-14. · Telefon: 114-5637 · Fax: 210-2790

A hangolás olyan, mint a fogmosás...

Interjú Lothar Zagrosekkel

– Karnagy úr, Önt korábban egyszer hallhattuk Budapesten, akkor egy Debussy-kantátát, „A kiválasztott hölgy”-et vezényelte a Rádiózenekar élén. Most a Verdi Quattro Pezzi mellett Bruckner-vezényeléseinek zenekari átíratát vezényli. Lemezfelvételein is csupa olyan mű hallható, amely nem tartozik a repertoár főáramába. Honnan ez az érdeklődés a ritkán játszott művek iránt?

– Én azokat a jelentős zeneműveket vezényelem előszeretettel, amelyeket egyébként a hangversenytermekben mellőznek. Vonatkozik ez azokra a darabokra is, amelyeket politikai okokból nem játszottak – ilyen a náciizmus alatt betiltott művek, amelyek az „elfajzott zene” kategóriájába tartoznak. Gondolom ezekre célzott az imént, hiszen ezek közül vettem lemezre néhányat. De a hagyományos repertoárban is sok olyan mű van, amelyet egyszerűen nem játszanak. Méltatlanul hanyagolják el őket. Sok olyan darab is van, amely más kontextusba helyezve mutatja meg igazi arcát. Ilyen volt az ön által említett „kiválasztott hölgy”, vagy a Bruckner-vezényelése.

– Milyen arányban szerepelnek ezek a ritkaságok az Ön műsorán?

– Talán azért tűnik soknak, mert mások nem foglalkoznak ezzel a zenével. Szerintem nem én vezényelek túl sok művet, hanem mások vezényelnek keveset. Ha meggondolja, a lemeztársaságok mindig ugyanazokat a műveket adják ki más és más előadásban. A Beethoven-szimfóniáknak nincs szükségük reklámra, a mellőzött zenének annál inkább.

– Az a tapasztalatom, hogy a hangversenylátogatók és a muzikusok egy kicsit konzervatívok ebben a vonatkozásban. A ritka műveknek viszonylag kicsi az esélye. Milyenek a visszajelzései? Hogyan fogadják az emberek az Ön különleges műsorait?

– Azok az előadások, amelyeken Schreker, Krenek, Goldschmidt, főként pedig Hindemith darabjait vezényeltem, hatalmas sikert arattak. Berlini koncertszerű operaelőadásaim hasonlóképpen. A közönség pedig eljön, ha megbízik az előadókban, és lelkesedik, ha jó zenét hall. Amikor Berthold Goldschmidt Mediterrán dalaikat lemezre vettük a lipcsei Gewand-

Lothar Zagrosek

hausorchesterrel, a zenekari tagok sorra jöttek hozzám, hogy elmondják, mennyire örültek, amikor ezt a zenét játszották.

– Hol végezte tanulmányait, és melyek voltak eddigi pályája fő állomásai?

– Németországban és Bécsben folytattam zenei tanulmányaimat. Swarowsky növendéke voltam a karmesterképzőn, majd néhány kurzuson is részt vettem. Tanáraink között volt magyar is: Melles Károly és Kertész István. A salzburgi Landestheater-nél balettkorrepetítorként kezdtem a pályámat, majd Kielben és Darmstadtban kóruskarnagy voltam, innen Solingenbe szerződtem, ahol már főzeneigazgatóként dolgoztam. Néhány évet Krefeldben töltöttem, majd Bécs következett: az ORF zenekarát vezettem. Három évig a párizsi opera főzeneigazgatója voltam. Ezzel párhuzamosan állandó vendégkarmesterként vezényeltem a BBC szimfonikus zenekarát. 1990–91-ben a Lipcsei Operaház vezetője voltam. Most szabadúszó vagyok, de a jövő szezontól újra állandó szerződésemet leszi: a Stuttgarti Operaház főzeneigazgatói állását vállaltam el.

– Szabadúszóként sokat vezényel olyan zenekarokat, amelyeket korábban nem ismert. Hogyan próbál ilyenkor? Más-e a módszere?

– Hagyom őket játszani és figyelek. Nem szakítom félbe folyton a játékukat. Így kipuhatom a gyengeiket és

az erősségeiket. Aztán eljön az a pont, ahol úgy érzem: na most, itt kell kezdenem, elkezdek velük dolgozni, s mindegy, ismertem-e őket korábban, vagy sem.

– Azok a zenekari tagok, akikkel beszéltem, mielőtt felkerestem volna Önt, azt mondták, Ön minden bizonnyal sokat kamarazenélhet.

– Sajnos nem szoktam kamarázni, de azt gondolom, sok zenekari darab nem más, mint zenekarra írott kamarazene. Ilyen szinten mindegyik Mahler-szimfónia, ilyen a Wozzeck. Persze nem szeretnék túlzásokba esni, de azt hiszem, a legtöbb darabnak jót tesz, ha kamarazeneként kezelik. A hangzás nem lesz olyan vastag. A zene csak nyerhet vele, ha struktúrái átetszőkké, világossá válnak.

– A muzikusok azért is dicsérték Önt, amiért sok önállóságot enged nekik. Vajon hogyan oszlanak meg a feladatok például a koncertmester és a karmester között?

– Azt gondolom, erről sokan sokfélét tartunk. A hangolást például minden muzikusnak magának kell intéznie. Ez éppen olyan természetes és magától értetődő, minthogy a zenészek reggel otthon megmossák a fogukat. Persze vannak helyzetek, amikor a karmesternek is be kell avatkoznia, ha úgy találja, nem szólnak tisztán a hangszerek. Ebben nagy szerepe van a koncertmesternek, akinek a hangzásról kell gondoskodnia, arról, hogy a zenekar akkor is úgy szóljon, ahogy kell, ha éppenséggel egy új karmester áll a pulpituson.

J. Győri László

Különös zenekarok

Párizsban 1771-ben nagyon rosszul mentek a kávéházak. Az egyik kávéház tulajdonosa, a forgalom föllendítése céljából, vak emberekből álló zenekart szerződtetett. A konkurencia sem hagyta magát és púposokból szervezett zenekarral akarta magához csalogatni a nagyérdemű közönséget.

☆☆☆☆☆☆☆☆

Mit kell tudnunk az adózásról 1996-ban?

A magánszemély minden jövedelme adóköteles.

Az 1996 évi adótörvények mindegyikében történt lényeges változás. Jelentős adóterhek szakadnak a nyakunkba 1996-ban. 48 százalékra nő a jövedelemadóban a legmagasabb adókulcs. A jogszabályok 1996 január 1-jétől lépnek életbe.

A személyi jövedelemadózás fő szabályai nem változtak. Változott az adótábla, megszűnt a 0 kulcs, és 900 ezer forint felett 48 százalékos az adó. A munkavállalói járulékok nem csökkentik az adóalapot, a helyi adókra, az egészség- és nyugdíjbiztosításra nem jár adókedvezmény.

A kifizetőtől kapott jövedelemre 40 százalékos, a nem pénzbeli kifizetésre 20 százalékos az adóelőleg.

Külföldön befizetett adó

A belföldi illetőségű magánszemély összes jövedelmébe beletartozik a külföldről bármiféle címen származó jövedelem, hacsak a nemzetközi egyezmény másként nem rendelkezik.

Adóelőleg-fizetés

VÁLTOZOTT. A kifizető egységesen 40 százalékos adóelőleget von le. A magánszemély továbbra is nyilatkozhat arról, hogy a kifizetés 50 százalékos erejéig költséget kíván-e elszámolni. Ha igen, akkor a kifizetett összeg 20 százaléka az adóelőleg. Ha a magánszemély nem nyilatkozik, a kifizető a teljes összeg 90 százalékat tekint jövedelemnek, és ennek a 40 százalékat kell adóelőlegként levonnia. A jogszabály szerint járó költségterítések és az egyéni vállalkozóknak történő kifizetések után nem kell adóelőleget levonni.

NEM VÁLTOZOTT. A munkáltatónak ugyan továbbra is a havonta rendszeresen kifizetett bér tizenkétszerese után megállapított várható adóösszeg egytízketted részét kell adóelőlegként levonnia, csak hogy dolgozóit meg kell különböztetnie aszerint, hogy kinek van csak bérjöveldelme, illetve más jövedelme is, s míg a "béreseket" esetén a bértábla, minden más esetben az általános adótábla után kell az adóelőleget fizetni.

Szellemi tevékenység

VÁLTOZOTT. 1996-tól kizárólag a szabadalmi oltalomban részesülő alkotást eredményező tevékenységből, valamint a szerzői jogi védelem alá tartozó alkotást létrehozó, illetve szerzői jogról szóló törvény szerint védelemben részesülő tevékenységekből származó jövedelemre jár a kedvezmény. Ez a változás azt jelenti, hogy ezentúl a szerzői jogról és a szabadalmi oltalomról szóló törvények alap-

ján kell minősíteni a tevékenységek tartalmát. Például a lektorálás, a műszaki szerkesztés, a szerkesztés nem automatikusan számít szellemi tevékenységnek, ezért érdemes a szerzői jogi törvény előírásait figyelembe véve szerződést kötni, s abban gondoskodni a szerzői jogi védelemről.

NEM VÁLTOZOTT. A szellemi tevékenységből származó jövedelem 25 százalékos, de legfeljebb 50 ezer forint kedvezmény.

[E szabály a törvény 40. § (2) bekezdésében található.]

A személyi jövedelemadó

VII. FEJEZET AZ ÖSSZEVONT ADÓALAP ADÓJÁNAK MEGHATÁROZÁSA

Az adótábla

30. §

Az adó mértéke, ha a jövedelem összege:	
0-150 000 Ft	20%
150 001-220 000 Ft	
30 000 Ft és a 150 000 Ft-on felüli rész	25%-a
220 001-380 000 Ft	
47 500 Ft és a 220 000 Ft-on felüli rész	35%-a
380 001-550 000 Ft	
103 500 Ft és a 380 000 Ft-on felüli rész	40%-a
550 001-900 000 Ft	
171 500 Ft és a 550 000 Ft-on felüli rész	44%-a
900 001 Ft-tól	
321 500 Ft és a 900 000 Ft-on felüli rész	48%-a

IX. FEJEZET AZ ADÓELŐLEG FIZETÉS

A kifizető adóelőleg megállapítása

46. §

(1) A kifizetőnek az összevont adóalapot képező, általa kifizetett jövedelemből – kivéve, ha e törvény másként rendelkezik – 40 százalékos adóelőleget kell levonnia, akkor is, ha a kifizetés számla ellenében történik.

(2) A (1) bekezdés alkalmazása során az adóelőleg kiszámításához a jövedelmet a következőképpen kell figyelembe venni:

a) Ha a kifizetés a magánszemély önálló tevékenységére tekintettel történik, jövedelemként a kifizetés teljes összegéből – figyelemben a b) pontban foglaltakra is – a magánszemély nyilatkozata szerinti költség levonásával számított összeg, de teljes összegének legalább 50 százalékat kell figyelembe venni. A költségekre vonatkozó nyilatkozat hiányában a kifizető a kifizetés teljes összegének 90 százalékat tekint jövedelemnek.

b) Ha a kifizető jogszabály szerint igazolás nélkül elszámolható e törvény által elismert költség fedezetére szolgáló költségterítést vagy olyan költségterítést (is) fizet, amellyel szemben a magánszemély annak felhasználását a kifizetőnek igazolja, akkor a költségterítésből a jogszabály rendelkezése szerint meghatározott összeget vagy a magánszemély által igazolt összeget nem kell jövedelemként figyelembe venni.

(3) Ha a magánszemély igazolja, hogy egyéni vállalkozó, akkor tőle, valamint a mezőgazdasági kistermelőtől az e tevékenységekre tekintettel kifizetett összegből a kifizetőnek nem kell adóelőleget levonnia.

A munkáltató, a bér kifizetője által történő adóelőleg-megállapítás

47. §

(1) A munkáltatónak, a bér kifizetőjének – a (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – az általa rendszeresen kifizetett bérből, annak tizenkétszerese után megállapított várható adóösszeg egytízketted részét kell adóelőlegként levonni.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában a várható adóösszegét a következők szerint kell kiszámítani:

a) Ha a magánszemély adóévben várható összevont adóalapjának a béren kívül más jövedelem nem képezi részét, és várhatóan bevállásra kötelezett osztalék, árfolyamnyereség, külterületi termőföld bérbeadásából származó jövedelem egyike címén sem lesz bevétele, akkor a (3) bekezdésben előírt sávok kulcsokat kell alkalmazni.

b) Ha az a) pontban meghatározott feltétel nem áll fenn, akkor az összevont adóalap adójának kiszámítására előírt adótáblát kell figyelembe venni.

(3) A (2) bekezdésben említett sávok kulcsok a következők:

Ha az évi bér

a) nem több, mint 185 ezer forint, akkor 2 százalékos az adó;

b) több, mint 185 ezer forint, de legfeljebb 250 ezer forint, akkor 3700 forint és a 185 ezer forintot meghaladó rész 16 százalékos együttesen az adó;

c) több, mint 250 ezer forint, de legfeljebb 390 ezer forint, akkor 14 100 forint és a 250 ezer forintot meghaladó rész 32 százalékos együttesen az adó;

d) több, mint 390 ezer forint, de legfeljebb 550 ezer forint, akkor 58 900 forint és a 390 ezer forintot meghaladó rész 35 százalékos együttesen az adó;

e) több, mint 550 ezer forint, de legfeljebb 900 ezer forint, akkor 114 900 forint és az 550 ezer forintot meghaladó rész 44 százalékos együttesen az adó;

f) több, mint 900 ezer forint, akkor 268 900 forint és a 900 ezer forintot meg-

haladó rész 48 százaléka együttesen az adó.

(4) A munkáltatónak illetőleg a bér kifizetőjének – a (12) bekezdés rendelkezése szerinti eset kivételével – a (2) bekezdés b) pontjának rendelkezését kell alkalmaznia, ha nyilvántartásai alapján megállapítható, hogy a magánszemélynek a béren kívül az összevont adóalapba számító más jövedelme és/vagy bevallásra kötelezett osztalék, árfolyamnyereség, külterületi termőföld bérbeadásából származó jövedelem bármelyike címén is lesz bevétele. Ha a munkáltató, illetőleg a bér kifizetője nyilvántartásai alapján ez nem állapítható meg, akkor a (2) bekezdés a) pontjának rendelkezésében említett sávok kulcsok abban az esetben alkalmazhatók, ha a magánszemély írásban nyilatkozik a munkáltatójának, hogy az adóévben várhatóan csak bér címén lesz jövedelme, és a nyilatkozatban azt is vállalja, hogy bejelenti, ha ez a feltétel már nem áll fenn. Ez utóbbi esetben a bejelentést követően a munkáltatónak, a bér kifizetőjének – a (12) bekezdés rendelkezése szerinti eset kivételével – az adóév további időszakában esedékes kifizetéseknél a (2) bekezdés b) pontjának rendelkezése szerint kell az adóelőleget megállapítani.

A jótékony célú rendezvény bevételéből a munkabérként, honoráriumként vagy tiszteletdíjként számfejtett összeg, ha azt a magánszemély nem veszi fel, hanem valamely közérdekű célra felajánlja, azzal, hogy ez nem minősül az adócsökkentésre jogosító köz-célú adománynak;

Külföldi kiküldetés

1996-tól új elemként a jövedelemadó-törvény tételesen rögzíti, hogy külföldi kiküldetésnek az minősül, ha a magánszemély a munkáltatója utasítására külföldön végez munkát, ha ott a saját társasága ügyeit intézi, ha egy másik társaság, intézmény megbízásából, illetve ha a saját bevételsszerző tevékenysége miatt utazik külföldre.

Nem változik az a szabály, hogy a számlával igazolt utazási és szállásköltségek után nem kell adózni. Ugyanakkor 1996-tól új napidíjszabályok lesznek. A cégek az új devizakódex alapján korlátlanul fizethetnek a kiküldötteknek napi ellátmányt, de azt az adótörvény és az annak felhatalmazásával készülő új kormányrendelet szabályozza, hogy ebből milyen összegű jövedelem után nem kell adózni.

Ha a magánszemély a külföldi tartózkodás idejére bárkitől is ellátmányt kap, akkor ennek 30 százaléka után nem kell adót fizetnie. Ám ha a 30 százalékos több lenne, mint a készülő kormányrendelet szerint „elismert költség” – ami a hírek szerint napi 10 dollár –, akkor a rendelet az irányadó. Ha egyéni

vállalkozó vagy más önálló tevékenységet végző a „kiküldött”, ő a kormányrendelet szerinti összeget költségként elszámolhatja (1996-ig erre semmiféle lehetőség nem volt).

Ha a dolgozó külföldi kiküldetését a munkáltatója rendeli el, az a jövedelemadó-törvény szerint külszolgálatnak minősül, függetlenül a kinntartózkodás időtartamától (lehet tehát egyetlen nap is). A külszolgálatban kapott napidíj bérnek számít, és jár utána az adójóváírás. Ugyanakkor egy betéti társaság tagjának vagy bármilyen más kiküldöttnak e napidíja nem „bér”, hanem „egyéb jövedelem”, amire adójóváírás nem jár.

Az önkormányzati és költségvetési forrásból fizetett napidíjak 1996-ban is kedvezményezettek: pont akkora összegük nem adózik, mint amekkora után már 1995-ben sem kellett adót fizetni. Az 1995-ben érvényes alapnapidíj 1,5-szerese, illetve az alapösszeg 5,5-szerese adómentes. Az 1992. december 15-e előtt írásban megkötött szerződés alapján kiküldötteknél a nem adózó részt szintén az 1995-ben hatályos előírások szerint kell megállapítani. Ez utóbbiak az 1995-ben érvényes alapnapidíj vagy alapösszeg 70 százaléka után nem adóznak 1996-ban sem.

A „nem adózó” összegek megállapításához mindkét esetben az 1995-ben hatályos jövedelemadó-törvény és a 29/1992. (II. 28.) és a 30/1992. (II. 28.) kormányrendeleteket kell alkalmazni. Mindenesetre a törvény évekre ütemezve rendelkezik arról is, hogy 2000-re már az eddig kivételezettek is az általános szabályok szerint adózzanak.

A külföldi kiküldetés esetén elismert költségekről szóló kormányrendelet tervezete szerint a napi ellátmányból maximum 10 dollárig nem kellene adót fizetni. Ha a kiküldött 90 napon túl tartózkodna külföldön, akkor a 91. naptól napi 13 dollár lenne adómentes (amire rájönne még a kinn élő eltartottak után fejenként további 3–3 dollár). A kinntartózkodási időt az országhatár átlépésétől számítják, vízi-, vagy légi közlekedésnél a menetrend szerinti járat indulását megelőző egy órától. Az érkezési idő az országhatár átlépésének, illetve a menetrend szerinti járatok megérkezésének az időpontja.

[E szabályok a törvény 3. § 12., 13. pontjában; a 24. §; a 28. §-ában; a 83. § (4) bekezdésében és a 3. számú melléklete 19. pontjában találhatók.]

3. számú melléklet

A személyi jövedelemadóról szóló, 1995. december 12-én elfogadott törvényhez a költségek elszámolásáról

E törvénynek az elismert költségekre és a költségek elszámolására vonatkozó álta-

lános rendelkezéseit is figyelembe véve, e mellékletben foglaltakat kell alkalmazni, ha az önálló tevékenységet folytató magánszemély a jövedelmét tételes költségelszámolással állapítja meg, valamint minden olyan esetben, amikor a magánszemély kiadásainak elszámolása, megtérítése (ideértve a jogszabály alapján történő költségértérítést is) szempontjából minősíteni szükséges, hogy az beletartozik-e az elismert költségek körébe. Ha valamely rendelkezés az elismert költségek meghatározásánál egyéni vállalkozót említ, azt a kiadás csak az egyéni vállalkozó számolhatja el az egyéni vállalkozásból származó bevétellel szemben.

1. Jellemzően előforduló költségek

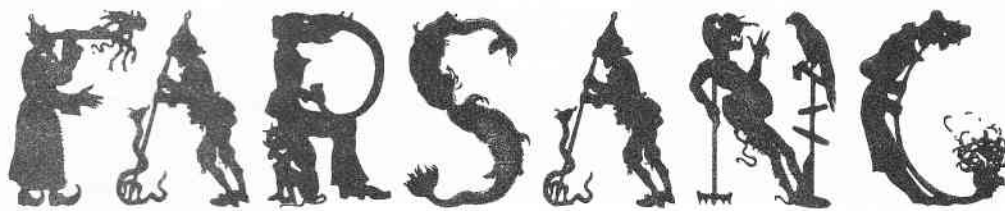
(7.) a magánszemély önálló tevékenységével kapcsolatos érdekképviselési szervezet fenntartásához nyújtott tagdíj, hozzájárulás, ideértve a területi gazdasági kamarai tagdíjat is, továbbá az egyéni vállalkozó által a kulturális, az oktatási, a szociális, az egészségügyi, a hiteléleti, a környezetvédelmi, a gyermek, az ifjúsági és a sport célra létrehozott közalapítványnak befizetett hozzájárulás a VIII. fejezetben említett, erről szóló igazolás alapján és feltételek teljesülése esetén;

(9.) az egyéni vállalkozó által a bevétel, illetve az ehhez szükséges feltételek biztosítása érdekében kifizetett vagyon-, felelősség-, kockázati élet-, balesetbiztosítás díja, az életbiztosításnál feltéve, hogy az egyéni vállalkozó e címen nem vett igénybe adókedvezményt;

(12.) az üzlet, a műhely bérleti díja, a fűtés, a világítás és a technológiai energia költsége, a telefon, rádiótelefon, telefax, CB-rádió, telex használati díja azzal, hogy ha a lakás és a telephely műszakilag nem elkülönített, akkor a tevékenységgel arányosan lehet a kiadásokat figyelembe venni az adott költségre jellemző mértékegységek (nap, m², m³ stb.) alapulvételével;

(18.) reprezentáció címén az egyéni vállalkozói tevékenységből származó bevétel 0,5 százalékaának megfelelő igazolt kiadás, de legfeljebb évi 100 ezer forint azzal, hogy reprezentációs költségeknek az üzleti vendéglátás keretében biztosított étel és ital, valamint az ezen felül nyújtott természetbeni ellátás (szállás, utazás), az üzleti ajándékozás, az állami ünnepekhez, évfordulókhoz és társadalmi eseményekhez (például: nőnap, gyermeknap, nyugdíjas dolgozó búcsúztatása) kapcsolódó munkahelyi megemlékezésen felmerült költségek (általános forgalmi adó és személyi jövedelemadó nélkül) minősülnek;

(19.) a hivatalt, üzleti utazás esetén az utazásra, a szállásra, a szállás díjára, külföldi kiküldetés esetén az utazásra, a szállás, a lakás bérleti díjára fordított kiadás, továbbá az erről szóló kormányrendelet szerint naponta számított igazolás nélkül elismert költség;

BRÁCSISSZIMO

Zenei közéletünknek van egy markáns és szuverén jelensége, mely gyakran vált ki megmagyarázhatatlan értetlenséget, sőt többször válik méltatlan módon ízléstelen viccek céltáblájává. Ez a tanulmány ennek a nehezen körvonalazható, eddig messzeemenően figyelmen kívül hagyott fenomének az első előítéletektől mentes, hézagpótló jellegű, tudományos igényű feldolgozása.

Képzeld el, hogy találkozol egy emberrel. Állsz vele együtt a melengető napon és beszélsz vele, hallgatód őt. Egyéb férfiak, nők, gyermekek haladnak el melletted. Minden megszokott, hétköznapi az *Ember* kivételével akivel szemben állsz: ő ugyanis egy BRÁCSÁS!

Brácsa

Itt ezúttal nem egy szektáról, egy új sportról, vagy egy eddig ismeretlen néptörzsről van szó: a brácsás zenész.

A muzsika termékeny humuszán nevelkedő számtalan sarjadék között a viola művésze tartozik a legkülönösebb tenyészethez, talán leginkább az

üvegközi növények érzékeny, ritka fajtájához hasonlítható.

Transzszzerűen átélt játékát egy nyugtalanító, idegenszerűen makacs megszállottság jellemzi, mintha tevékenysége ritka és ismeretlen kedvtelés része lenne, mely csak a kiválasztottak szűk köre számára hozzáférhető.

Bizonyára foglalkoztatja a kutató szelleműeket hogyan juthat el egy látványos hétköznapi ember az önmegvalósításnak erre az éteri, alig követhető magaslatára?

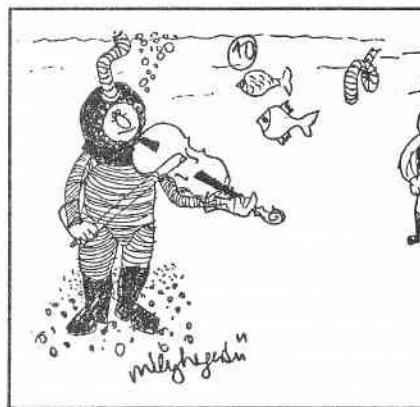
Nos, megkockáztathatjuk a feltételezést, hogy a brácsást a sors kifürkészhetetlen, végzettszerű erői születéstől kezdve erre a hangszerre választották ki! Széles körben elterjedt tévedés azt képzelni, hogy a zenéhez vonzódozó ifjú kijelenti: szeretnék egy piccolót, később egy poharat kér, majd pályafutása egy korszóban teljesedik be! Sokkal inkább kezdi azzal a vérbeli muzsikussal, hogy megvan-e a decima. Ő tehát semmiképpen nem akarátának ura, hanem szájalomra méltó áldozat egy magasabb rendű ügy oltárán!

A latin mondás: „Brácsázni kell!” nemzedékeket mozgósító felszólítása ma sem veszített semmit érvényességéből. A példa: Budapest-Ferencvárosban egy három és fél éves fiúgyermeknek a zenekari próba extrém ingerszegény környezetében különböző hangszereket adtak. Először a mélyhegedűnél (brácsa) mutatott érdeklődést, darabokra szedte és izgatottan játszott rajta, mellyel valósnak tekinthető a szájhagyomány útján terjedő monda, hogy egyes kiválasztottak kezdettől fogva brácsán játszanak. Ajánlatos azonban ennél a kísérletnél figyelembe venni a népi megfigyelésen alapuló bölcs mondást, hogy „két dedős nem fér meg egy csárdában”.

Téves és sértő a feltételezés, hogy a

brácsások egykori hegedűsök lennének!

A legkorszerűbb régészeti eszközökkel végzett feltárás a *Brácsalmási* szenzációs leleten, a nemrég kiásott *Arany buller* korabeli ősbácsán tudományos hitelességgel igazolja, hogy a mélyhegedű tekinthető a vonóshangszerek őseinek, így a hegedűt helyesebb lenne az újabb kutatások tükrében szopránbrácsának nevezni!

Kolozsváry László grafikája

A brácsás boszorkányosan gyors reflexeiben, közmondásosan rezdülékeny lelkiéletében a legmélyebb bepillantást nyerhetjük, ha játék közben egy húrja elszakad. Pontos mérések 14 zenésznél egy átlag három perces reagálási időt eredményeztek, amikor a sokkhatás elmúlik és lassú mozdulattal leereszti hangszerét, melyet a kísérletről készült borotvaéles, bemozdulásmentes pillanatfelvételek is igazolnak. Az előbbi jelenséget kutatva neves brácsások halála után az agy szürkeállományában egy különös, ismeretlen hormont fedeztek fel, mely eddig csak a mormotáknál volt található. Ez az örökölt mozgáslassító anyag szolgáltatja ki önhibájukon kívül a brácsásokat annak a méltatlan megítélésnek, melyet először dr. Gliss Andor ír le könyvében „Viola d'amor-Brácsa, de mér?” ahol megemlíti, hogy

még tapasztalt zenészek körében is elterjedt tévhit, miszerint a „Vivace” elentéte a „Wie Bratsche”!

Brácsás nem vibrál!

Ennél az egyszerű megállapításnál lényegében egy természeti törvényről van szó. Újabb szörványos esetek váltak ismertté, amikor is becsvágytól ösztönzött brácsások, elsősorban tapasztalatlan fiatal pályakezdők ezt a fontos szabályt megkerülni próbálták. A következmény: maradandó testi károsodás! Feljegyezték, hogy Budapest-Kelenvölgyben egy önkormányzat vesztett brácsás körülbelül két percen keresztül vibrált. A sűrű eső ellenére is szokatlanul sokan voltak a temetésen.

A zenetörténet nagy brácsásai (Beethoven, Mozart, Dvořák, Hindemith) üzenetét véljük kinyilatkoztatni, amikor a gyönyörű zenekari hangzás örök időkre szóló tanulságát, a zene-művészet lényegét egyszerűsítve, hogy számukra is érthető legyen ily módon próbáljuk lefordítani az egyéb zenészek kevésbé árnyalt nyelvére: Hangos vagy, ha nem hallod a BRÁCSÁT!

(Aki élő személlyel hasonlóságot fedezett volna fel, az csupán a pusztavéletlen, és csak annak lehet a jele, hogy még nem szagolja aluról az violát.)

Kolozsváry László
mély(értelmű) hegedűs

◆◆◆

BRÁCSÁS VICCEK

Mottó: Mindenki brácsásnak születik, de van aki tovább képezi magát.

Mi a különbség a brácsa első és utolsó pult között?

– Egy negyed.

◆◆◆

Brácsa próbajátékon miután a delikvens sikeresen eljátszotta a kötelező anyagot, a zsűri elnöke megkérdezi:

– Tudna nekünk most egy trillát is mutatni?

– Ja, ha önöknek annyi idejük van...

Hogyan nevezik a brácsások Beethoven „Für Elise” című darabját?

– Ördögtrilla szonáta.

Harmadosztályú zenekar tutti brácsása horgászik, hálójába akad az aranyhal.

Aranyhal: Kérlek, brácsás, dobj vissza a vízbe. Ha visszadobsz három kívánságot teljesítem.

Brácsás visszadobja és mondja az első kívánságát:

– Szeretnék tízszer olyan jó brácsás lenni mint most. Abban a pillanatban Ő lett zenekarában a szóló brácsás.

Aranyhal: – Mondjad a második kívánságodat.

– Szép dolog ilyen jól brácsázni, de én szeretnék még tízszer jobban.

Abban a pillanatban a Berlini Filharmonikusok szólóbrácsása lett.

Aranyhal: – Na brácsás mond az utolsó kívánságodat.

– Tudod aranyhal, nagyon-nagyon szép dolog ilyen jó brácsásnak lenni, de én szeretnék, még ennél is tízszer jobb lenni.

Abban a pillanatban saját zenekara szekund szolamában találja magát...

Hogyan tanítják a brácsást vibrálni?

Elé tesznek egy kottát melyben egy egész hang alá *pianissimo*-t fölé pedig *solo*-t írnak.

◆◆◆

Játék: Egy focipálya közepére 2000.-Ft-ot helyeznek, a pálya négy sarkára állítanak egy koncertmestert egy gyors brácsást, egy lassú brácsást, és egy bőgőst.

Kié lesz a pénz?

A lassú brácsásé mert gyors brácsás nem létezik, a koncertmester nem fut kétezer forintért, a bőgős pedig nem érti a játékot.

◆◆◆

Mi a brácsa?

1) Dízelhegedű

2) Felhúrozott hegedűtok

◆◆◆

Megbetegszik a karmester, felkéri az utolsó pultban ülő brácsást a karmester helyettesítésére. Koncert után a következő próbán ismét visszaül a helyére, ahol kollegája megkérdezi:

– Hol voltál ilyen sokáig, hogy nem láttalak...

◆◆◆

Ellenvicc:

Miért rövidek a brácsás viccek: Hogy a hegedűsök is megértsék.

HIRDETÉS

Mesterbrácsa eladó – második fekvés felett újszerű állapotban.

Érdeklődni lehet bármelyik brácsásnál.

ÍGY LÁTOM ÉN...

A zenekari jogok a munkáltató oldaláról

A muzsikusnak alanyi joga, hogy úgynevezett „Zenekart” alapítson az alábbi célok elérése érdekében:

1. Rendszeres havi fizetést kapjon
2. Hangszerekkel, tartozékokkal, tokkal stb. lássák el
3. Tb-járulékát, gyerektartását kifizessék
4. Ingyen telefonlehetőséget biztosítsanak számára
5. Turnéit, hakisait szervezett formába öntsék.

Az így megalakult Zenekarnak ugyancsak alanyi joga, hogy *Fenntartót* válasszon magának. Az így kiválasztott *Fenntartó* a megtiszteltetés elől nem térhet ki, azt elvállalni köteles, (a Zenekar minden egyéb tevékenysége rovására tejbene-mében kell fürdetnie, ezen kötelessége elhanyagolásakor kamarazenekarokkal, fúvóegyüttesekkel, fizetett kisértőkkel sújtandó).

A Zenekar legkisebb, elemi egysége a Tag. Fizetéséért – amit Szakszervezet vagy Művészeti Tanács című képződményeken keresztül maga állapít meg – semmire sem kötelezhető, sőt joga van fizetését megbízottja útján felvenni, hogy azért se kelljen bejárni.

Ha a Tag úgy dönt, hogy bármilyen címen bármikor megjelenik a *Fenntartónál*, ezért külön díjazás illeti meg, ezt maga határozza meg. Különösen nem köteles a Tag megjelenni, ha „haknija”, külön „turnéja”, külön „tanítása” vagy másik zenekarban való elfoglaltsága ezt számára lehetetlenné teszi.

A *Fenntartó* a Tag helyett annak munkáját igény esetén kisértőkkel köteles állatolni, kiket fizetnie kell, erre nézve a Tag utasítása az irányadó.

A *Fenntartónak* különösen nincs joga: mellékhangszerek használatát vizsgálni, ütőöket számolni.

A Zenekar elfoglaltságának legki

sebb eleme a „próba” mely az utolsó Tag vagy Kisegítő beérkezéssel veszi kezdetét, és közfelkiáltással ér véget. Ha a két időpont nem esik egybe, „szünet” tartandó.

A próbán újságról, kötésmintáról a Fenntartó köteles gondoskodni.

Ha a Zenekar úgy véli, hogy a Tagok devizaszámlája feltöltésre szorul, „turnét” rendelhet el.

Fő szabályok:

Utazás csak Concorde I. osztályon, korlátlan italfogyasztással, étlap szerinti ellátással.

Koncert vagy próba csak kétharmados többséggel, ellenszavazat nélkül fordulhat elő (a „tartózkodóknak” joguk van a szálloda sörözőjében tartózkodni, a Fenntartó, illetve „meghívó” költségére).

Mindenkinek tengerre néző egyágyas szobát kell biztosítani, ágyba hozott reggelivel, étlap szerinti étkezéssel, díjtalan jégszekrény és videó használatával. Móka, kacagás, programok szervezése a Fenntartó feladata, valamint a Meghívó köteles a szobákban folyó konyhai tevékenységekhez fő-

zőlapokat, biztosítékokat, gázt, spirituszt, faszenet, nyersanyagokat biztosítani.

„Napidíjat” mindenkor igény szerint kell a Tag rendelkezésére bocsátani, a „turnén” beszerzett jogok vámmentes hazaszállítása a Fenntartót terheli.

Turnéra minden Tag hozhat családtagot, nem családtagot, kedvenc kutyát, macskát, egyéb háziállatot, és ha akar, akkor hangszer is, ezért külön díjazás jár.

A Tag természetben történő hűrnád, ruha ellátványát bármikor teljes szerinti pénznyomban, adómentesen követelheti.

A Fenntartó főbb szervei:

1. Igazgató, aki köteles a Tag jólétéről gondoskodni, ruházatát rendszeresen felújítani, tisztán tartani, a Tag körüli minden munkát zokszó nélkül ellátni. Ha munkáját megfelelően, jól elvégzi, havonként egyszeri visszaköszönés illeti meg.

2. Titkár-felügyelő: Próbákon, koncerteken gondoskodnia kell arról, hogy a Tagot ne zavarják, gondoskod-

nia kell újságról, frissítőről, rádiókat, tévéket, zsebmagnókat tart karban, biztosítja a zavarmentes beszélgetést a Tag részére. Ha erre sem képes, ki-dobandó.

3. Szólambeosztó: A Fenntartót a Tag szükségleteihez igazítja, próbákat, koncerteket töröl el, igény szerint biztosítja a zavartalan kíségető-ellátást.

4. Koncertmester-szólamvezető: A Tagok által kívánt és megszavazott vonásokat köteles a Tag és a saját kot-tájába bevezetni, szeme, füle zárva tartandó.

5. Fúvós korrepetítor: A Zenekart, orgonát, kórust és szólistákat igazítja a intonációhoz, illetve „anzaccához”

6. Karmester: 1-től 10-ig terjedő számozott koncentrikus körökkel látandó el, célbalövésre szolgál.

A keletkező hulladék miatt robbanógolyót használni nem célszerű, az elhasznált példányt a Fenntartó a saját költségére köteles „újra” cserélni.

Héthy Apor

művészeti főtájtár

Magyar Rádió és Televízió
Szimfonikus Zenekara

ÚJDONSÁG Trombitásoknak és harsonásoknak Silent Brass a YAMAHÁTÓL

A Silent Brass egy teljesen új fejlesztésű hangfogó, amely a hangot a hallgatóság számára suttogásszerűvé hallkítja, míg a trombitás teljes hangerővel hallja a saját játékát. Mindezt, egy a szordinóba épített mikrofon teszi lehetővé. A hangokat egy a YAMAHA által kifejlesztett hangprocesszorba vezeti ami a hangokat digitálisan felerősíti, úgy hogy a játékos ezt a fülhallgatón át hallja.

A rendszerhez egy hordozható személyi stúdió is tartozik, rájátszó funkcióval az esetleges visszahallgatásokhoz (CD, MC) és visszhang a teremhatás eléréséhez.

A YAMAHA silent Brass SB7 döntő előnye más hagyományos hangfogó rendszerekkel szemben, hogy nem szükséges változtatni a fújás erősségén és a hangszín és az intonáció pedig nem változik. Az SB7-es bevezetése után, a YAMAHA a harsonások részére piacra dobja az SB5-öst.

(Lehet, hogy még a hangterelő plexi lapok [lásd 26. oldal] alkalmazását is feleslegessé tenné az új fajta szordinó állandó használata? – a kiadó)

Mesterkoncert a Zeneakadémián

1996. február 9-én, pénteken fél 8 órakor a MÁV Szimfonikus Zenekar Csajkovszkij, Beethoven és Brahms műveiből összeállított koncertjén vezényel és hegedűn közreműködik Csaba Péter Franciaországból.

A kolozsvári születésű hegedűművész 1983-tól él Franciaországban, Lyonban. A lyoni Zeneművészeti Főiskola hegedűprofesszora, a Szimfonikus Zenekar és Operaház igazgatója. A Musica Gier kamarafesztivál, a Solistes de Lyon és a Virtuosi di Kuhmo kamarazenekarok művészeti igazgatója, a svédországi Lappföldi Fesztivál és a Musica Vitae zenekar művészeti igazgatója és állandó karmestere.

A világ több mint negyven országában turnézott már hegedűművészként és karmesterként egyaránt, mesterkurzusokat tart Japánban, az USA-ban, Finnországban.

* * * * *

Elnöki jegyzetek Balogh Józseftől

☞ Tisztelt klarinétos Kollégák!

A tatabányai találkozót a tavaly novemberi Budapesti megtagadt közgyűlés követte. Most megint a fővárosi régió kívüli eső helyszín következne, de olyan lehetőség kínálkozott, hogy az elnökség úgy döntött, ismét Budapesten rendezzük meg a soron következő tavaszi találkozónkat.

Egyik testvérhangszerünknek, a tárogatónak a múltkor rendezvényünkön kívántunk boldog születésnapot, a másikkal, a szaxofonnal ebben az évben különösen is szeretnénk közelségbe kerülni. Nem adódhatott volna jobb alkalom az ismerkedésre, minthogy a patinás francia Selmer és Vandoren cég kiállítást rendez Budapesten. A két cég segítségével ugyanazon a helyszínen fogjuk találkozónkat megtartani. Mindenki számára előnyös ez a kiállítás és találkozó, a francia szakemberek közelebből megismerkedhetnek a magyar klarinétos társadalommal. Őszintén remélem, ha nem is mindannyian, de nagyon sokan képviseljük majd a klarinétosokat, szaxofonosokat. Mi pedig találkozhatunk a legújabb, és a már jól bevált modellek gyártóival, forgalmazóival.

A Szövetség Elnöksége felkérte kollégánkat Horváth Lászlót, hogy képviselje, koordinálja az eseményeket, a találkozó programjait a két francia cég vezetőivel.

Horváth László egyébként a kiállítás főszervezője. Megkértem írja le, hol tart a szervezésben.

*

A Magyar Klarinétosok Szövetsége áprilisi közgyűlése elé

A november 11-én megtartott évzáró közgyűlésen már beszéltem terveinkről, amelyek megvalósulása elérhető közelségbe került. 1996. április 20-án szombaton kerül megrendezésre a Fészek Művészklub legfelső emeletén a párizsi Selmer és Vandoren cégek kiállítása, és a Klarinétos Szövetség találkozója.

Legutóbb a tárogató népszerűsítése volt a találkozó egyik fontos célkitűzése, most a nálunk ezidáig mostohán kezelt szaxofon kerül a középpontba. Az ötlet megvalósulása Párizsban kezdődött, tavaly november 8-9-én, amikor a Corpus Hangszerkereskedés és javítóműhely megbízásából a kapcsolatok erősítését szolgálva a két cég vezetőivel megállapodtam egy Budapesten megrendezendő kiállításról.

Terveink részleteit január 10-én a Szövetség Elnökségével ismertettem, és a következőkben állapodtunk meg.

A kiállítás megbízott szervezője a továbbiakban, a francia kapcsolatok ápolásának felelőse a szövetség Elnökségében - e sorok írója. Ezen megbízatásnak nagy örömmel teszek eleget, ennyivel tartozom a klarinétos társadalomnak, volt és leendő tanítványaimnak, párizsi ösztöndíjas tanévemnek, erős francia kapcsolataimnak. Ebből remélem klarinétos barátaim is részesednek a további-

akban. Ennek első konkrét megnyilvánulása lesz az április végi Fészek Klubban megrendezésre kerülő kiállítás és klarinétos találkozó.

Április 20-án, szombaton 9 órától a Selmer és Vandoren kiállítás látogatható minden érdeklődő számára. A hangszerek kipróbálhatók, fúvókák, nádak stb. vásárolhatók jelentős árkedvezményrel. Kívánságok, elképzelések, vélemények, kritikái észrevételek kifejtése kívánatos lenne, legyünk partnerek a minőség javításában. Aktív párbeszédre serkentünk mindenkit, a két jelentős cég vezetőivel, Patrick Selmer úrral és a Vandorentől Patrick Scheidecker gazdasági vezetővel, és Jean-Paul Gauvin úrral a nád és fúvókagyártás, fejlesztés igazi főnökével. Ő nagyon sokat tud a klarinét legfontosabb részeinek a titkairól. Kérdezzük őt mindenről, talán elárul egy keveset abból, ami a sajátja.

A programban kiemelt szerepe lesz a szaxofonnak. Bemutatkozik a Corpus Szaxofon Quartet, Patrick Selmer francia nyelvű előadása a szaxofon keletkezéséről, gyártásáról, repertoárjáról, stb. szinkron tolmácsolással. Egy francia ifjú szaxofonos a párizsi Conservatoire Supérieur hallgatója mutatja be a híres „francia szaxofon iskolát”. Természetesen magyar klarinétosok műsorát is hallgathatjuk.

A Klarinétos Szövetség nyitott a magyarországi, franciaországi és más cégek felé. A jövőben is mindenkit várunk aki támogatja a magyar klarinétosokat, részese kíván lenni sikereinknek, gondjainknak, nyitásunknak a világ felé. Várjuk őket is hasonló vendégszeretettel és kíváncsi várakozással.

Mindenkit, klarinétosokat, szaxofonosokat, tárogatókat, és minden érdeklődőt nagy szeretettel várunk.

Horváth László

AHZ első klarinétosa, a Magyar Klarinétosok
Szövetsége Elnökségi tagja
A kiállítás szervezője

A találkozó előzetes programja:

A kiállításra érkezőket Nagy Géza tárogató muzsikája fogadja

Április 20. Szombat

9.00 Selmer és Vandoren kiállítás megnyitása
11.00 Hivatalos megnyitó. Közreműködik a Corpus Szaxofon Quartet
Szepesi Bence, Puskás Levente, Tószegi Bernát, Burkali Teodor.

11.20 Patrick Selmer előadása a szaxofonról
12.00 A párizsi vendég szaxofonos koncertje
12.30 Jean-Paul Gauvin előadása - Vandoren - A fúvóka és nád gyártásáról

13.00 Szünet

14.00 Kovács Zoltán - klarinét koncertje

A Concertino Praga Ifjúsági Zenei Verseny győztese

14.20 A Prestige Klarinétegyüttes a Bartók Szakiskola klarinétquintetjének koncertje

Karosi Bálint, Papp Márton. Marschall Tamás,

Brickner Tamás, Ablonczy Keve

14.40–15.00 Szünet

15.00 Klarinétos Szövetség megbeszélése az 1996 Clarinetfest Párizs találkozóról

16.00 Klenján Csaba – koncertje

Esti programok:

Horváth László koncertje 18.00 ÁHZ Kamarakonzert

Bolgár Művelődési Otthon

1097 Budapest, Vágóhid u. 62.

Tel: 216-1621

Balogh József – Fritz József Jazz klarinétos

A koncert az előző koncert után fog kezdődni

József Attila Művelődési Központ

Dunakeszi, Állomás sétány 17.

Koncert után fogadás a találkozó résztvevőinek.

Április 21. vasárnap

8.00–12.00 Kiállítás

9.00–10.15 A klarinét tanításának alapvető kérdései
Baranyai György szegedi klarinéttanár vitaindító előadása

10.15–10.30 Szünet

10.30 Mit tehet az ember, ha van egy tehetséges növendéke

Morvay Bálint pécsi klarinéttanár vitaindító előadása

13.00 A találkozó zárása

A kiállítás és találkozó helyszíne: Fészek Művészklub

Tel/fax. 342-6549 Cím: 1137 Budapest, Kertész utca 36.

További információ: Horváth László

Jászay Mari tér 6. 5/44. Tel: 112-9982

Balogh József Tel/fax: 1886-689

Versenyfelhívás

Az Amerikai Klarinétos Szövetség ebben az évben is meghirdette versenyt. Két korcsoportban kerül megrendezésre a verseny. A tavalyi versenyre bár jelentkeztek, de sajnos nem jutottak ki a magyar klarinétosok, így az évek óta tartó nagyszerű győzelmi sorozat megszakadt. (Korábbi éveken a helyezettek között mindig volt magyar, legtöbbször aranyérmes.)

Idén a Magyar Klarinétosok Szövetsége két-két növendéknek lehetőséget ad a versenyen való részvételre.

A szakmai zsűri meghallgatja a pályázókat, és a négy legjobbat, (korcsoportonként kettőt) a szövetség támogatásával benevezi a versenyre.

A meghallgatásra '96 március 16-án kerül sor az István gimnáziumban.

A szövetség részéről a meghallgatást Horn András szervezi, a részletek felől nála lehet érdeklődni, és a jelent-

kezéseket is hozzá kell elküldeni.

Természetesen egyénileg is meg lehet pályázni a versenyt, a nevezési díj befizetésével, és a hangkazetta elkészítésével.

Részvételi feltételek

I. Középiskolás korcsoport – Azok vehetnek részt a versenyen, akik 1996. január 1-jéig nem töltötték be 19. életévüket. A felvételt 1996. május 3-ig kell elküldeni.

Nevezési díj: 35 \$

A verseny anyaga: Louis Cahuzac, Arlequin for clarinet solo

Andre Messenger: Solo de Concours for clarinet and piano

Mellékelni kell a következőket:
1. Az életkor igazolására a születési anyakönyvi kivonat, vagy személyi igazolvány fénymásolata.

2. Egy nyilatkozat a jelentkező aláírásával, hogy a felvételen ő játszik, mellékelve a jelentkező nevét, állandó lakcímét, telefonját, iskolája nevét

és, hogy hányadik osztályos.

3. Klarinét tanára nevét, címét, telefonját.

Díjak: 1.-500\$ 2.-350\$ 3.-250\$

II. Korcsoport. Fiatal Művészek Versenye – Azok részére, akik 1997. január 1-éig nem töltik be 27. életévüket.

A felvételt 1996. április 1-éig kell postára adni.

Nevezési díj: 35\$

Anyag: W. A. Mozart Concerto in A, K. 622 (I. tétel)

Charles Whittenberg Three Pieces for Clarinet Alone, Op.29. (I-II. tétel)

Antoni Szalowski Sonatina for Clarinet and Piano

Mellékelni kell: az I. korcsoportnál leírtakat, továbbá olyan nyári címet és telefont, ahol elérhető a jelentkező.

Díjak: 1. - Egy új klarinét és 1000\$ valamint egy koncertlehetőség az 1996 párizsi fesztiválon.

2.-750\$ 3.-500\$

Augusztusban ismét tábor!

1996 augusztus 18-28.

Ebben az évben más helyszínen kerül megrendezésre a szövetség klarinétos tábora, Bátonyterenye mellett, Szorospatak községben.

A tábor vezetője Venter László a bátonyterenyi zeneiskola igazgatója.
Művészeti vezetője Balogh József

A tábor részleteiről későbbi számunkban adunk tájékoztatást.

További információk:

Venter László Állami Zeneiskola
3070 Bátonyterenye,

Molnár S. u. 16. Tel.: 32-353 185

Balogh József

1034 Budapest, Bécsi u. 88. 1/31.

Tel./fax: (1) 188-6689

A Magyar Klarinétosok Szövetsége Elnökségének tagjai

Balogh József 1034 Bp.
Bécsi u. 88. 1/31. 188-6689

Horn András 1137 Bp.

Katona J. u. 39. 131-5090

Horváth László 1137 Bp.

Jászay M. tér 6. 5/44. 342-6549

Szepesi János 1181 Bp.

Baross u. 56. 290-7879

Varga György 2740 Abony

Kálvin u. 1. 53/360-206

Varga István 1138 Bp.

Róbert K. krt. 24. 120-2626

Venter László 3078 Bátonyterenye,
Abonyi u. 37. 32/353-720

AZ ÁHZ KLARINÉTOSAI

A legendás BHZ és a közvetlen Fővárosi Zenekar volt az ÁHZ elődje, ami azt jelentette, hogy lényegében ugyanaz a zenekar költözött egyik próbateremből a másikba, változott a neve, máshonnan jött a fizetése, és az a személytelen adminisztratív vezetés is változott, melyhez lényegében közelebbi közünk nem volt, mert állandó volt a zenekar koncertfeladata, a Zeneakadémia nagytermében, a Városi majd Erkel Színházban, ameddig még működött a Károlyi kertben nyáron, és a korok legkiválóbb karmestereinek szakadatlan vonulása – hiszen ez a zenekar adta a fővárosban a legtöbb hangversenyt, és a hangverseny biztosított mindig a karmestereknek igazán parádés szereplési lehetőséget. És ami a legfontosabb ebben a szervezeti változatosságot átívelő állandóságban, hogy a muzsikusként egyenként kerültek be és kerültek ki, s így valamiféle állandóság és tradíció érvényesült.

Még gyerek voltam, mikor a háború alatt bérletet kaptam a Fővárosi zenekar koncertjeire, és csodálva hallgattam a Bella nevű klarinétost, aki gyönyörű hangon és virtuózan adta elő a műveket, könnyedén, elegánsan és abszolút fölényesen, s később csodálkoztam, hogy a kollégák milyen lenézően beszélnek róla, mint aki kicsit bolond vagy buta lett volna, lehet, hogy sokat ugratták is, de akkoriban már megismertem azt a zenekari szellemet, mely szívesen gúnyolódott a rádiózenekari csodálatos trombitás Galamboson, vagy nálunk a felejthetetlen Vándor Francin, a kürtösön. Akkoriban megismertem már, hogy elképesztő muzsikusi tehetségek lehetnek a gúnyolódás céltáblái, ha naivul vagy esetenül viselkednek. Azt hiszem ilyen volt ez a Bella is, akit személyesen sosem ismertem, de időnként a legendás Hernád mint fiatal gyerek ott ült mellette, és ott ült az a Pitzer basszusklarinétos és Schmidt Franci bácsi, aki a háború alatt már csak második klarinétot és Esz klarinétot fújt, de Ő volt a maga testre szabott Pliverics hangszerén a régi BHZ sztárja, a nagy klarinétkadenciák utolérhetetlen mestere.

Saját magam 1947 őszén kerültem a Zenekarhoz mégpedig azon az egyedi módon, hogy Pitzer Hermann már másodszor úgy berúgott egy zeneakadémiai Klemperer koncert előtt, hogy egyáltalán nem is jött be, és Hernád, aki en-

gem régről ismert, talán a második első klarinétossal Balassával együtt behívtak, hogy helyettesítsem azt a megbízhatatlan, de amúgy kitűnő klarinétost. Volt akkoriban egy Vígopera András Bélával, ez az akadémia kistermében működött, én ott játszottam első klarinétot. Közben ment a Klemperer koncert a nagytermében, és az opera szünetében benéztem a kisablakon, és láttam, hogy Hernád egyedül ül, mellette nincs második, de azt nem gondoltam volna, hogy ez lesz a fordulat az életemben.

A Fővárosi Zenekar a háború után Hernáddal és Schmidt Franci bácsival kezdett, Bella eltűnt, állítólag kiment Hollywoodba szaxofonozni. Aztán jelentkezett Pitzer is, majd megjelent Balassa a maga hallgatag és markáns egyéniséggel, magában hordozva a munkatáborok és a családja elvesztésének tragikumát. Mind a két klarinétos az egész zenekarnak meghatározó egyénisége volt.

Hernád külön tanulmányt érdemelt, de kénytelen vagyok dióhéjban néhány jellemző adatot és vonást róla összefoglalni, mert szerintem az egyik legnagyobb muzsikusi volt, akivel eddig találkoztam. Herr Ferenc 1922-ben született Dunabogdányban, majd Dorogra költöztek, ahol folyt zenetanítás. Sőt, állítólag élt ott egy öreg korára hazatért amerikai magyar – Buttinger bácsi – aki nagy klarinétos karrier után tért vissza. Hogy ez igaz-e vagy sem, azt nem tudom, de az biztos, hogy mikor Hernád 14 éves korában belépett a Zeneakadémiára, elképesztően sokat tudott. A háború kezdetekor adva volt egy féktelen temperamentumú robusztus fizikumú fiatalember, aki a zene és a nők között osztotta meg az életét. Egyéb tanulmány nem nagyon foglalkoztatta, de képességei miatt egyrészt a nők dédelgették, másrészt az ország legkiválóbb muzsikusi is, hiszen fantasztikus muzikalitása, gyors esze, virtuozitása, és elragadó temperamentuma előadóművész kollégákat és karmestereket is lenyűgözött.

Égész életére jellemző volt, hogy bármennyire zabolátlan volt életvitelében, a zene számára szent volt, egész zenekari pályafutása során csodaszamba ment a legkisebb hiba is. Alapelve volt, hogy a leírt kottából kell kiindulni és szentnek tartotta a zeneszerző elképzelését. Azt

lehet mondani, hogy zeneileg a pontosság megszállottja volt, és mindez párosult valami mérhetetlen előadói leleménnyel, amit úgy is lehetne mondani, hogy egyetlen előadói ziccért sem hagyott kihasználatlanul. Az ember őt hallva tanulta meg mit jelent az, hogy ritmus, hogyan lehet halkán és kifejezéssel játszani, mit jelent és hányféle hangindítás létezik, milyen módon kell intonálni Beethovent vagy Sztravinszkijt. Karmesterek és zeneszerzők is szívesen foglalkoztak vele külön, és tudtommal Mengelberg külön végigvette vele Beethoven összes szimfóniájának klarinétszólamát. A negyvenes ötvenes években számunkra Viola Pistával minden egyes koncert, melyet vele játszottunk miatta volt különleges zenei élmény. Életrajzából annyit fel lehetne villantani, hogy mint gyerek, lelkesedett a németekért, majd Mengelberg biztatására elment Németországba, de a működő hitlerizmust annyira visszataszítóknak találta, hogy meg sem állt Kolozsvárig, ahol Vaszy Viktor kitűnő zenekarában működött. Egyetlen repedt Oehler klarinétja volt, és ebből csalt ki hihetetlen széles dinamikát, minden árnyalatot kifejező hangot, és annyira könnyed virtuóz technikát, hogy már fel sem tűnt, valami nehézség is lehet az anyagban, csak a szépsége fogta meg az embert. Ez csak kis hevenyészett vázlat regénybe illő alakjáról. 56-ban kiment, először Svédországba, majd Luganóba, végül Baselba, s onnan ment nyugdíjba. Először Freiburgban, később a müncheni Zeneakadémián tanított, míg meg nem unta ezt is, és tudtommal éli derűs nyugdíjas életét Baselben.

A másik első klarinétos a zenekarnál Balassa György volt, aki annak ellenére, hogy nem volt annyira népszerű és mindenki által dicsőített, dédelgetett, mint Hernád, jelentős személyiség volt a zenekarban és a zenei életben is. Látszólagos komorsága és magányossága ellenére rendkívül megbízható, egyenes ember volt, és amikor az ötvenes évek elején ő lett Váczi Károly után a Zeneakadémia tanára, a tanítást hosszú éveken át nagy odaadással és szeretettel művelte. Ráadásul a Budapesti Fúvósötös alapító tagjai közé tartozott, és bár ma már nem sokat emlegetjük és hallgatjuk ezt az együttest, úttörő munkájukkal fontos missziót teljesítettek: a legnehezebb

időkben koncerteztek az országon belül és külföldön, s ami a legfontosabb, zeneszerzőket kértek fel új művek írására. Az a kapcsolat, ami ma van a fúvós kamaragyüttesek és koncertszervezők, a közönség, és a zeneszerzők között, az az ő úttörő munkájukon alapul. Weiner Peregi Verbunkját Balassának ajánlotta, és ha jobban utána néznénk, számos magyar műről derülne ki, hogy vagy Balassa kérésére komponálták, vagy ő inszpirálta a zeneszerzőt.

Égésen 56 októberéig a második poszton és a mellékhangszereken különféle helycserék és változások mentek végbe. Saját magam sem kerültem be egyszerűen, ugyanis mikor már egy fél éve kíségettem a zenekarnál, mégiscsak próbajátékot hirdettek, és a próbajátékon Csepek Pista a kiváló dzsessz klarinétos jobban játszott mint én, s így őt ültették be. Igenám, de a következő Mozart műsort olyan swing stílusban interpretálta, hogy a karmester dührohamot kapott, és kénytelenek voltak engem mégis visszahívni.

Schmidt Franci bácsi halála után Wipfelhauser Istvánt, „Slipit”, később Véceit hívták be, és egy fél évig nagy sikerrel játszott nálunk, ugyan utálta a basszusklarinetot és az Esz klarinetot is, de olyan szép hangon és olyan muzikálisan oldotta meg a szólamát, hogy mindenki nagyon megszerette. Sajnos a szerződés körüli huzavonát nem viselte el, úgyhogy mikor a zenekari titkár bejelentette, sikerült Slipit leszerződtenni, fülébe sügták, hogy már késő, leszerződött a MÁV-hoz. Ezután jelent meg Viola Pista, aki aztán folyamatosan tökéletesen beleilleszkedett az együttesbe, elvállalta a basszusklarinetot, amin aztán soha nem hallott szép hangokat hozott ki, gyönyörű hangjával és muzikalitásával fokról-fokra nagyobb és nagyobb megbecsülést szerzett magának. Amikor Balassa kiválása után ő került be a Budapesti Fúvósötösbe, az egész együttes egyik legmegbízhatóbb és legnépszerűbb tagjává vált.

56 után Hernád eltűnt az említett módon, és kis huzavona után Viola Pista lett Balassa mellett a másik első klarinétos, és sikeres próbajáték után felvettük Berta Palit klarinét és basszusklarinétra. A zárkózott és szinte zordnak mondható Berta Pali volt a megbízhatóság mintaképe, és bár semmi különleges ambíciója nem volt, minden adott feladatot tökéletesen oldott meg. Jellemző a szaxofonnal való találkozása és kapcsolata. Nem akarta vállalni. De mikor szóba került, hogy míg Vas Jóska velünk jön turnéra, neki a Rádiózenekarban kell kísé-

gítenie, mérgében mégiscsak kézbevette a hangszert, és mondhatom, hogy a két nagy szaxofon számot a Kiállítás Képeiben és a Hányban mindig tökéletesen világszínvonalon adta elő.

1958-tól elkezdtünk utazni. Ez nagy szó volt akkor a tökéletes bezártság után. Bár a zenekarból sok kitűnő muzsikus elhagyta az országot, a munka zavartalanul ment tovább a felvett új tagokkal, sőt mivel Ferencsik János megszilárdította vagy neki megszilárdították a főzencigazgatói székét, állandóan új és érdekes feladatokkal találkoztunk.

Balassa belefáradt a zenekari feszültségekbe, és az akkor már ösztöndíjjal nálunk dolgozó Horváth Lászlót ajánlotta maga helyett, aki ebben a pozícióban nemcsak hogy bevált, hanem teljesen új légkört is hozott a szőlambba. Horváth ugyan fiatal volt, de túl volt egy nagyon sikeres zenei versenyen, és nemcsak virtuozitása tette alkalmassá a szólista posztra, hanem kirobbanó zenei ambíciója is. Nem ismert lehetetlent. Nekünk egy kicsit úgy tűnt, mint Zuboly a Szentivánéji álomban: „ide nekem az oroszlan szerepét is”. Szólózott, koncertezett, kamarát játszott, szerepelt hangversenyen, rádióban, lemezen, melegben és hidegben, de még azokat is lenyűgözte, akiknek ez a stílus nem tetszett volna, azzal a magabiztos rátermettségével és virtuozitásával, ahogy a londoni New Festival Hallban előadta Kodály Galántai táncok klarinét szólóját.

Magam a nyolcvanas évek elején mentem nyugdíjba, és utánam a káprázatos képességű és felkészültségű Kraszna László jött a helyemre, majd Németh Jóska az Esz klarinétos, aki meg tudta csinálni azt, amit én sosem tudtam, hogy tökéletesen gömbölyű klarinét hangot csal ki abból a visításra hajló hangszerből.

Varga Pistával együtt játszottam még

másfél vagy két évet. Ő már ahhoz a legújabb generációhoz tartozott, – természetesen azóta is lement sok víz a Dunán, – akiknek természetesebben és könnyebben ment a hangszer kezelése, mint nekünk annakidején, és nagy nyeresége volt a zenekarnak, mikor Ferencsik János utolsó éveiben gyönyörű gömbölyű hangján megszólaltatta a zenekari klarinét szólókat. De erről talán írjanak azok, akik most játszanak és most élnek együtt, én öregesen inkább a múlttól fecsegek, mégpedig még egy fontos dologról: a hangszerről.

Eleinte a saját rossz vagy még rosszabb német hangszereinken játszottunk, majd a hatvanas években kaptunk új, de még mindig német hangszereket. Akkor jött a változás. Itt meg kell jegyeznem Balassa Tanár úr döntő szerepét, aki talán túl erős kifejezéssel „előítéletes” volt. Eleinte nem engedte meg, hogy francia hangszerral játszanak a főiskolán, majd azt nem engedte meg hirtelen de kategorikus váltással, hogy német hangszerral játszanak. Ez aztán vonatkozott ránk is. Különféle hangszerekkel próbálkoztunk, míg megállapodtunk a Buffetnél, de ez nem ment könnyen. Megizzadtunk vele, hiszen az átállást a zsúfolt munkatempóba kellett beilleszteni. És mégis azt lehet mondani, hogy Balassa kíméletlen makacsságának köszönhető, hogy rövid időt vett igénybe az átállás, ugyanakkor azt is meg kell adni, hogy kitűnő hangszerekhez juttatta a zenekart.

Ma már nehezen lehet elképzelni, hogy kezdetben miféle klarinétokon, milyen fúvókákkal, milyen lehetetlen nádaikon és főleg a hangszer területén mekkora tájékozatlansággal küzdöttünk. Mert nem igaz, hogy a muzsikus mindenféle hangszereken egyformán jól tud játszani, talán az igazabb, hogy jobb hangszereken egy fokkal jobb muzsikust les.

Novotny Gergely

NOSZTALGIA BIG BAND

A könnyűzenei klarinétjátás fáradhatatlan nagy öregje, Zsolnai Vilmos big band-et alapított adta tudtul a Magyar Rádió egyik délutáni adása.

Az együttes műsorán a Glenn Miller zenekar hangszerelei és igényes tánczene található. A big band játékosai közt szövetségünk is képviselteti magát egy taggal.

B.J.

Alapítványi figyelő

Pályázatok

Figyelem!

A Soros Alapítvány 1996 elején
elköltözött.

Új címe: 1023 Budapest,
Bolyai u.14.

Telefon: 315-0303

Fax: 315-0201

A pályázat kiírója: A Budapest
Bank Budapestért Alapítvány

A pályázat célja: a főváros szelle-
mi és tudományos életének, a kultúra
bármely területének támogatása.

Beadási határidő: 1996. április 12.

Cím: Budapest Bank Rt. Alapítvá-
nyi Iroda

1054 Budapest, Alkotmány u.3.

Pályázat kiírója: Pro Renovanda
Cultura Hungariae Alapítvány

"Kodály Zoltán emlékére" szakala-
pítvány

A Pályázat célja: Kodály Zoltán
művészetét, tudományos és pedagó-
giai munkásságát elemző-feldolgozó
történeti vagy elméleti tanulmányok
írása.

Beadási határidő: 1996. március
31.

Cím: Pro Renovanda Cultura Hun-
garie Alapítvány

1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 19-
21.

Pályázni csak formanyomtatvá-
nyon lehet.

A pályázat kiírója: Jászságért Ala-
pítvány

A pályázat célja: a jászok és a Jász-
ság történeti, néprajzi, kulturális, ok-
tatási és közművelődési értékeit gy-
rapítók támogatása.

Beadási határidő: 1996. február 29.

Cím: Jászságért Alapítvány

1537 Budapest 114. Pf. 367.

A pályázat kiírója:

Soros Alapítvány

Rövid tanulmányút program

Rövid idejű, maximum 3 hónapos
tanulmányutakhoz nyerhetnek tá-
mogatást azok a legfeljebb 45 éves
diplomás szakemberek, akik a termé-
szet-, a társadalom-, a műszaki tudo-
mányok, illetve az előadó-művészet,
vagy az egészségügy területén dol-
goznak és meghívásuk van kutatások,
műhelymunkák végzésére, illetve je-
lentkezésüket elfogadták valamilyen
szakmai továbbképző tanfolyamra.

Az alapítvány hozzájárulást ad az
utazás, kinntartózkodás költségei-
hez. A kérhető összeg felső határa
3000 USD.

A pályázatok beadási határideje

1996. július 1. és október 31. közötti
időszakra: 1996. április 15.

1996. november 1. és 1997. február 28
közötti időszakra: 1996. augusztus 31.

Új pályázati kérdőív és bővebb infor-
máció a Soros Alapítványnál kérhető.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS A TÁRSADALMI SZERVEZETEK KÖLTSÉGVETÉSI TÁMOGATÁSÁRA

Az Országgyűlés elismerve a jelentős társadalmi közér-
deket megvalósító szervezetek, illetőleg egyesületek
jelentőségét, költségvetési támogatást nyújt ezen szer-
vezetek működéséhez.

Az Országgyűlés költségvetési támogatására pályá-
zatot nyújthatnak be azok a társadalmi szervezetek,
amelyek tagságuk önkéntes tevékenységét kizárólag
országos jelentőségű közérdekű társadalmi célok érde-
kében szervezik, és amelyek

a) bírósági végzéssel igazolt nyilvántartásba vétele
1995. június 30-áig megtörtént,

b) székhelye Magyarországon van

c) bíróság által hitelesített érvényes alapszabállyal,
képviselési szervvel, nyilvántartott tagsággal és létre-
jöttétől folyamatos tevékenységgel rendelkezik.

Az elbírálásnál előnyben részesülnek azok a társa-
dalmi szervezetek, amelyek taglétszáma legalább 500
fő és legalább öt megyében vagy tizennégy fővárosi
kerületben működnek.

A pályázati adatlapon a fő tevékenységet kell megje-
lőlni az alábbiak szerint:

1. egészségügyi, rehabilitációs, stb.
2. oktatási, tudományos, ifjúsági és gyermekvédő
3. természet- és környezetvédelmi

4. kulturális és művelődési

5. más közérdekű

Költségvetési támogatás igényelhető az alpszabály
szerinti működés költségeinek azon hányadához,
amelyet a szervezet saját forrásaiból nem tud fedezni:

- irodák, egyesületi helyiségek fenntartási, működ-
tetési költségeihez
- a tagsággal való kapcsolattartás költségeihez
- a személyi feltételek biztosításához
- nemzetközi szervezet tagdíj forintfedezetéhez
- közgyűlések és más egyesületi összejövetel
költségeihez

Az igényléseket csak pályázati adatlapon lehet be-
nyújtani

Pályázati adatlap kérhető: Országgyűlés Társadalmi
Szervezetek költségvetési Támogatását előkészítő Bi-
zottsága

1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

A pályázatok a pályázó szervezetek, illetőleg egye-
sületek képviselési szervének döntése alapján kell be-
nyújtani

1996. február 28-áig a bizottság címére, 2 példány-
ban.

Hangszerkereskedelmi és Szolgáltató Kft.

1077 Budapest, Almásy utca 4-6.
(Almásy tér és a Dohány utca között)
Telefon/Fax: 141-7061
Nytva: hétfő-péntek 9.30-tól 18.00 óráig

**Új és használt hangszerek vétele, eladása,
igazságügyi szakértő véleményezése,
szakbecslése.**

**Vonós-, pengetős hangszerek
készítése, javítása.**

**Alkatrészek, tartozékok, kiegészítők
forgalmazása:
húrok, vonók, tokok,
huzatok, állványok stb.**

Jeunesses Musicales Világzenekar 1996

Jeunesses Musicales World Orchestra

A Világzenekarban való részvétel feltételei:

Az 1996-os év munkafázisaira azok jelentkezhetnek, akik 16 évesnél idősebbek, de 1996. június 30-ig nem töltötték be a 24. életévüket.

Ebben az évben a jelentkezéseket január 15-ig kellett eljuttatni a **Jeunesses Musicales Titkárságára**. Ezt követően a megküldött zenekari állásokról készített magnófelvételt kellett a pályázóknak elkészíteni és beküldeni.

A pályázatokat egy magyar zsűri értékeli, és a legjobbakat továbbítja a **Világzenekar nemzetközi zsűrijének**. Aki felvételt nyer a zenekarba, annak vállalnia kell, hogy a nyári és a téli munkafázison részt vesz.

A munkafázis során a kinntartózkodás költségeit a rendezők fedezik. A kiutazókat a vízumköltség, a biztosítás díja, valamint a ki- és hazautazás költségeinek egy része terheli, abban az esetben ha nem sikerül támogatást kapni az utaztatásukhoz.

1996. évi munkafázisok: 1996. július 1.- augusztus 10.
Verbier, Svájc

1996. december 27.- 1997. január 12.
Berlin, Németország

Jelentkezés, bővebb felvilágosítás:

Ifjú Zenebarátok/Jeunesses Musicales Titkárság
Budapest V., Vörösmarty tér 1. VI. em. 609-es szoba
Postacím: Budapest, Pf. 80, 1366
Telefon: 117-5291 · Telefax: 117-9910

Hirdessen!

Lapunk eljut a zenészekhez, zenekarokhoz,
zenei szervezetekhez, zenei műhelyekhez, iskolákhoz,
hangszerkészítőkhöz, hangszerészekhez,
valamint minden zenével foglalkozó intézményhez,
s a zeneszerető közönséghez egyaránt.

Áraink: 1/1 oldal	50 000 Ft + ÁFA
1/2 oldal	25 000 Ft + ÁFA
1/3 oldal	17 000 Ft + ÁFA
1/4 oldal	12 500 Ft + ÁFA
1/6 oldal	8 000 Ft + ÁFA
1/8 oldal	5 000 Ft + ÁFA

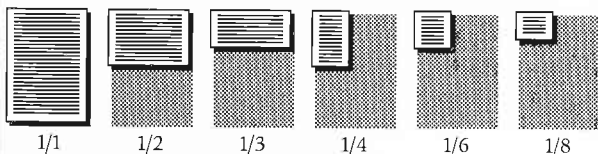
Apróhirdetés (kb. 25 szóig) magánszemélyeknek
ingyenes, közületeknek 500 Ft

Az árak a hirdetés szerkesztési díját tartalmazzák.

A hirdetés több számra való előzetes lekötése esetén
árkedvezményt adunk.

Folyamatosan hirdető árkedvezménye hat számra 25%,
három számra 10%

Legyen a partnerünk, hirdessen velünk!

1/1

1/2

1/3

1/4

1/6

1/8

Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
☎ 342-8927 · Fax: 342-8372

ZENEKAR

**A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
valamint a MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK
ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK közös lapja**

A szerkesztőség címe:

MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
Telefon: 342-8927 · Fax: 342-8372

*

A szövetség elnöke: **POPA PÉTER**

A szövetség titkára: **BALOGHNÉ PUSKÁS BEATRIX**

*

Felelős kiadó: **POPA PÉTER**

Szerkesztő: **BALOGHNÉ PUSKÁS BEATRIX**

Tördelőszerkesztő: **TREXLER LÁSZLÓ**

*

Megjelent a **PRINT-L Kft.** gondozásában

Felelős kiadó: **EGERESI LÁSZLÓ**

*

ISSN: 1218-2702

Cselló gyerekekkel